

Ruimtelijk kwaliteitskader Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

14 december 2020

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

adres Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
telefoon +31 (0)88 348 20 00

en
croonenburos

adres Laan 1914, 35
3518 EX, Amersfoort
telefoon +31 (0)88 348 20 00

datum 14 december 2020
product BH4414 RKK GHJ
formaat A3
classificatie DEFINITIEF
auteur(s) Bas Dudink (Antea)
Kelly Hartholt, Lisette van Helden,
Johanna Bouma (RHDHV)

gecontroleerd door Vincent Smeets (Croonen bureau 5)
d.d. 2 november 2020

Emanuel Roche (RHDHV)
d.d. 20 oktober 2020

goedgekeurd door Remco Dost (Antea)
d.d. 14 december 2020

opdrachtgever Hoogheemraadschap
De Stichtse Rijnlanden

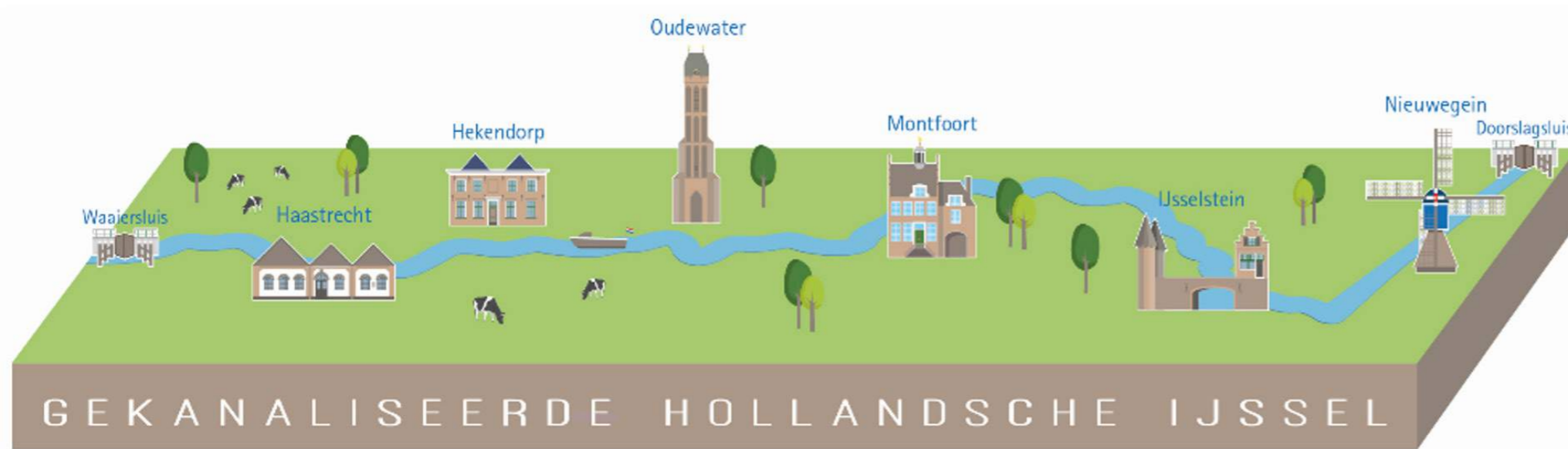
contactpersonen Cathelijne van Haselen
Esther Nieuwenhuis - Kleinveld

in samenwerking met provincie Utrecht
gemeentes Krimpenerwaard,
Montfoort, Oudewater, IJsselstein en
Nieuwegein

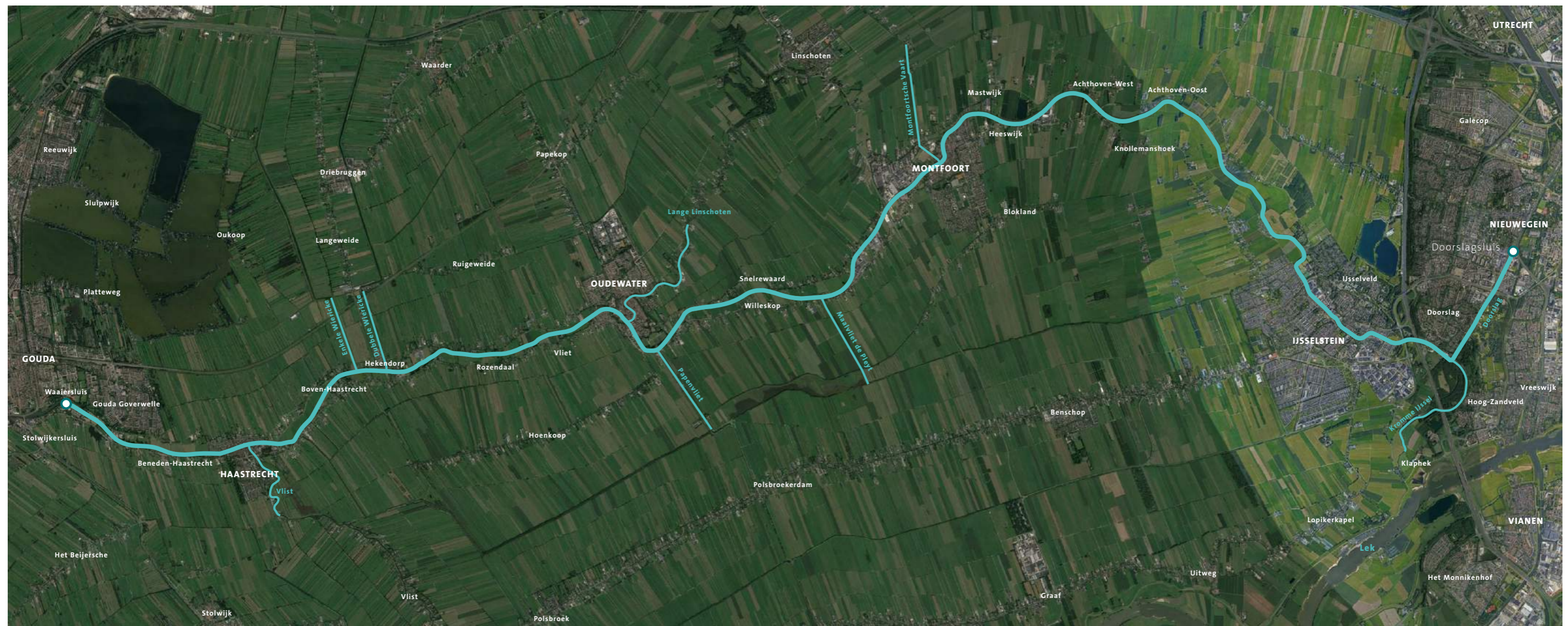
Figuur 0 - Poldermolen 'Oudegein' langs de Doorslag in Nieuwegein

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	
1.2 Ruimtelijke kwaliteit in het programma Gekanaliseerde Hollandsche IJssel	
1.3 Doel van het ruimtelijk kwaliteitskader	
1.4 Leeswijzer	
2. Opgave	7
2.1 Dijken en oevers	
2.2 Ambities voor de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel	
2.3 Samenwerken aan een veilige en mooie Gekanaliseerde Hollandsche IJssel	
3. Gebiedsanalyse	9
3.1 Ontstaansgeschiedenis	
3.2 Bodem	
3.3 Reliëf	
3.4 Watersysteem	
3.5 Archeologie	
3.6 Cultuurhistorie	
3.7 Natuur	
3.8 Landgebruik	
3.9 Recreatie en vaarweg	
3.10 Oevers	
3.11 Waterkering	
3.12 Conclusiekaart	
4. Input belanghebben en omgeving	38
4.1 Verhalen over het gebied	
4.2 Kansen en knelpunten	
5. Beleid en ambities	49
6. Visie	53
7. Ontwerpprincipes	54
8. Borging ruimtelijke kwaliteit in de projecten	67
9. Bronnen	69
Bijlage 1: Aanwezigen werksessies Ruimtelijk Kwaliteitskader	70
Bijlage 2: Folder meekoppelkansen	71

Figuur 1.1 - Beeldmerk Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

Figuur 1.2 - Luchtfoto met toponymen

1. Inleiding

Tussen Nieuwegein en Gouda stroomt de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHIJ), dwars door de (historische) stadskernen van Nieuwegein, IJsselstein, Montfoort en Oudewater. De Doorslagsluis (Nieuwegein) en de Waaiersluis (Gouda) markeren het gekanaliseerde deel van de Hollandsche IJssel. Bij de Waaiersluis gaat de GHIJ over in de Hollandsche IJssel die onder invloed staat van het getij. De GHIJ is belangrijk voor de zoetwaterdoorvoer naar West-Nederland tijdens droge perioden en voor de waterafvoer tijdens normale en natte perioden. Ook is de GHIJ een belangrijke vaarroute voor scheepvaart en recreatievaart.

1.1 Aanleiding

Het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR) is en gaat de komende jaren aan de slag op en langs de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel. HDSR vernieuwt oeverbeschoeiingen, verbetert waterkeringen, renoveert het Waaiersluiscomplex (de Waaiersluis) en de Doorslagsluis en gaat baggeren. Hierbij wil het waterschap de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel als totaal veiliger en mooier maken, bij voorkeur samen met de omgeving. De werkzaamheden bieden de kans om de inrichting en het beheer van de GHIJ integraal aan te pakken en te verbeteren. Het waterschap is beheerder van de GHIJ, de dijken langs de GHIJ en een deel van de oevers.

1.2 Ruimtelijke kwaliteit in het programma Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

Bij de ontwikkeling van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel zijn veel verschillende partijen betrokken. En er spelen veel belangen: niet alleen op het gebied van waterbeheer, maar ook van recreatie en toerisme, veiligheid en zoetwater. Door de ruimtelijke kwaliteit van het gebied als geheel vast te leggen in dit ruimtelijk kwaliteitskader, kunnen alle projecten binnen het programma GHIJ vanuit één overkoepelende visie worden ingestoken. Ruimtelijke kwaliteit is op te splitsen in drie waarden:

- Belevingswaarde: karakteristiek, vormgeving en beleving van het gebied;
- Gebruikswaarde: toegankelijkheid en gebruik van het gebied voor recreatie, wonen, werken of natuur;
- Toekomstwaarde: historische ontwikkelingen koppelen aan toekomstige ingrepen en een toekomstbestendig en adaptief gebied.

Bovenstaande waarden komen terug in het ruimtelijk kwaliteitskader door onder andere een ruimtelijke analyse van het gebied en input die is opgehaald tijdens drie werksessies met stakeholders. In de bijlage is te vinden wie bij de verschillende werksessies aanwezig zijn geweest.

1.3 Doel van het ruimtelijk kwaliteitskader

Dit document, het ruimtelijk kwaliteitskader, wordt opgesteld om:

- De huidige ruimtelijke kwaliteit in beeld te brengen en vast te leggen;
- Een visie en handvatten vanuit ruimtelijke kwaliteit mee te geven voor de projecten langs de GHIJ gerelateerd aan de dijken en oevers: het geeft richting bij de afweging van keuzes en vormgeving van maatregelen;
- Inspiratie mee te geven voor aanpassingen aan oevers, dijken en omgang met meekoppelkansen.

Om deze doelen te kunnen bereiken zijn verschillende stakeholders betrokken geweest bij de totstandkoming van het document. Belangenorganisaties, gemeenten en provincie zijn uitgenodigd bij een tweetal werksessies waarbij de verhalen over de GHIJ en kansen en knelpunten zijn opgehaald. Vanuit HDSR zijn verschillende betrokkenen vanuit disciplines als beheer, duurzaamheid, waterkeringen, ecologie en omgevingsmanagement aangehaakt om onder andere haalbaarheid, ambities en techniek te borgen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de opgave van het waterschap voor de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel beschreven. De ontstaansgeschiedenis van het gebied en de gebiedsanalyse, inclusief analyse van de dijken en oevers staat beschreven in hoofdstuk 3. Het hoofdstuk eindigt met een conclusie (kaart). In hoofdstuk 4 wordt de input vanuit de omgeving beschreven: verhalen over het gebied en kansen en knelpunten. Beleid en ambities van de verschillende overheden staat beschreven in hoofdstuk 5.

Op basis van de analyse en input van de omgeving is een visie opgesteld in hoofdstuk 6. De visie is uitgewerkt in ontwerpprincipes en richtlijnen in het hoofdstuk 7.

Hoofdstuk 8 beschrijft hoe ruimtelijke kwaliteit geborgd kan worden in de verschillende projecten, onder andere aan de hand van dit ruimtelijk kwaliteitskader.

In de bijlage zijn de aanwezigen van de drie werksessies in de bijlage terug te vinden en vindt u een folder hoe het waterschap omgaat met meekoppelkansen.

Figuur 2.1 - Uitvoering oeververbetering Stormkade

2. Opgave

Binnen het programma voor de GHJ spelen vier type projecten: dijken, oevers, sluizen en baggeren. De dijken en oevers zijn verbindende elementen langs de gehele rivier en het landschap, die van groot belang zijn voor de beeldkwaliteit en beleving van het gebied. Om deze reden ligt in het ruimtelijk kwaliteitskader de focus op dijken en oevers die ieder een eigen opgave hebben.

2.1 Dijken en oevers

Veilige dijken

Voor Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR) is het van groot belang dat de waterkeringen (dijken) op orde zijn en goed te beheren zijn. Nu en in de toekomst. Deze waterkeringen beschermen het achterland tegen overstromen vanuit de GHJ. Voor de waterkeringen zijn veiligheidsnormen vastgesteld. Deze normen zijn afhankelijk van het risico op economische schade: hoe groter de potentiële gevolgen van een breuk in de dijk, hoe hoger de veiligheidsklasse (norm). Een waterkering die een woonwijk beschermt heeft daardoor een strengere norm dan een waterkering die een polder met weiland beschermt. De provincies stellen de normen vast en zien erop toe dat het waterschap voldoet aan de normen. Het waterschap is verplicht om regelmatig te toetsen of de regionale keringen voldoen aan de normen en indien nodig te verbeteren. De komende jaren zullen een aantal dijk- en oeververbeteringen langs de GHJ worden uitgevoerd.

Oevers

HDSR heeft van Rijkswaterstaat het beheer van de GHJ als vaarweg overgenomen, en (op hoofdlijnen) van die oevers langs de GHJ waar vroeger het jaagpad lag. In een aantal gevallen zijn de oever onderdeel van de waterkering. In het gebied zijn oevers zowel met als zonder constructies aanwezig. Een groot deel van de oevers is in eigendom van derden.

2.2 Ambities voor de Gekanaliseerde Hollandse IJssel

Belangrijke ambities voor het waterschap zijn:

- De basis is op orde (veilige dijken/kaden, voldoende water aan- en afvoer);
- Samenwerking met gebiedspartners;
- Aandacht voor duurzaamheid en klimaatbestendigheid.

Om het gebied samen met gebiedspartners invulling te geven is op ambtelijk en bestuurlijk niveau afgesproken de ontwikkelingen in het gebied waar mogelijk op elkaar af te stemmen. Hierdoor ontstaat een kans om de uitstraling van de GHJ blijvend te verbeteren.

In 2018 is het 'Ambitiedocument GHJ' opgesteld waarin gezamenlijke ambities van het waterschap, aanliggende gemeenten en de provincie voor de GHJ zijn vastgelegd:

- Rivierkarakter van de GHJ benadrukken;
- Stedelijk en landelijk gebied zoneren: dynamiek en rust;
- (Water)erfgoed behouden, benutten en beleefbaar maken waar dat

kan;

- Daar waar mogelijk recreatieve routes stimuleren en recreatieve voorzieningen faciliteren.

In hoofdstuk 4 komt het beleid en de ambities van de verschillende overheden uitgebreid aan bod.

2.3 Samenwerken aan een veilige en mooie Gekanaliseerde Hollandse IJssel

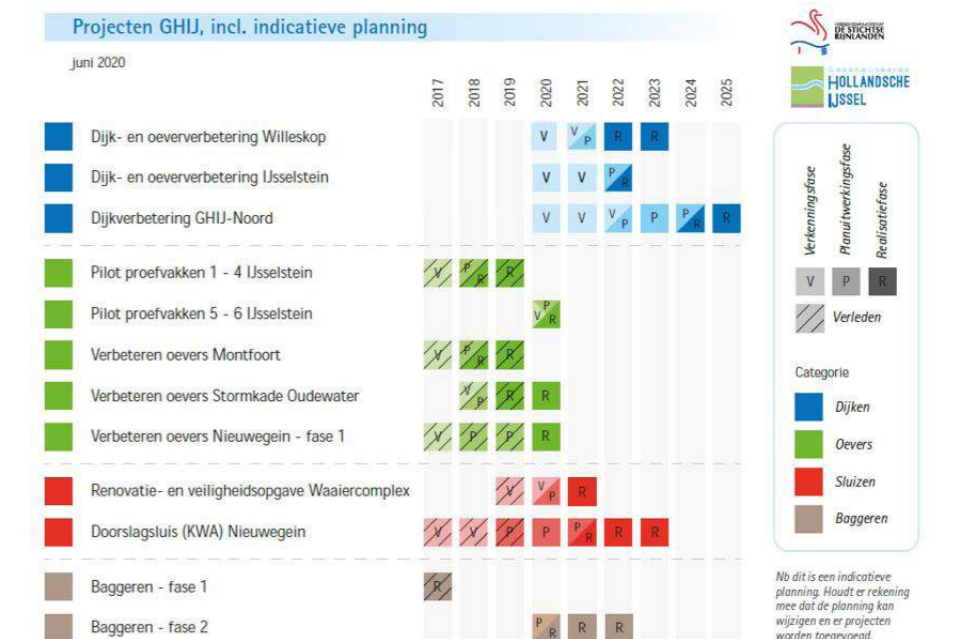
Het waterschap heeft de ambitie om met haar werkzaamheden een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving. In de projecten die de komende jaren plaatsvinden langs de GHJ maakt het waterschap dan ook ruimte om wensen, ambities en ideeën vanuit het gebied waar mogelijk te koppelen aan haar projecten. Mogelijk kan werk met werk worden gemaakt en kunnen de werkzaamheden samen goedkoper of sneller worden uitgevoerd, of wordt het gebied tegen gelijke kosten beter of mooier. De essentie is dat meekoppelen een maatschappelijke meerwaarde oplevert. Voor het realiseren van meekoppelkansen is het belangrijk dat deze uitvoerbaar is, past binnen de planning van de werkzaamheden en dat er draagvlak aanwezig is (bestuurlijk/ maatschappelijk). Ook is financiering en actieve inzet door derden (de initiatiefnemer) nodig.

In het ruimtelijk kwaliteitskader zijn verschillende kansen benoemd. Deze hebben een plek gekregen in hoofdstuk 4 en een aantal zijn ook uitgewerkt in ontwerpprincipes in hoofdstuk 7.

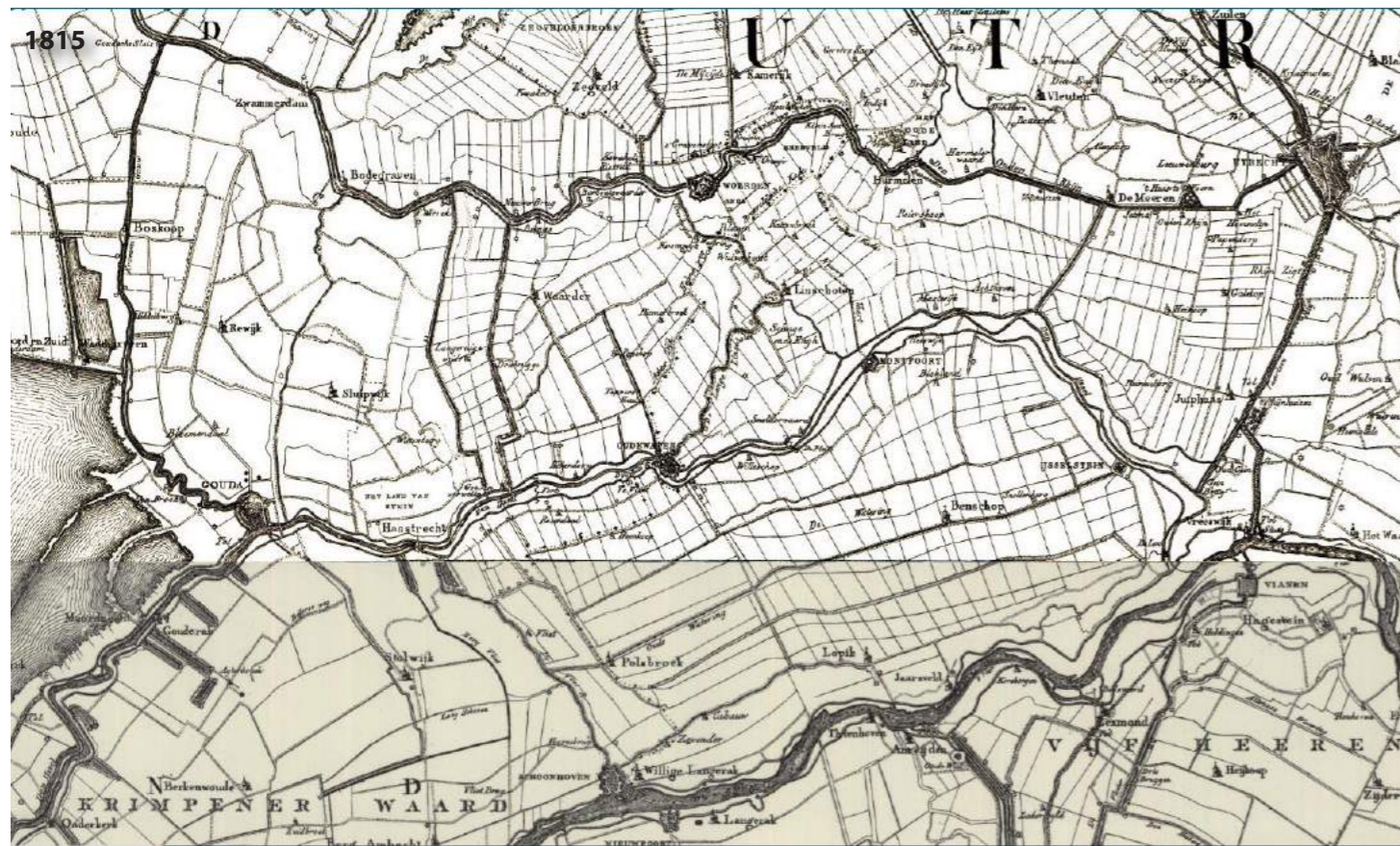
De ontwerpprincipes die ingaan op meekoppelkansen zijn voorzien van het symbool:

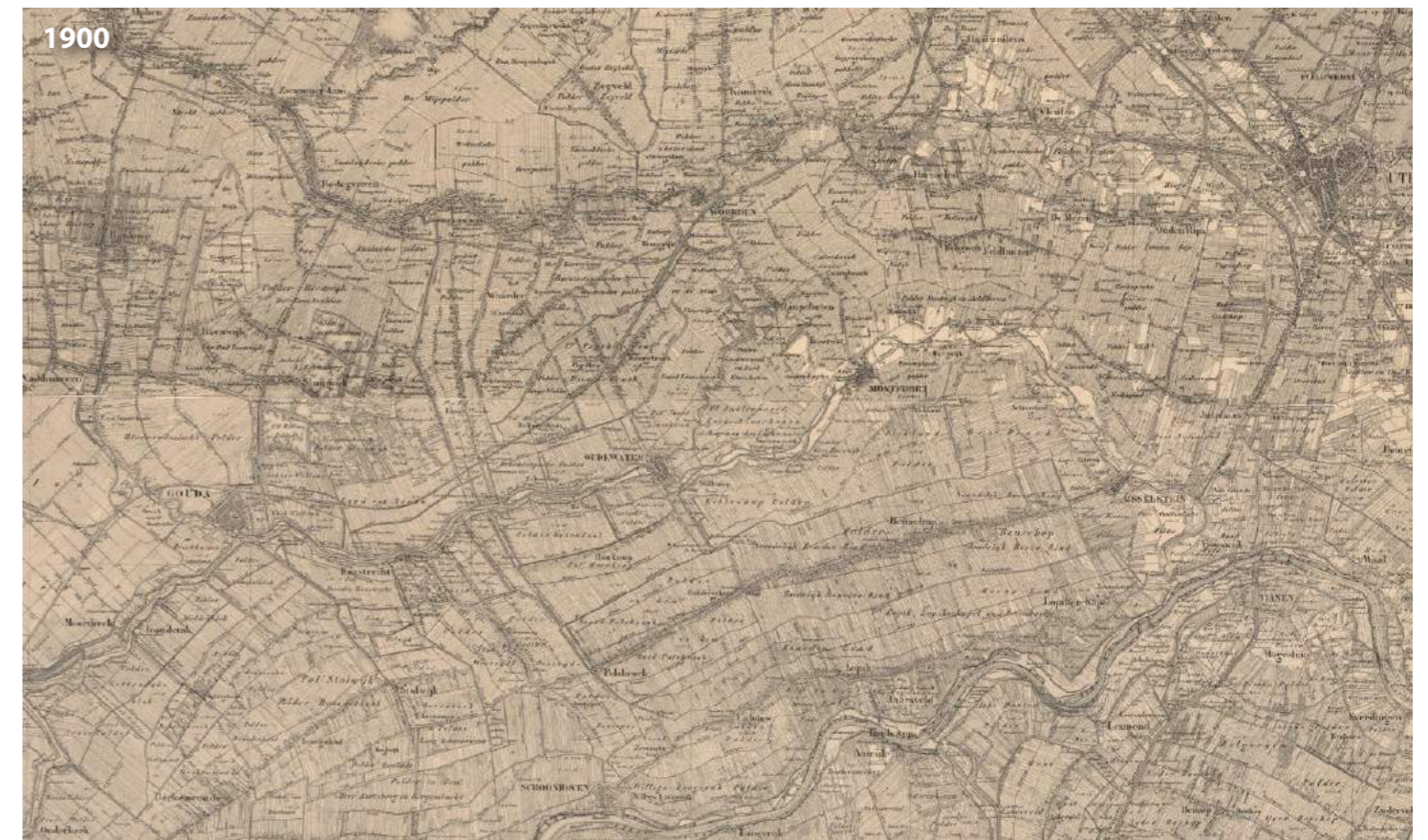
Figuur 2.2 - Folder meekoppelkansen GHJ

Figuur 2.3 - Planning van de verschillende projecten binnen het programma GHJ

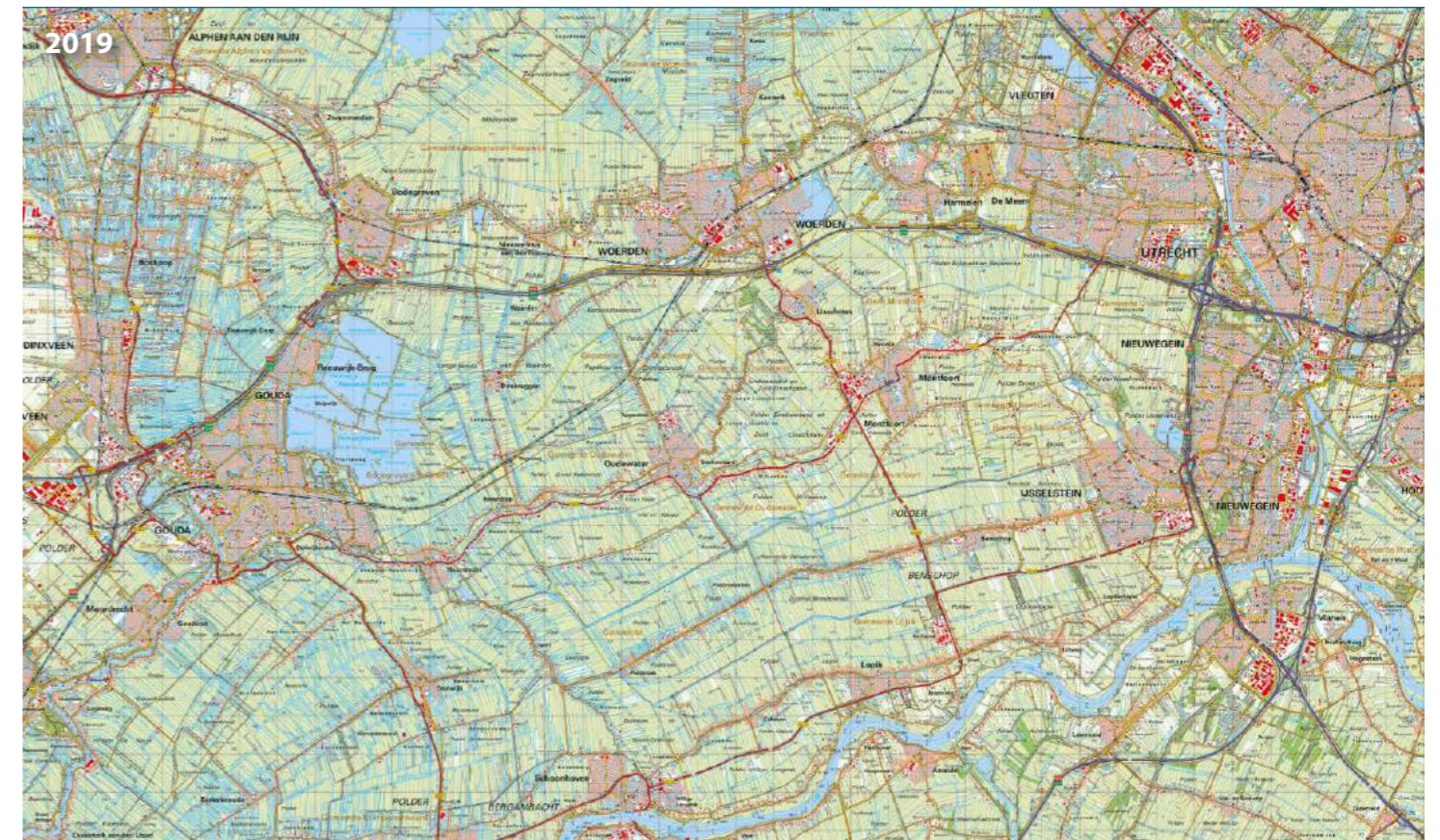
Figuur 3.1.1 - 1815: de Hollandsche IJssel is net gekanaliseerd en aangesloten op het Merwedekanaal. De voormalige uiterwaarden zijn in stand gehouden

Figuur 3.1.2 - 1900: in deze kartering zijn de polderstructuren goed zichtbaar

Figuur 3.1.3 - 1950: Steden beginnen buiten hun vestingwerken te bouwen

Figuur 3.1.4 - 2019: grote verstedelijking van het gebied in alle grote en kleine steden in de regio

3. Gebiedsanalyse

3.1 Ontstaansgeschiedenis

Lange tijd was het gebied waar nu de Hollandsche IJssel en de Lek doorheen stromen één groot veengebied. Mensen die zich vestigden in de buurt van Utrecht en in de buurt van Rotterdam groeven sloten om de waterstand in het veengebied te verlagen, zodat ze landbouw konden bedrijven. Hierdoor begon de grond te zakken.

Bij Rotterdam betekende dit dat de riviermondingen steeds dieper landinwaarts in konden trekken waardoor nieuwe kreken ontstonden. Ook in de buurt van Utrecht gebeurde eenzelfde proces. Door de verlaagde gronden, vond de Rijn tijdens overstromingen nieuwe richtingen om te stromen. Uiteindelijk kwamen de aftakkingen van de Rijn en de nieuwe kreken bij Rotterdam bij elkaar en zo ontstond de Hollandsche IJssel rond het jaar 100. Een eeuw later ontstond op deze manier ook de Lek. (Universiteit Utrecht, 2018)

Vanwege verschillende stormvloedrampen waren de mensen in de 12e eeuw genoodzaakt waterkeringen aan te leggen om zichzelf daartegen te beschermen. De waterafvoer werd hierdoor wel bemoeilijkt. Daarom besloot graaf Floris de Vijfde eind 13e eeuw een dam te bouwen bij het plaatsje Klaphek om de Hollandsche IJssel af te scheiden van de Lek om overstromingsgevaar in het gebied te voorkomen (Denslagen, 2001). Tegelijkertijd kon hierdoor ook ontginning van het veengebied plaatsvinden. Doordat vanaf toen de rivier alleen gevoed werd door gegraven wateren vanuit het veengebied, slibte deze langzaam dicht. Rond 1800 was de rivier zo ver dichtgeslibt dat er werd besloten deze te kanaliseren en door de Doorslag aan te sluiten op het Merwedekanaal. De Doorslagsluis (Nieuwegein) en de Waaiersluis (Gouda) markeren het gekanaliseerde gedeelte van de Hollandsche IJssel.

Bewoning, verstedelijking en handel

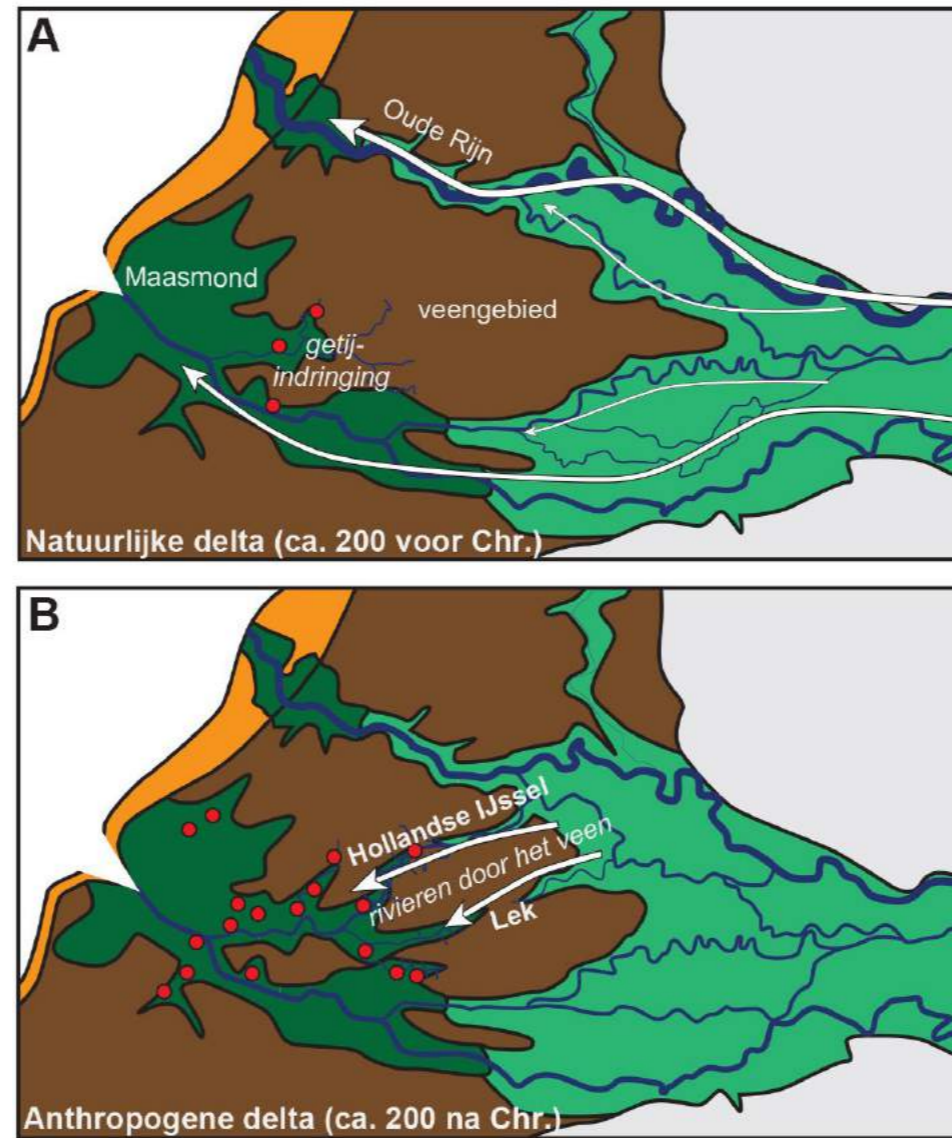
De dorpen en steden langs de GHIJ zijn ontstaan op de oeverwallen van de rivier. Deze hogere gronden zijn beter om op te bouwen dan het omliggende landschap en de rivier geeft een goede ontsluiting voor handel over water.

IJsselstein is ontstaan als nederzetting nabij kasteel IJsselstein. In de Gouden Eeuw werd er veel hennep geteelt door de boeren. Dit stopte echter toen de Fransen in 1806 een wet invoerden die handel tussen het Europese vasteland en Groot-Brittannië verbood. IJsselstein kwam toen in armoede terecht waar ze pas na de Tweede Wereldoorlog uitkwamen. Tegenwoordig is IJsselstein een forenzenstadje voor Utrecht.

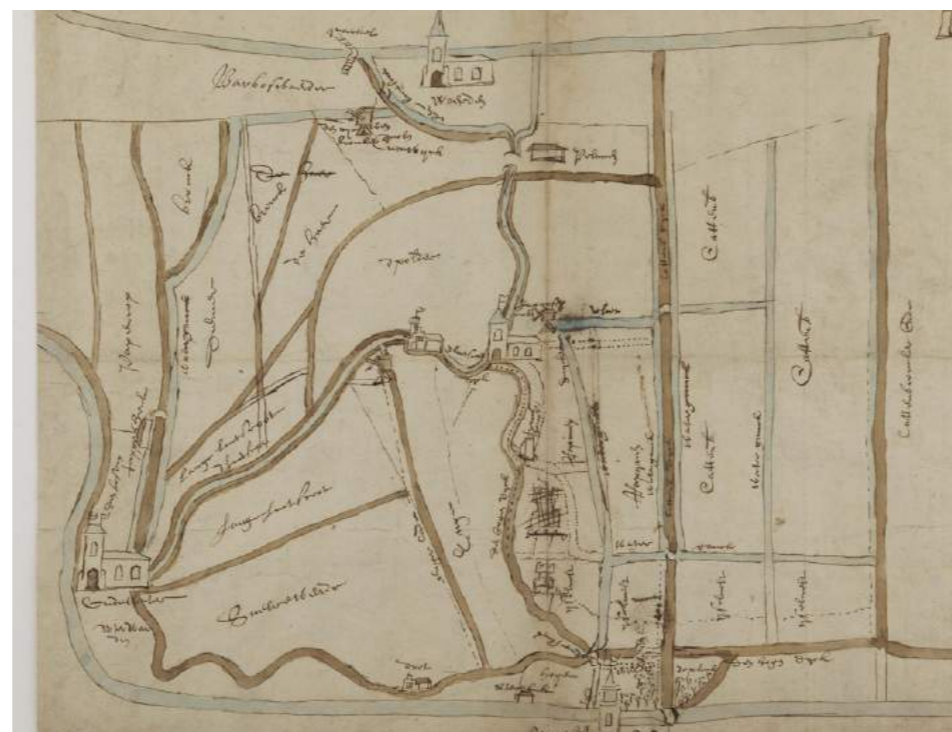
Ook Montfoort is ontstaan bij een kasteel. In dit vestingstadje werden knopen gemaakt van de botten van runderen. De inwoners van Montfoort kregen dan ook de bijnaam 'knopendraaiers'.

In 1932 werd een deel van de gracht gedempt om de huidige N228 aan te leggen. Hierna ging Montfoort ook een stuk harder groeien. Het historische karakter van de binnenstad is nog altijd aanwezig.

Meer stroomafwaarts aan de GHIJ ligt Oudewater. Oudewater is een vestingstadje dat in eerste instantie bij het Sticht Utrecht hoorde, maar in 1280 werd veroverd door het graafschap Holland. Pas in 1970 werd het weer onderdeel van de provincie Utrecht. De hennep die vanaf de Gouden Eeuw

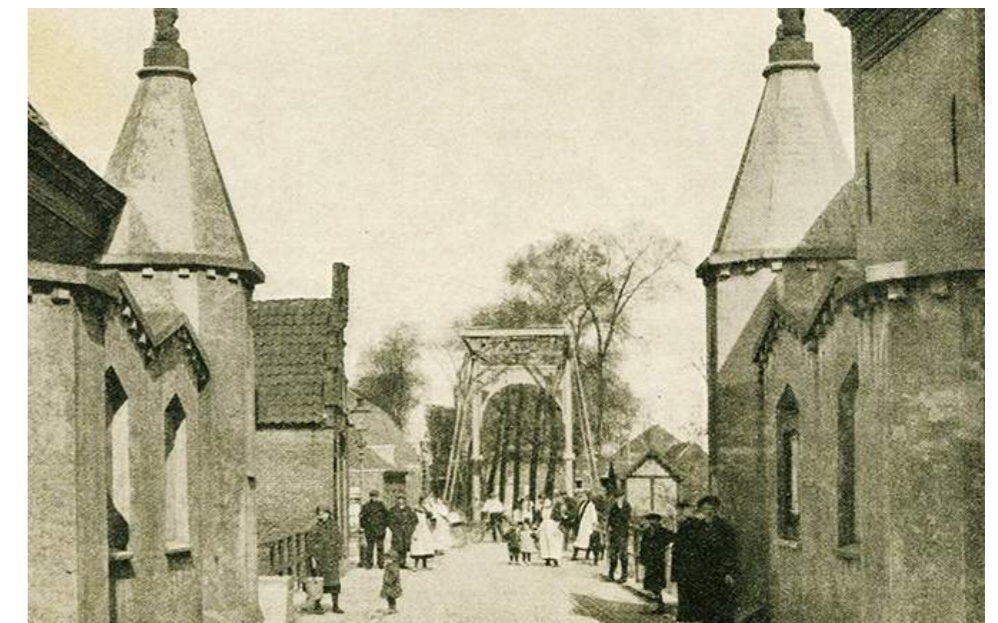
Figuur 3.1.5 - Het ontstaan van de Hollandsche IJssel en de Lek. (Universiteit Utrecht, 2018)

Figuur 3.1.6 - Kaart van het terrein tussen Rijn en IJssel (Het Utrechts Archief, 198)

Figuur 3.1.7 - Prent van Montfoort met de Hollandsche IJssel (Het Utrechts Archief; [804947])

Figuur 3.1.8 - De in 1853 nieuw gebouwde IJsselpoort op een foto uit 1920. Het bastion 'Swijgh Utrecht' heeft plaatsgemaakt voor de ophaalbrug (canon van ijsselstein, canonvannederland.nl)

Figuur 3.1.9 - Gezicht op de IJssel te Oudewater uit het zuidoosten vanaf de Bokkekade in 1860. (Het Utrechts Archief, 220916)

Figuur 3.1.10 - Gezicht over het Hooglandse Jaagpad, tussen de Doorslag en IJsselstein (Het Utrechts Archief, 829052)

Figuur 3.1.13 - IJsselstein in 1880 (topotijdreis)

Figuur 3.1.14 - Montfoort in 1880 (topotijdreis)

Figuur 3.1.11 - Jaagpad langs de GHIJ bij Hekendorp (Het Utrechts Archief, 221051)

Figuur 3.1.12 - Provinciale weg Oudewater langs de GHIJ (Het Utrechts Archief, 220755)

Figuur 3.1.15 - Oudewater in 1880 (topotijdreis)

Figuur 3.1.16 - Haastrecht in 1880 (topotijdreis)

onder andere bij IJsselstein geteelt werd, werd in Oudewater verwerkt tot touw voor de scheepvaart. De stad had vrij uitgebreide vestingwerken. Deze zijn nog maar deels terug te zien in de stad in de vorm van grachten en wegen.

Haastrecht is ontstaan op de plek waar het riviertje de Vlist uitmondt in de GHIJ. In tegenstelling tot IJsselstein en Montfoort was de nederzetting van Haastrecht er eerder dan het bijbehorende kasteel.

In eerste instantie waren de boerderijen in de polder voorzienend voor het dorp. Maar toen in de Gouden Eeuw de handel op gang kwam werden de boerderijen meer marktgeoriënteerd. Ook verrezen een aantal steenfabrieken uit de grond langs de rivier die zorgden voor bouwmaterialen voor de hele omgeving. Zowel rondom Montfoort als IJsselstein waren steenfabrieken aanwezig. De houtindustrie ontwikkelt zich vanaf de negentiende eeuw, met als aanleiding de griendcultuur die zich halverwege de achttiende eeuw in IJsselstein en Lopikerwaard ontwikkelde. Het maakte een groot deel uit van de lokale economie.

In de landerijen werd er gericht op veeteelt voor de internationale zuivelmarkt (plaatsengids.nl, 2020). De Hollandse IJssel werd daarom erg belangrijk voor het transport van deze goederen tussen onder andere Rotterdam, Gouda en Utrecht.

Na de ontmanteling van de vestingwerken van steden en de uitvinding van de auto leidden tot gigantische groei van steden en dorpen en tot de verdichting en uitbereiding van lintbebouwing.

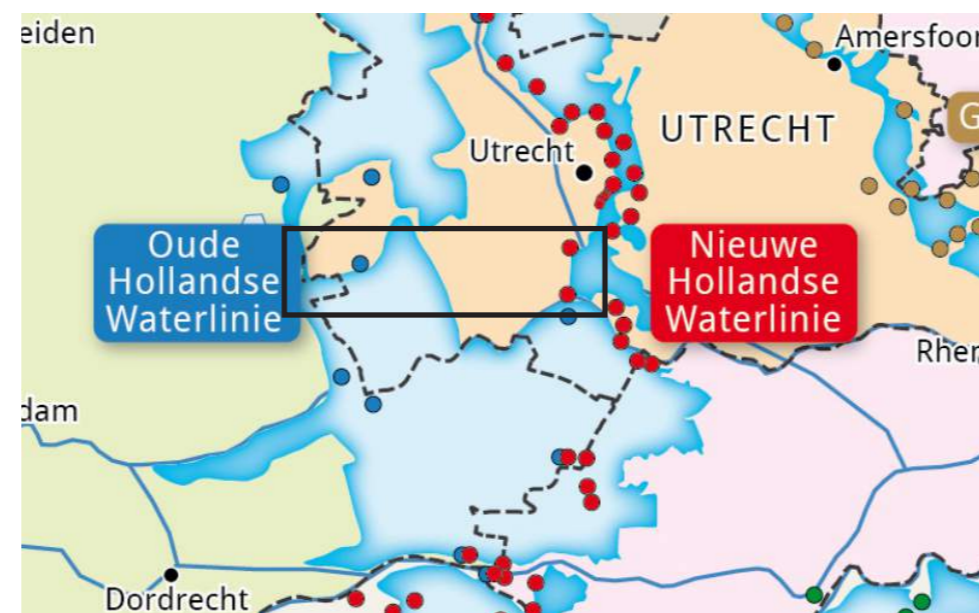
Door de eeuwen heen zijn de steenfabrieken en touwfabrieken grotendeels verdwenen en focussen de boeren met name op melkveehouderij en in mindere mate op rundveehouderij. De melk gebruikt men o.a. voor de kaasproductie. Daarnaast is de teelt van mais als veevoer in opkomst. Dit heeft invloed op het landschap.

Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie

Na drie inundaties tussen 1570 en 1630 bleken waterlinies effectieve verdedigingsmechanismes. Daarom besloot men het tijdens de Hollandse oorlog in 1672 een grote waterlinie aan te leggen die van Muiden, via Gouda tot aan Gorinchem liep. Deze wordt tegenwoordig de Oude Hollandse Waterlinie genoemd (OHW). Utrecht lag erbuiten omdat die stad door de Fransen al ingenomen was. De OHW kruist de rivier ter hoogte van Hekendorp/Oudewater met aanwezige sluizen en verdedigingswerken. De laag gelegen polders konden geïnundeerd worden. De Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) verving de de OHW en een belangrijk verschil is dat de nieuwe linie de stad Utrecht wel beschermde. De NHW loopt daarom aan de oostzijde van Utrecht. Langs de Doorslag zijn elementen van de NHW aanwezig.

Figuur 3.1.17 - Rivier, waterkering, ontginningen bij Hekendorp waar de OHW en rivier elkaar kruisen

Figuur 3.1.18 - Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie in het plangebied en een globale uitsnede van de GHIJ in het zwarte kader (forten.nl)

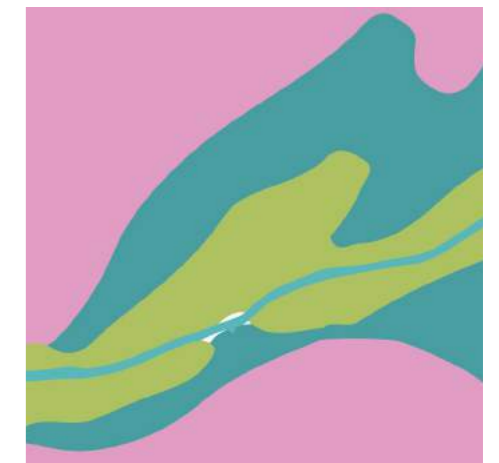
Figuur 3.1.19 - Goerjanverwellesluis

Figuur 3.2.1 - Bodemkaart van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

Figuur 3.2.2 - Oude rivierarmen omringd door veen

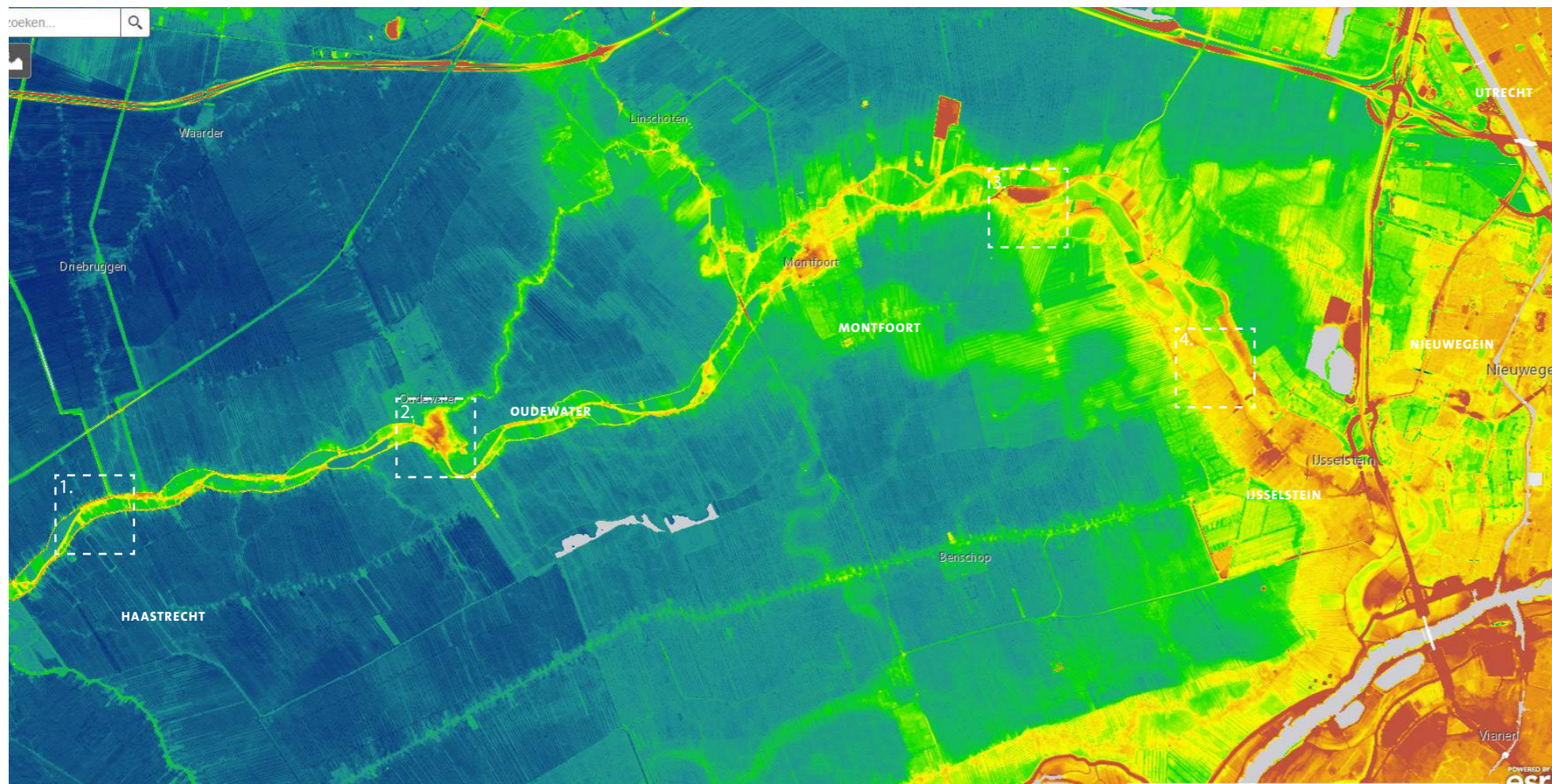
Figuur 3.2.3 - Kleiafzettingen van de rivier

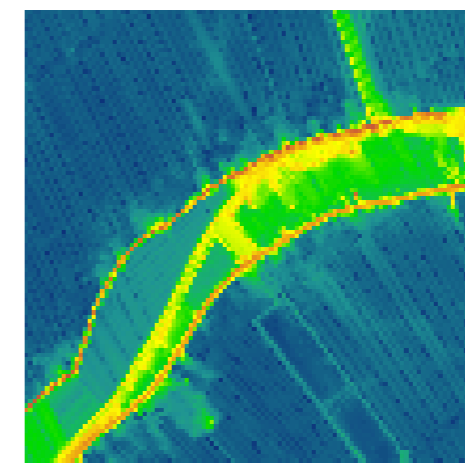
Figuur 3.2.4 - Oude rivierarmen

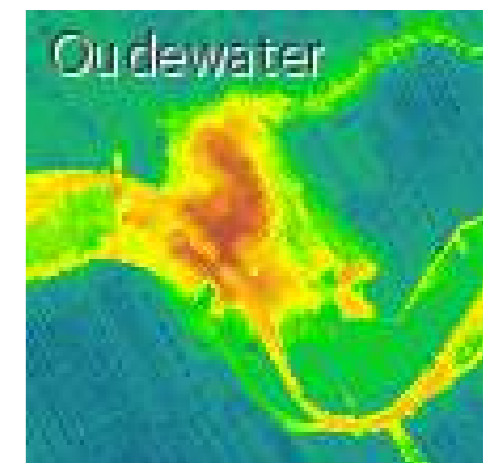
Figuur 3.2.5 - Brede oeverwallen

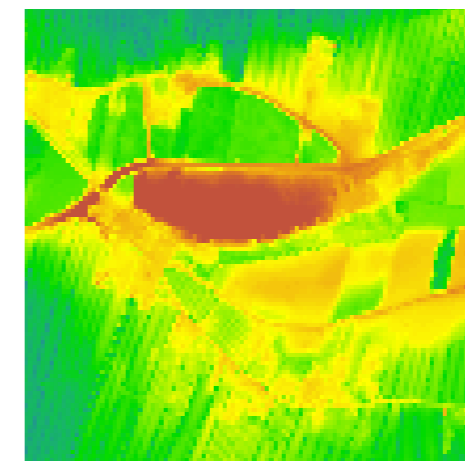
Figuur 3.3.1 - Reliëfkaart van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel. Het oostelijke deel van de GHJ ligt hoger (rood) dan het westelijke deel.

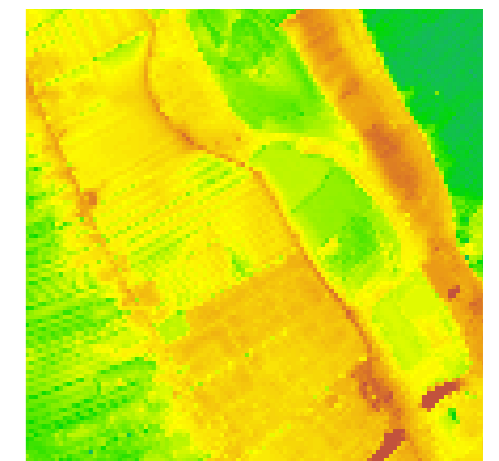
Figuur 3.3.2 - Lage polders in het westen, uiterwaarden liggen hoger

Figuur 3.3.3 - De steden in het gebied liggen hoger en liggen van oudsher op de oeverwallen

Figuur 3.3.4 - Vuilstort gelegen langs de rivier

Figuur 3.3.5 - Hogere gronden langs de rivier

3.2 Bodem

Zoals in de eerste paragraaf van dit hoofdstuk is toegelicht, bestaat het gebied voornamelijk uit veen in de diepere ondergrond. Bodemdaling van veen heeft verschillende oorzaken: klink, oxidatie, zetting en compactie. Het zakken van grondwater zorgt voor klink (volume neemt af omdat er geen water meer in het veen zit) en oxidatie (doordat veen aan zuurstof wordt bloot gesteld, verbrand het als het ware), hierdoor zakt het maaiveld.

De langwerpige kleigronden liggen hoger in het veld omdat ze op het veen zijn afgezet, en zakken minder (door minder klink en oxidatie). Oude rivierarmen zie je terugkomen op de bodemkaart in de vorm van kleiafzettingen. Deze kleigronden zijn over het algemeen droger dan het veen en zijn daardoor interessant voor bewoning. Dit zie je terug in de langwerpige dorpjes/stadjes parrallel aan de rivier, ook wel lintbebouwing genoemd.

3.3 Reliëf

Door de verschillende bodemsoorten en ontstaansgeschiedenis van het gebied variëren de maaiveldhoogtes van ca. -1.7 m. NAP in tot +1,5 m. NAP ter hoogte van de oeverwallen. Deze hoogteverschillen zijn goed ervaarbaar in het gebied: aan de oostzijde liggen de dijken nauwelijks hoger dan het omliggende landschap, terwijl in het westen het hoogteverschil tussen de GHIJ, waterkering en polders een stuk groter is. Op sommige trajecten liggen twee dijken parallel aan elkaar: een regionale kering en voorlandkering. De regionale kering houdt het achterland droog. De voorlandkering ligt direct langs de GHIJ en beschermt het voorland tegen hoogwater. Toen er in het verleden nog rivierdynamiek aanwezig was in winter en zomer, kon het voorland onder water komen te staan als een uiterwaarde.

Daarnaast liggen de 'uiterwaarden' rondom IJsselstein vrij hoog. De GHIJ is een boezemwater, wat betekent dat het waterpeil kan variëren. Het streefpeil is +0,58 m. NAP.

Figuur 3.2.6 - Typische smalle verkaveling van het veenlandschap (cope-ontginningen) met lintbebouwing langs de waterkeringen (Cyclomedia, 2019)

Figuur 3.3.6 - De Noord IJsseldijk tussen IJsselstein en Montfoort is lastig te onderscheiden van het landschap

Figuur 3.3.7 - Hoogteverschil tussen waterkering en polders in het westen van het gebied

Figuur 3.4.1 - Watersysteemkaart van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

Figuur 3.4.2 - Goerjanvervellesluis en het slotenpatroon van de veenontginningen

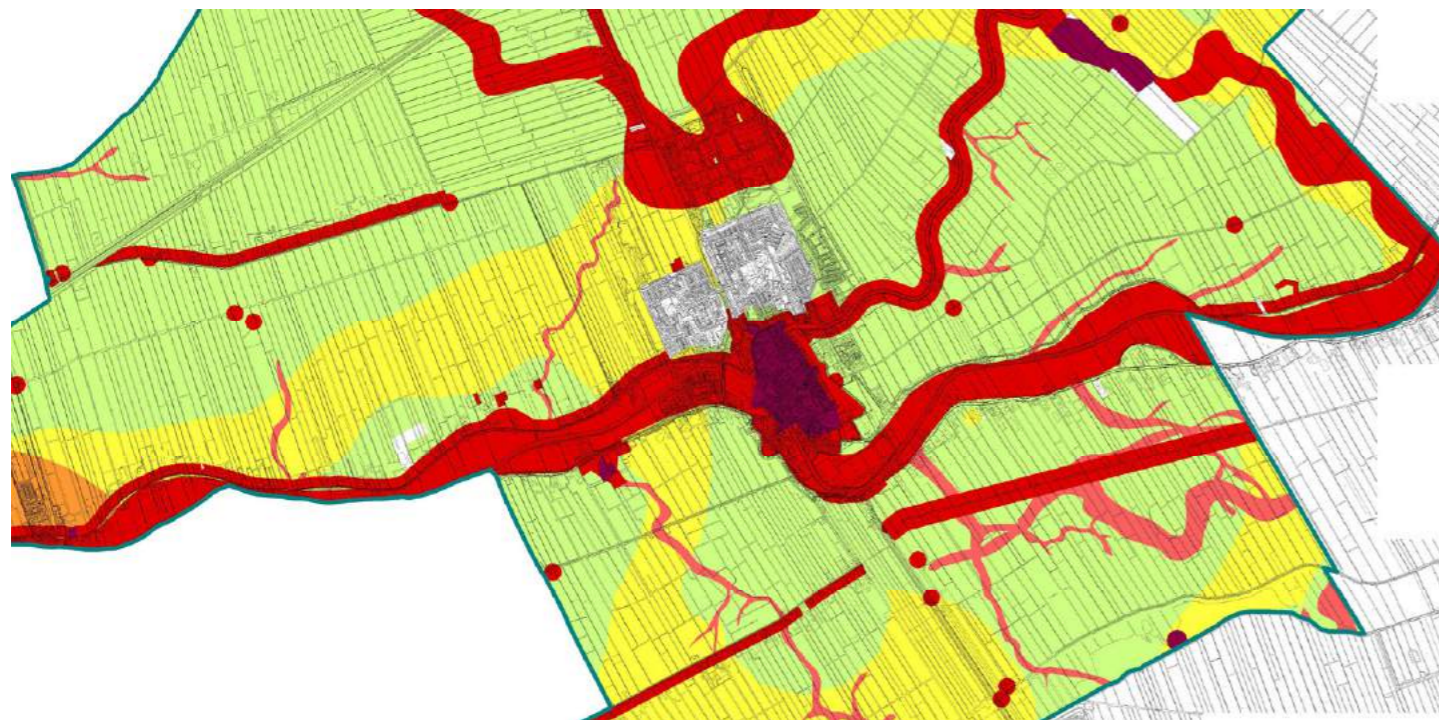
Figuur 3.4.3 - Sluis van de Lange Linschoten

Figuur 3.4.4 - Sluis van de Montfoortse Vaart

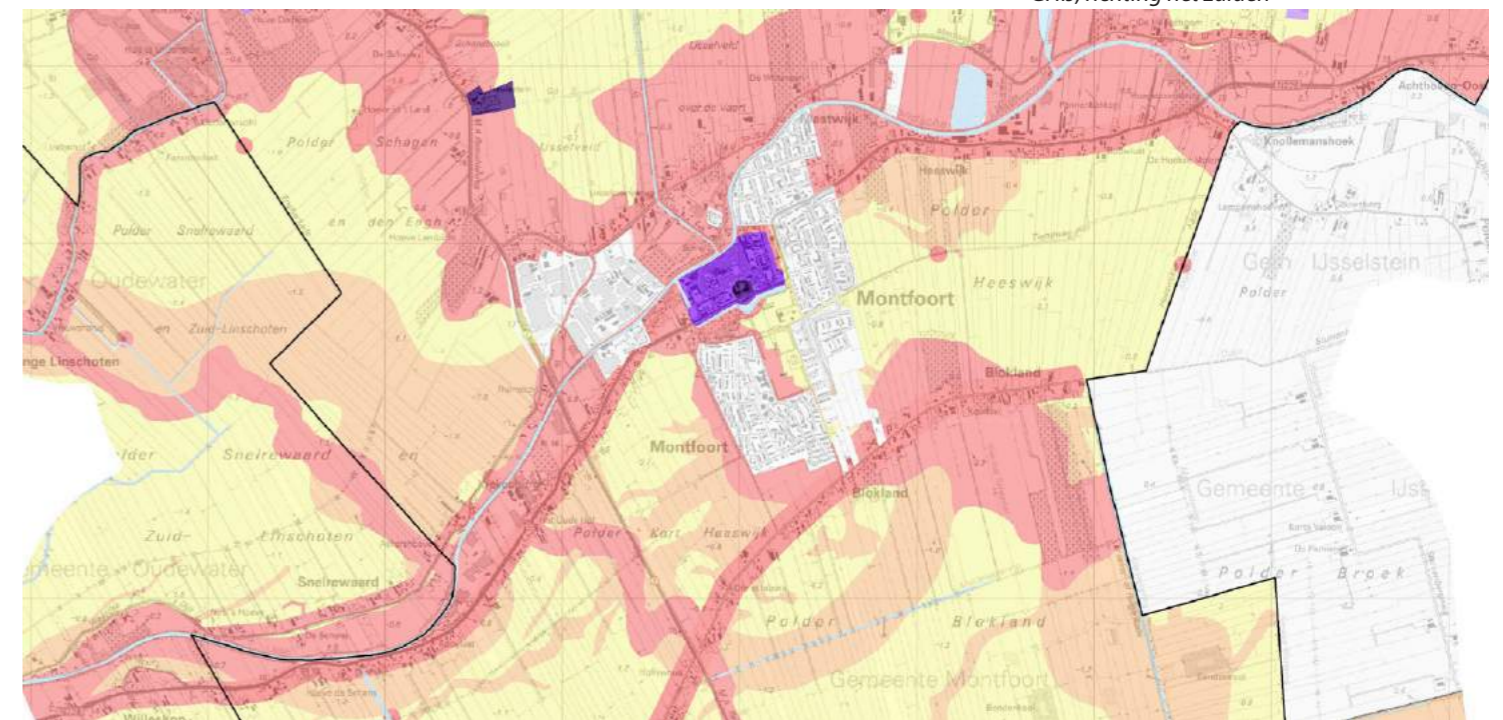

Figuur 3.4.5 - Verbinding tussen de Doorslag en GHIJ, richting het zuiden

- archeologische waarde vrijgesteld tot 50 m2 en 30 cm onder maaiveld
- hoge archeologische verwachtingswaarde vrijgesteld tot 200 m2 en 30 cm onder maaiveld
- middelhoge archeologische verwachtingswaarde 1 vrijgesteld tot 2500 m2 en 30 cm onder maaiveld
- middelhoge archeologische verwachtingswaarde 2 vrijgesteld tot 2500 m2 en 2 m onder maaiveld
- middelhoge archeologische verwachtingswaarde 3 vrijgesteld tot 2500 m2 en 4 m onder maaiveld
- lage archeologische verwachtingswaarde vrijgesteld tot 10.000 m2 en 30 cm onder maaiveld
- geen verwachting geen onderzoeksplicht

Figuur 3.4.6- Archeologische beleidskaart gemeente Oudewater

- LEGENDA**
- Beleidscategorieën:
- categorie 1
 - categorie 2
 - categorie 3
 - categorie 4
 - categorie 5
 - categorie 6
 - geen

Figuur 3.4.7- Archeologische beleidskaart gemeente Montfoort

3.4 Watersysteem

De ondergrond in de polders rondom de GHIJ bestaat voornamelijk uit veen met een hoge grondwaterstand. Het water uit de polder wordt afgevoerd op de GHIJ. Het watersysteem heeft veel invloed op het uiterlijk van het landschap. Vooral de vele lange sloten die haaks staan op de GHIJ vallen op en zijn karakteristiek voor het agrarische cultuurlandschap.

De GHIJ ligt hoger in het landschap. Dit heeft er mee te maken dat de afzettingen van de rivier dichtbij de rivier zand en zanderig materiaal zijn welke niet inklinken zoals veen en klei (waar het omliggende landschap uit bestaat). Dit is met name goed te zien in het westen. Door de minimale hoogteverschillen in het oosten verloopt deze overgang veel geleidelijker. Hierdoor is de waterkering soms niet goed te onderscheiden van de andere wegen in het gebied.

Om de afwatering van het gebied in stand te houden worden er vele sluisen en gemalen gebruikt richting de GHIJ. Na de afdamming van de Hollandse IJssel bij Klaphek wordt de aanvoer van water naar de GHIJ gereguleerd in Nieuwegein bij de Doorslagsluis. De sluis verbindt de GHIJ met het Merwedekanaal. Het gedeelte van de GHIJ tussen Nieuwegein en Klaphek is nog wel aanwezig in het landschap, maar maakt geen onderdeel meer uit van het watersysteem van de GHIJ omdat de verbinding met de Lek niet meer aanwezig is. De 'dode' arm van de Hollandse IJssel is zeer smal en wordt de Kromme IJssel genoemd.

Figuur 3.4.8 - Aansluiting Vlist op GHIJ

Verder stroomafwaarts sluiten er door middel van sluisen nog een aantal waterlopen op de rivier aan. Dit zijn o.a. de Montfoortse vaart, de Lange Linschoten, Enkele Wiericke en de Lange Weidsche Boezem (Dubbele Wiericke). De Gekanaliseerde Hollandse IJssel heet vanaf de Waaiersluis in Gouda de Hollandse IJssel. Vanaf de Waaiersluis richting het westen is het getij van invloed op de Hollandse IJssel. Bijzonder is dat de GHIJ twee verschillende stroomrichtingen kent, tijdens droge perioden richting Gouda en tijdens normale en natte perioden zowel richting Gouda als Nieuwegein.

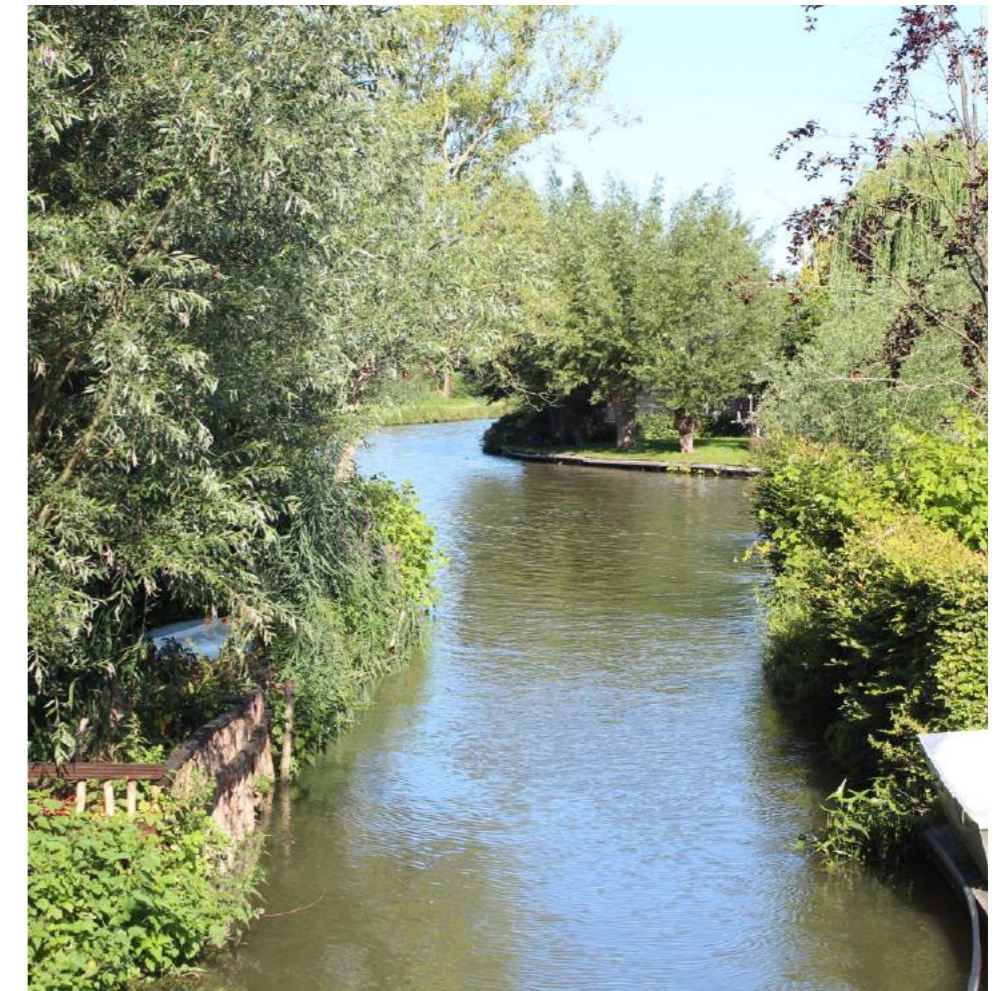
Figuur 3.5.9 - De GHIJ bij de Doorslag in IJsselstein

3.5 Archeologie

Voor archeologie worden twee categorieën aangeduid:

- Archeologische waarde, welke op basis van archeologische vondsten is aangetoond
- Archeologische verwachtingswaarde wordt bepaald op basis van verwachtingskeuze factoren.

Langs de Gekanaliseerde Hollandse IJssel liggen een heel aantal archeologische monumenten, AMK terreinen. Deze hebben een (zeer) hoge archeologische waarde. Dit geldt bijvoorbeeld voor de historische stadskernen van Montfoort, Oudewater en IJsselstein. De datering van de meeste van deze terreinen dateert uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd, van circa 1050 tot 1945. De terreinen in IJsselstein zijn ouder, die dateren uit de late IJzertijd tot en met de Romeinse tijd, van 250 voor Christus tot 450 na Christus. Zoals in de kaarten op de pagina hiernaast is te zien is de archeologische verwachtingswaarde langs de GHIJ, zijrivieren zoals de Lange Linschoten als hoog gekenmerkt (late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd). De rivierdijken, oeverwallen en stroomgordels waren relatief hoog gelegen en vormden daarmee gunstige bewoningslocaties.

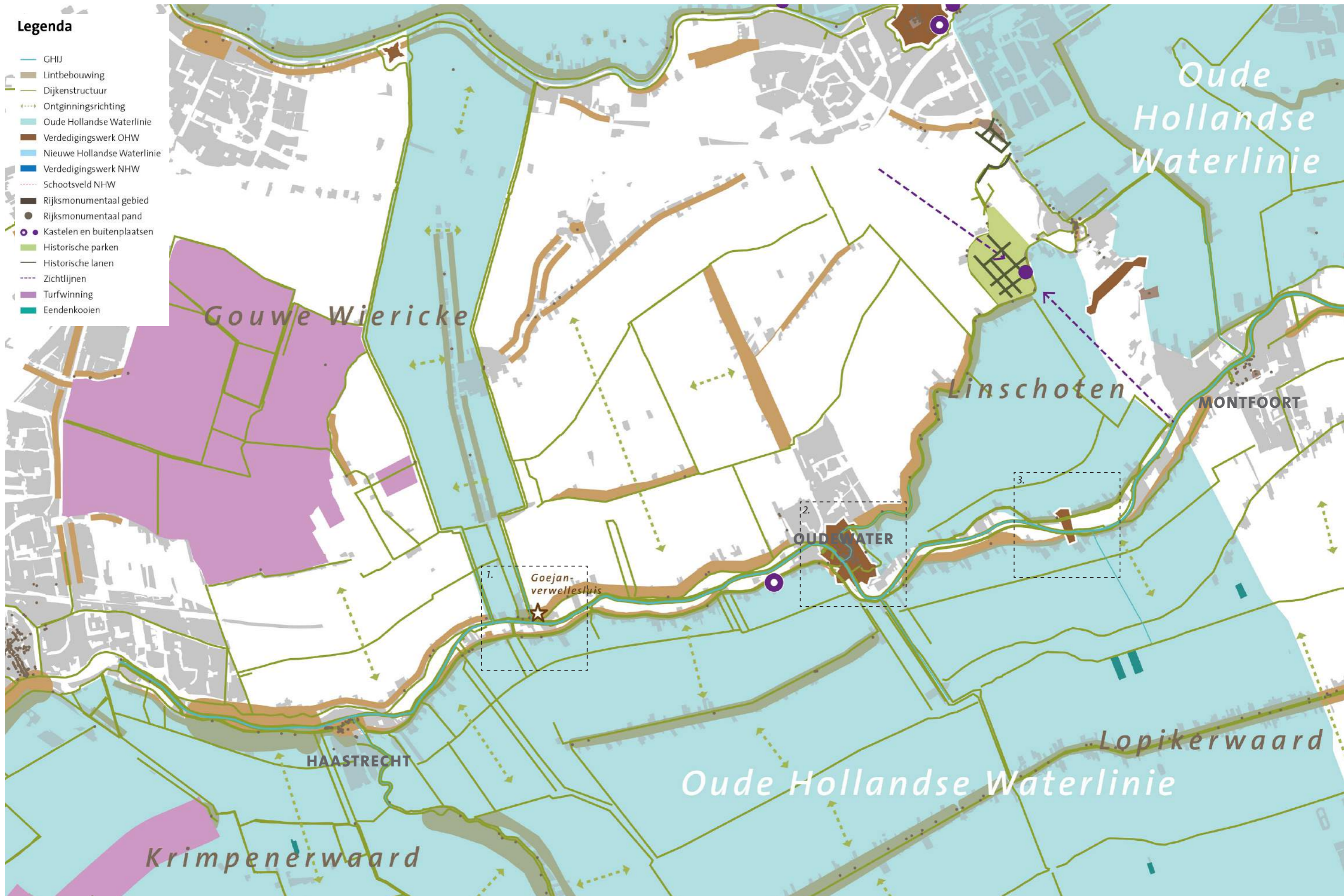

Figuur 3.5.10 - De Kromme IJssel, dode arm van de rivier bij IJsselstein

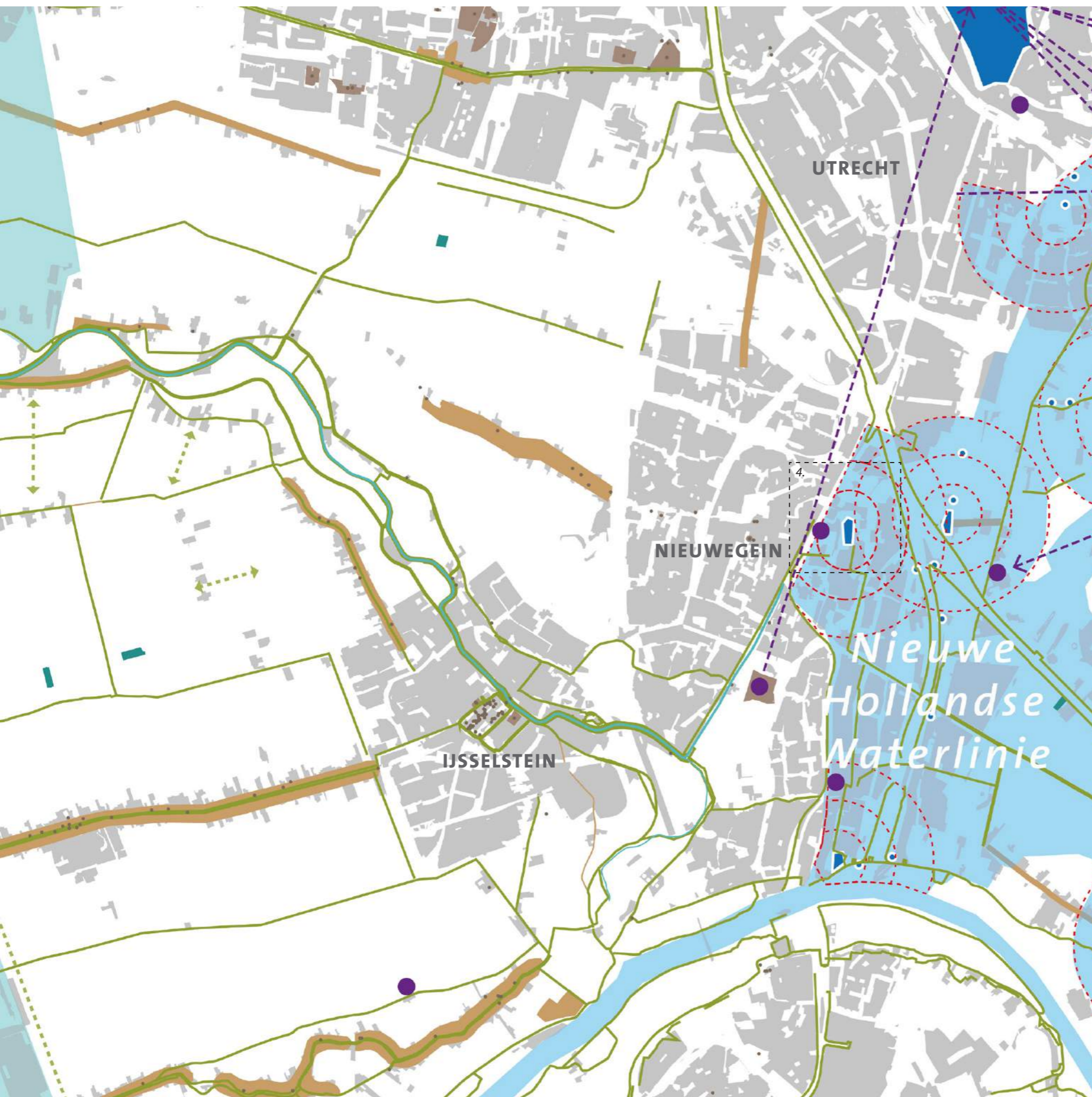
Cultuurhistorie

Legenda

- GHJ
- Lintbebouwing
- Dijkenstructuur
- Ontginningsrichting
- Oude Hollandse Waterlinie
- Verdedigingswerk OHW
- Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Verdedigingswerk NHW
- Schootsveld NHW
- Rijksmonumentaal gebied
- Rijksmonumentaal pand
- Kastelen en buitenplaatsen
- Historische parken
- Historische lanen
- Zichtlijnen
- Turfwinning
- Eendenkooien

Figuur 3.6.1 - Cultuurhistorische kaart van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

3.6 Cultuurhistorie

Het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandse IJssel heeft een rijke cultuurhistorie aan (water)erfgoed. Bebouwing en stedelijke kernen ontstonden in de Middeleeuwen op de oeverwallen. Door de handel en ontginning van het veen en de rijkdom die dit met zich meebracht ontwikkelden de steden zich meer en ontstonden onder andere de kastelen en buitenplaatsen. Het militaire erfgoed (Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie) herinneren aan het inzetten van water als verdedigingsmiddel tegen de vijand.

Cultuurhistorisch landschap en waterkeringen

De waterkeringen, wegen en de GHJ zelf zijn cultuurhistorisch waardevolle lijnen in het landschap. Het landschap rondom de Gekanaliseerde Hollandse IJssel is in te delen in drie deelgebieden; oost, midden en west. Deze worden ongeveer gescheiden van elkaar door de steden Montfoort en Oudewater. Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken maar ook overeenkomsten, ze lopen als het ware in elkaar over.

Het oostelijke gebied kenmerkt zich door de brede oeverwallen langs de rivier. Op deze oeverwallen vindt voornamelijk akkerbouw en veeteelt plaats. Dit gebeurt zowel binnen- als buitendijks. Veel percelen lopen ook 'onder' de waterkering door. Dit betekent dat waarschijnlijk de ontginning eerder heeft plaatsgevonden dan het aanleggen van de waterkering. De waterkering heeft als kenmerk dat hij niet heel ver boven het landschap uitsteekt; hooguit 0,5 tot 1 m. Verder van deze waterkering af, komt meer grasland voor. Op de overgang van akkerbouw naar grasland staan veel boerderijen, waarbij veel boomgaarden en bosjes op de erven staan.

Figuur 3.6.2 - Goejanvervellesluis als knooppunt van cultuurhistorie

Figuur 3.6.3 - Oudewater: onderdeel OHW en historische stad aan IJssel en Lange Linschoten

Figuur 3.6.4 - Linie de Pleit (OHW) is verdwenen. Inundatiegebied aan beide zijden van de rivier

Figuur 3.6.5 - Vele cultuurhistorische elementen langs de Doorslag

Oost (Doorslag en IJsselstein tot Montfoort)

Figuur 3.6.6 - Waterkering is lastig te onderscheiden van het landschap

Midden (tussen Montfoort en Oudewater)

Figuur 3.6.8 - Waterkering met bomen op het talud (walnoot, populier), waterkering ligt hoger t.o.v. het omliggende landschap

West (Oudewater tot Haastrecht)

Figuur 3.6.10 - Karakteristieke waterkering in het westen: weg naast de waterkering, fruitgaarden en bovengrondse elektriciteitspalen (bokpalen)

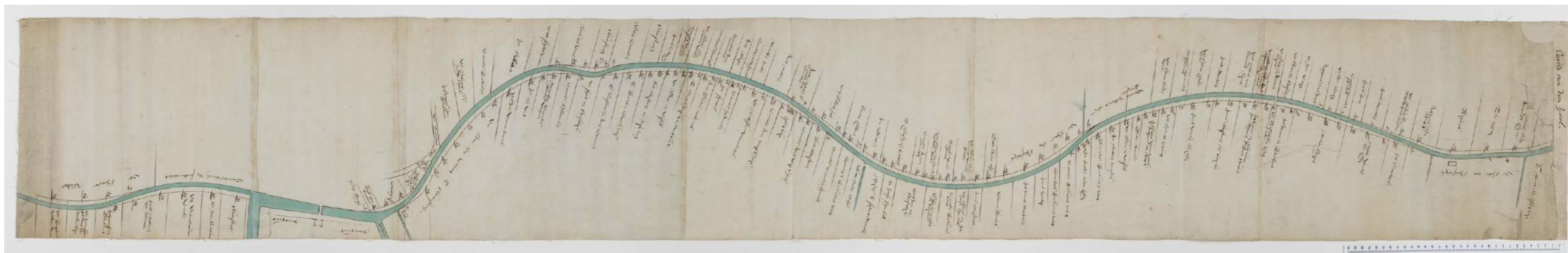
Figuur 3.6.7 - Molen Oudegein langs de Doorslag

Figuur 3.6.9 - Jaagpad op de voorlandkering

Figuur 3.6.11 - Open veenweidelandschap, zicht richting waterkering en Hekendorp en dijklint Goerjanverwelle

Figuur 3.6.12 - Percelering tussen Montfoort en Achthoven. Het noorden van de kaart is naar beneden gericht

In het midden gebied, tussen Montfoort en Oudewater, komen in tegenstelling tot het oosten meer weilanden voor. Hier zijn de oeverwallen een stuk minder breed. De percelen in de uitwaarden liggen ook niet heel hoog. Daarom heeft de rivier hier ook een voorlandkering om de percelen droog te houden. Over deze kering loopt een voormalig jaagpad.

Het verschil tussen land en waterkering is hier wat groter dan in het oostelijke gebied; namelijk 1 tot 1,5 m. Op het talud van deze waterkering staan vooral walnotenbomen, knotwilgen en populieren

Het veenland in het westelijke deelgebied loopt tot aan de waterkering. Daarom bestaat het landschap voornamelijk uit weilanden met rundveehouderij. De kavels zijn smaller en de sloten breder dan in de andere deelgebieden doordat de grond lager en natter is. Vanuit het hele omliggende land wordt via weteringen en boezems water in de GHJ gemaald. Opvallend is dat de weg aan de noordelijke kant tussen Hekendorp en Oudewater niet op de waterkering ligt maar binnendijks. Om toch het voorland te kunnen bereiken zijn er op verschillende plekken in de waterkering coupures aangelegd. Dit zijn doorgangen door de waterkering die afgesloten kunnen worden wanneer nodig. Ook op deze waterkering staan fruitbomen die onderdeel zijn van verschillende boomgaarden.

In het verleden was over grote lengtes een jaagpad aanwezig langs de rivier om trekschuiten door een jager te paard voort te trekken (jagen). Dit pad moest aan de rivierzijde vrij van obstakels, zoals bomen, zijn. Bij scherpe bochten stond op de oever een rolpaal waar de lijn omheen werd geslagen. Het jaagpad is niet overal meer in tact, maar aan de zuidzijde van de GHJ en de Doorslag is het jaagpad het meest voorkomend en aan de noordzijde tussen Oudewater en Hekendorp. Op dit traject liep vroeger ook een tram over de huidige Hekendorpse Buurt

Kastelen, buitenplaatsen en (monumentale) bebouwing

Er zijn meerdere kastelen en buitenplaatsen in het gebied aanwezig. Landgoed Oudegein ligt aan de Doorslag waar in de 13e eeuw een kasteel werd gebouwd. Kasteel en gracht zijn nog steeds aanwezig, inclusief het groene landgoed er omheen en landhuis. Molen Oudegein (Rijks)monument - gebouwd in 1534, vervangen in de 17e eeuw - staat langs de Doorslag en maalde het water van de 75 ha grote Oudegeinse polder uit op de Doorslag.

Huis te Linschoten ligt als een groene enclave in het open poldergebied van het Groene Hart, ten noorden van de GHJ vlakbij Linschoten. Het parkbos aan het

Figuur 3.6.13 - Landhuis

rievertje de Linschoten is met een buitengracht omzoomd. Vanaf de oprijlaan op het landgoed is een zichtlijn richting de GHJ.

De kastelen te Vliet (ten oosten van Oudewater) en Rypikkerwaard (thv A2 bij IJsselstein zijn verdwenen, maar herinneren wel aan de rijkdom in het gebied en de bouw van deze kastelen op de hogere delen langs de rivier.

Langs de waterkering is over grote lengtes lintbebouwing aanwezig en de steden hebben zich ontwikkeld aan en rondom de rivier. In de historische kernen zijn vele (Rijks)monumenten aanwezig en de historische kernen met grachten, bruggen, stadswallen en straatjes zijn zeer karakteristiek. In de gemeente Nieuwegein zijn langs de Doorslag een concentratie van cultuurhistorische elementen te vinden in het groengebied die een relatie heeft met het water en de polders en niet met de (jonge) stad Nieuwegein die pas veel later is ontstaan. In het 19e en 20e eeuw waren er verschillende steenfabrieken aanwezig rondom Montfoort en IJsselstein. Steenfabriek IJsseloord is de enige steenfabriek langs de GHJ waar nog bebouwing van aanwezig is (fabrieksschuur en bazenwoning)

Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie

In de 17e eeuw is de Oude Hollandse Waterlinie aangelegd en in het gebied zijn elementen, relict en gebieden van de OHW aanwezig, omdat het netwerk aan militair erfgoed de rivier kruist. De vestingwerken langs de GHJ waren Montfoort, Oudewater en Haastrecht. De muren zijn verdwenen, maar hun voetprinten zijn nog wel te zien in de vorm van singels, grachten en de ligging van straten.

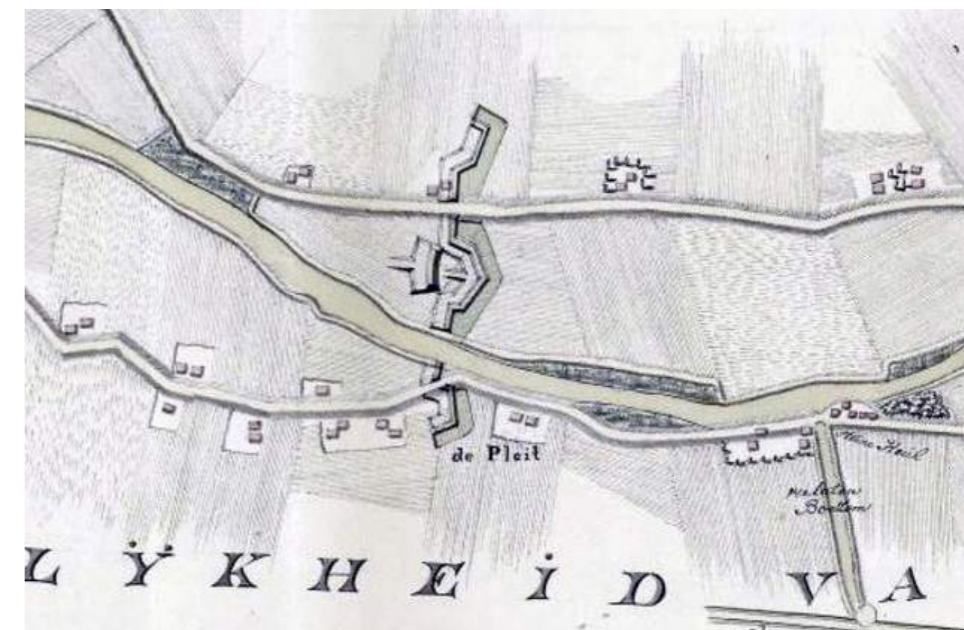
De Linie van Pleit is een relict van de OHW en moest voorkomen dat de vijand kon oprukken. De linie bestond uit een aarden wal met drie bastions aan een gracht. In de huidige situatie is door het slotenpatroon in het weiland de contour nog zichtbaar.

Verschillende laaggelegen polders zijn inundatiegebieden. Polder Lange Weide (tussen de Enkele en Dubbele Wiericke) vormt een smalle strook inundatiegebied tussen GHJ en de Oude Rijn. Ter hoogte van het dorp Hekendorp kan d.m.v. de Goejanvervellesluis (Rijks)monument water tussen de Dubbele Wiericke en Hollandse IJssel worden doorgelaten.

In Nieuwegein zijn ter hoogte van de Doorslag verschillende elementen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) aanwezig, waarvan het Fort bij Jutphaas (Rijks)monument een belangrijk verdedigingswerk was. Ten oosten van het Fort zijn sluizen en inundatiegebieden aanwezig.

Figuur 3.6.14 - Jaagpad aan de rand van Montfoort

Linie de Pleit in 1811 - wallen als verdedigingswerken in het landschap (Rijkswaterstaat)

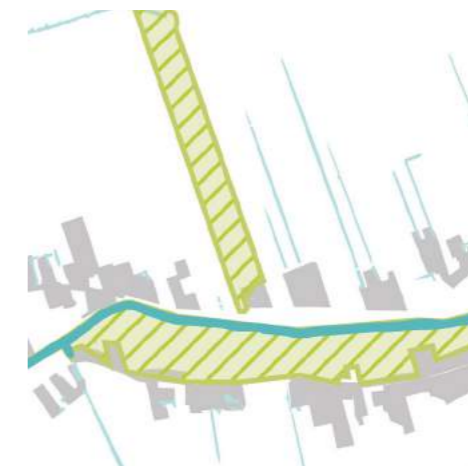
Figuur 3.6.15 - Hoeve Willeskop, Rijksmonument (bron: <https://www.utrechtaltijd.nl/bezoeken/hoeve-willeskop/>)

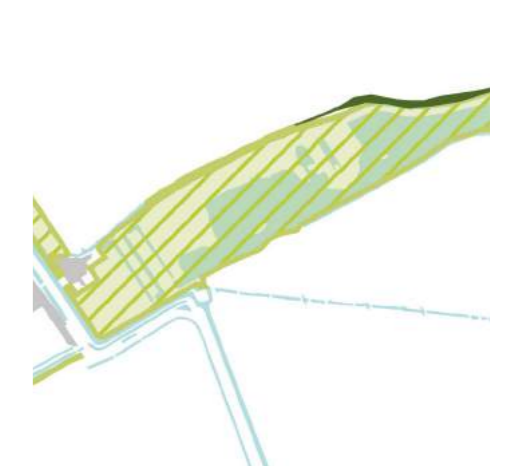
Figuur 3.6.16 - Historische kade in Oudewater

Figuur 3.7.1 - Natuur overzichtskaart van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

Figuur 3.7.2 - NNN-gebieden in uiterwaard en polder

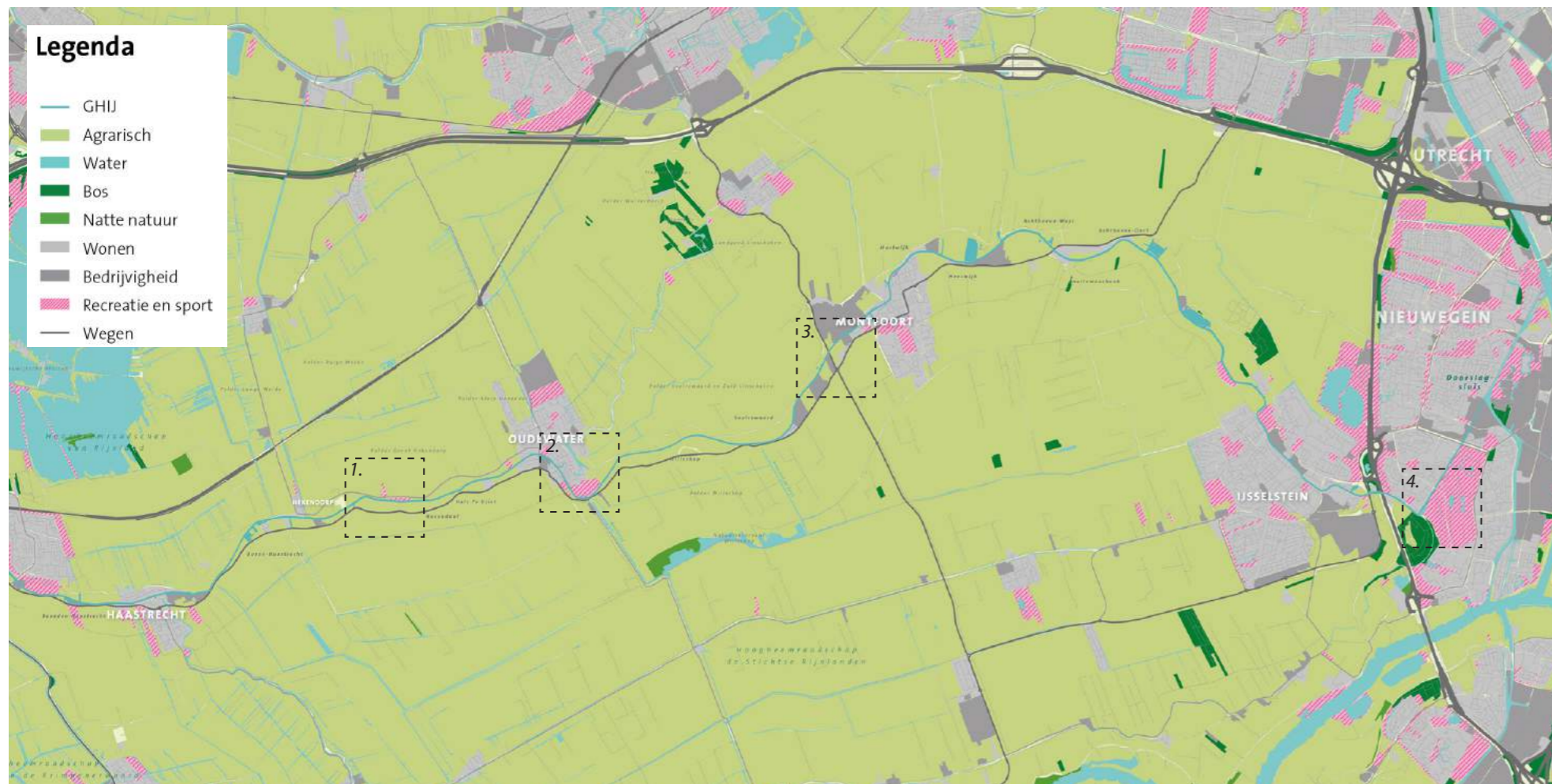
Figuur 3.7.3 - Natuurgebied Willeskop

Figuur 3.7.4 - Uiterwaarden rondom de jachthaven zijn NNN-gebied

Figuur 3.7.5 - IJsselbos bij IJsselstein

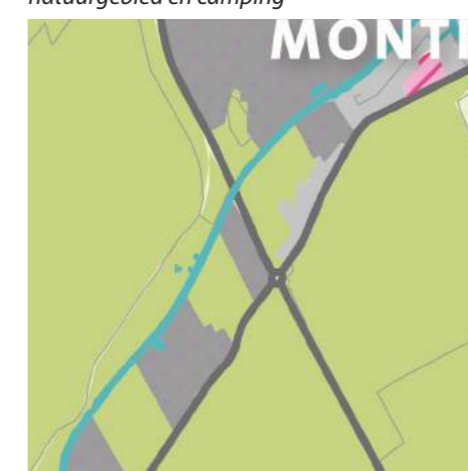
Figuur 3.8.1 - Landgebruikskarta van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

Figuur 3.8.2 - Agrarische gebieden, natuurgebied en camping

Figuur 3.8.3 - Sportcomplex langs de rivier bij Oudewater

Figuur 3.8.4 - Bedrijven ten westen van Montfoort en langs de rivier

Figuur 3.8.5 - Langs de Doorslag verschillende recreatieve functies

3.7 Natuur

In het overwegend agrarische poldergebied en de verstedelijkte rand van de stad Utrecht zijn een aantal beschermde natuurgebieden en 'lijnen' aanwezig. De natuurgebieden zijn vaak gekoppeld aan water en historische landgoederen. De plassen, grasland en moerassen zijn een trekpleister voor weide- en trekvogels. Zie figuur 3.7.1. voor een overzicht van de natuurgebieden op kaart.

Beschermde natuurgebieden zijn te onderscheiden in Natura2000 gebieden die van Europees belang zijn en Natuurnetwerk Nederland (NNN) die van nationaal belang zijn. Het netwerk verbindt natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. De provincies zijn verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk Nederland op het land.

Er is een Natura2000 gebied aanwezig ten oosten van Gouda en op afstand van de GHJ: Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein.

De GHJ vormt een ecologische verbinding met gebieden zoals Linschoten, natuurgebied Willeskop en NNN gebieden die ecologisch waardevol zijn. Grotere NNN gebieden in de omgeving zijn o.a.: Koeneschans, Hoge Boezem Haastrecht (Zuid-Holland) en Willeskop, IJsselbos, Landgoed Linschoten (Utrecht). Langs de GHJ zijn verschillende 'uiterwaarden' NNN-gebied, zoals ten noorden van IJsselstein waar ook het ecologisch compensatiegebied 'het IJsselsteinse Bos' aanwezig is. De langgerekte NNN-gebieden zijn gekoppeld aan waterlopen.

Figuur 3.7.6 - Natuurgebied Willeskop (Door Onderwijsgek - Eigen werk, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=20717157>)

3.8 Landgebruik

In het 'Ambitiedocument Gekanaliseerde Hollandsche IJssel' (Tauw bv, 2018) is beschreven en verbeeld dat de afwisseling van stedelijk en landelijk typerend is voor het gebied. In de steden zijn bebouwing, bedrijven en functies geconcentreerd en daarnaast zijn de historische kernen aantrekkelijk voor recreatie en toerisme. De waterkeringen en de rivier zijn (van oudsher) de belangrijkste verbindingen tussen de steden en dorpen.

Tussen de steden is het landschap veelal open en wordt deze agrarisch gebruikt. Er zijn vele (historische) boerderijen aanwezig. De polders zijn met name als weide/grasland in gebruik voor melkveehouderij en rundveehouderij en in het oosten zijn her en der akkers aanwezig (op de hogere gronden). Naast de agrarische gebieden zijn een aantal polders/uiterwaarden beschermde natuurgebieden, zie figuren 3.7.1. en 3.8.1.

Het jaagpad tussen Oudewater en Hekendorp wordt gebruikt voor een (historische) trekschuit die door een paard wordt voortgetrokken.

Van oudsher kwamen boomgaarden in het gebied voor. Deze zijn kleinschaliger dan boomgaarden die bijvoorbeeld binnendijks langs de Lek voorkwamen. Voor het gebied langs de GHJ geldt dat buitendijks boomgaarden aanwezig waren in de hoger gelegen uiterwaarden. In de huidige situatie zijn een klein aantal boomgaarden aanwezig voor fruitproductie. Daarnaast zijn op meerdere plekken fruitbomen langs en op de waterkering aanwezig, met name in het westelijke deel van het plangebied.

Figuur 3.7.7 - NNN-gebied in de 'uiterwaarden' ten noorden van IJsselstein

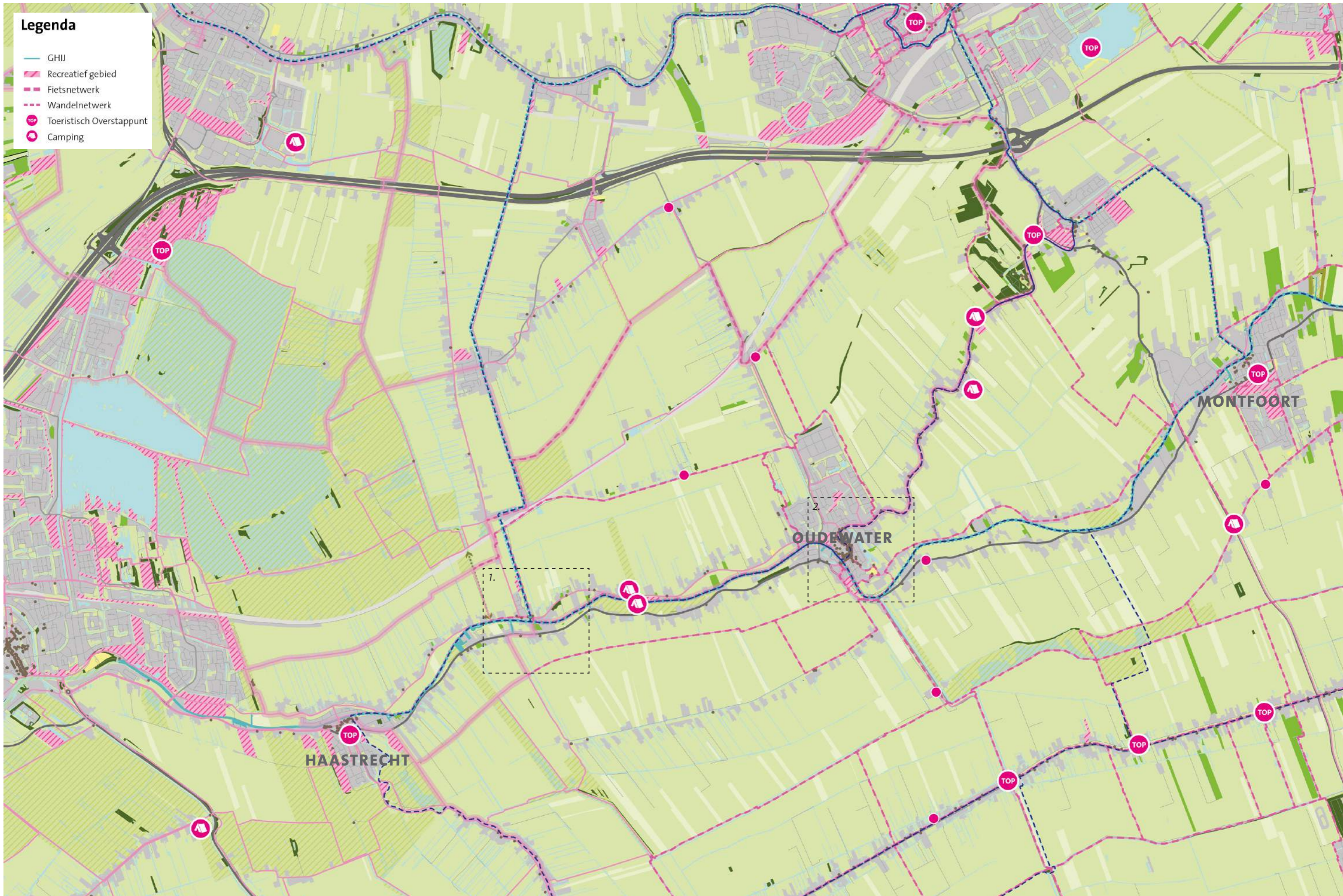
Figuur 3.7.8 - Natuurvriendelijke oever en akkerland langs de rivier

Figuur 3.8.6 - Fruitbomen op de waterkering tussen Oudewater en Hekendorp

Legenda

- GHU
- Recreatief gebied
- Fietsnetwerk
- Wandelnetwerk
- TOP Toeristisch Overstappunt
- Camping

Figuur 3.9.1 - Recreatiekaart van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

3.9 Recreatie en vaarweg

Op en rondom de GHIJ wordt veel gerecreëerd: varen, fietsen en wandelen. Het oostelijke deel is het uitloopgebied van het verstedelijkte gebied van Utrecht met de meest intensieve recreatie. Het centrale deel (tussen Montfoort en Oudewater) heeft minder recreatieve functies en in het westen is de recreatie gekoppeld aan cultuurhistorische elementen zoals de Oude Hollandse Waterlinie (OHW). De stadjes (met name Oudewater, Montfoort en Hekendorp), elementen van de OHW en Marnemoende zijn recreatieve knooppunten die onder andere ook zijn aangemerkt als TOP (toeristisch overstappunt). In de steden zijn vele monumenten en een aantal musea aanwezig zoals het Touwmuseum in Oudewater, stadsmuseum De Knoperij (tevens TIP) in Montfoort, museum IJsselstein, Heksenwaag in Oudewater en museum Gemaal De Hooge Boezem in Haastrecht.

Tussen de steden zijn verschillende wandel- en fietsroutes (fietsknooppunten-netwerk en wandelknooppunten-netwerk) aanwezig op de regionale keringen. Bij de zuidelijke waterkering is deze over een grote lengte gecombineerd met de N228 en hier is een vrijliggend fietspad aanwezig. Het jaagpad langs de rivier is een belangrijke wandelverbinding.

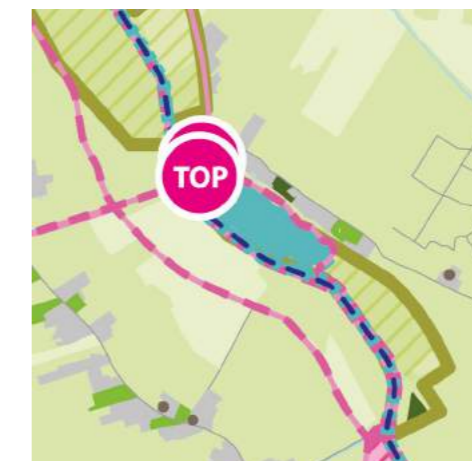
De GHIJ zelf is een belangrijk voor de recreatievaart, voor kano's en sloepen en langs de rivier zijn meerdere ligplaatsen voor boten aanwezig. Marnemoende is de enige jachthaven langs de GHIJ en vanaf hier kan men naast varen ook wandelen en fietsen in het gebied. Er zijn meerdere kanoroutes: op de GHIJ, Vlist, Lange Linschoten en de Wierickes.

Figuur 3.9.2 - Hekendorp als recreatief knooppunt voor fietsers, wandelaars en varen

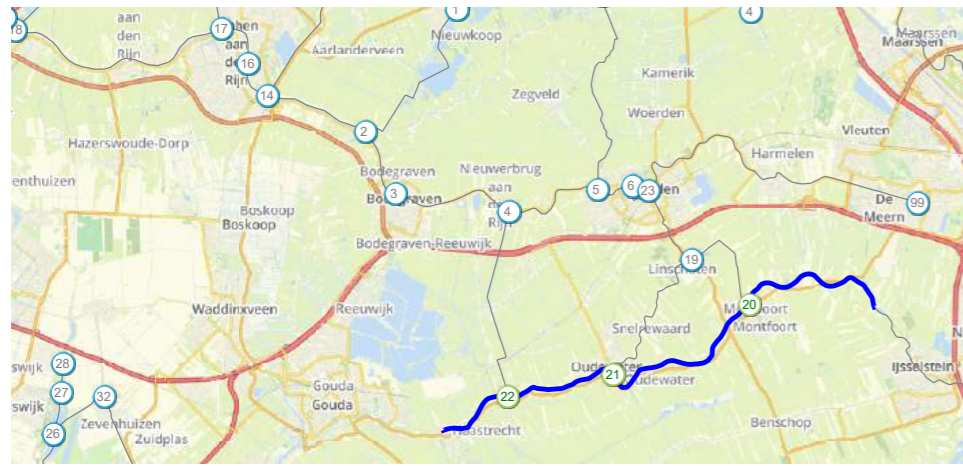
Figuur 3.9.3 - Clustering van monumenten als recreatieve trekkers in oude stadscentra

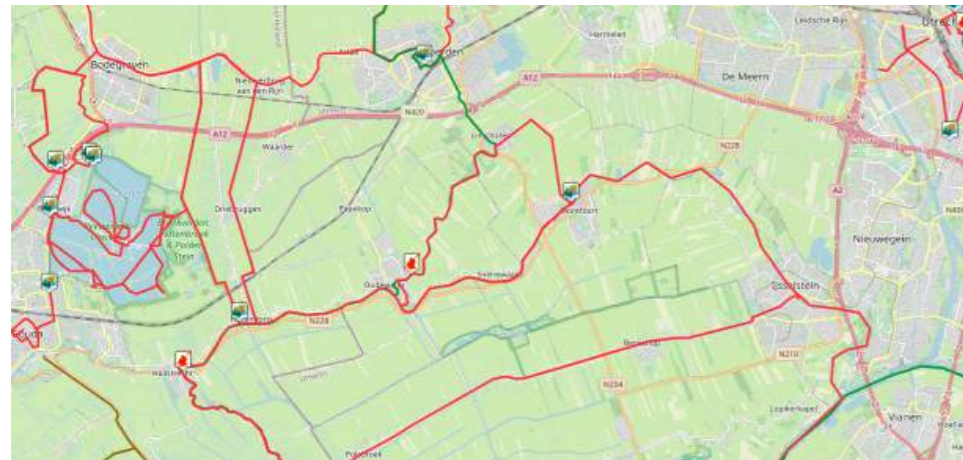
Figuur 3.9.4 - Jachthaven Marnemoende - TOP met wandelroute over jaagpad

Figuur 3.9.5 - Recreatief parkgebied langs de Doorslag

Figuur 3.9.6 - Sloopenetwerk

Figuur 3.9.7 - Kanoroutes

Figuur 3.9.8 - Recreatief vaarverkeer vanaf jachthaven Marnemoende

Figuur 3.9.9 - Privé-aanlegplek aan de voorlandkering

Figuur 3.9.10 - Inzoom van vaarwegenstructuurkaart (bron: HDSR, 2020)

Vaarwegtraject	Randvoorwaarden
Formele vaarweg	Door provincie aangewezen, onderdeel landelijk netwerk Eisen conform provinciale opdracht.
Informele vaarweg met eisen	Vaarweg van plaatselijk en regionaal belang Beperkte afmetingen (geen BRTN)
Informele vaarweg zonder eisen	Huidige afmetingen doorvaart beschermen Watersysteem is sturend
niet HDSR	

Vaarweg

De rivier is een populaire recreatieve vaarroute voor onder andere motorjachten, sloepen en kano's; jaarlijks varen er ca. 150.000 boten. De GHIJ is een ideaal riviertje om vanuit de stad het buitengebied in te trekken. Vanuit Utrecht is de GHIJ te bereiken via de Doorslag en vanuit Gouda via de Waaiersluis. Vanaf de GHIJ kan men dan weer landschappelijke routes bevaren richting de Oude Rijn en de Lek. De GHIJ maakt onderdeel uit van het sloepennetwerk 'De Ronde Venen-Woerden'. Marnemoende is een toeristisch overstappunt (TOP) en daarmee een belangrijk vaar- en recreatieknooppunt.

De gehele GHIJ wordt tegenwoordig niet meer gebruikt door vrachtschepen zoals in de Gouden Eeuw. Het westelijk deel van de GHIJ is een 'CEMT 1 klasse' vaarweg voor beroepsvaart, wat betekent dat vaartuigen toegestaan zijn met een lengte van maximaal 38,5 meter.

Figuur 3.9.11 - De steden als cultuurhistorische en recreatieve knooppunten

Figuur 3.9.12 - Museum Gemaal De Hooge Boezem in Haastrecht, nabij de kanoverhuur

Figuur 3.9.13 - Recreëren op en langs de waterkering: fietsers en een camping tussen Hekendorp en Oudewater

Figuur 3.9.14 - Recreatieve vaart op de GHIJ: Jachthaven Marnemoende - tevens toeristisch overstappunt (TOP)

Figuur 3.9.15- TOP Marnemoende, knooppunt van routes voor varen, fiesten en wandelen

Figuur 3.10.1 - Topografische kaart, cijfers corresponderen met de beelden (oevers) op deze pagina's

Figuur 3.10.2 - 1. Houten beschoeiing met daarachter het talud van de voorlandkering harde oever

Figuur 3.10.3 - 2. Stedelijke kade in Oudewater harde, stedelijke oever

Figuur 3.10.4 - 3. Stalen damwand met houten gording (Stormkade Oudewater) harde oever

Figuur 3.10.5 - 4. Houten beschoeiing met perkoenpalen
Harde oever

Figuur 3.10.6 - 5. Basalten oever op stalen damwand (pilot IJsselstein)
Harde oever

Figuur 3.10.7 - 5. Lage houten beschoeiing (pilot IJsselstein)
hard-zachte oever

Figuur 3.10.8 - 5. Stalen damwand met openingen, daarachter plas-dras (pilot IJsselstein)
hard-zachte oever

Figuur 3.10.9 - 5. Natuurvriendelijke oever met onderwaterbeschoeiing (pilot IJsselstein)
zachte oever

Figuur 3.10.11 - 5. Onderwaterbeschoeiing met steenbestorting
harde oever

3.10 Oevers

De oevers zijn het overgangsgedebied tussen land en water. Langs de GHJ is een variatie aan oevers aanwezig, waarbij onderscheid te maken valt tussen stedelijk-, achtertuinen-, industrie- en landelijk gebied. Voor HDSR staat veiligheid van oevers voorop met behoud van stabiele oevers en het doorstroomprofiel van de GHJ.

In stedelijk gebied, achtertuinen en industrieterreinen is de oever als "harde" oever te typeren. Denk daarbij aan stenen kades, beton en staal met redelijke hoogteverschillen tussen maaiveld en water. In het landelijk gebied is de oever meestal een waterkering met houten damwand of palen. Ook deze oever geldt als een "harde" oever al zijn de hoogteverschillen doorgaans wat kleiner en biedt de waterkering met gras en kruiden een zachtere aanblik. Incidenteel komen natuurvriendelijke oevers voor ("zachte" oever).

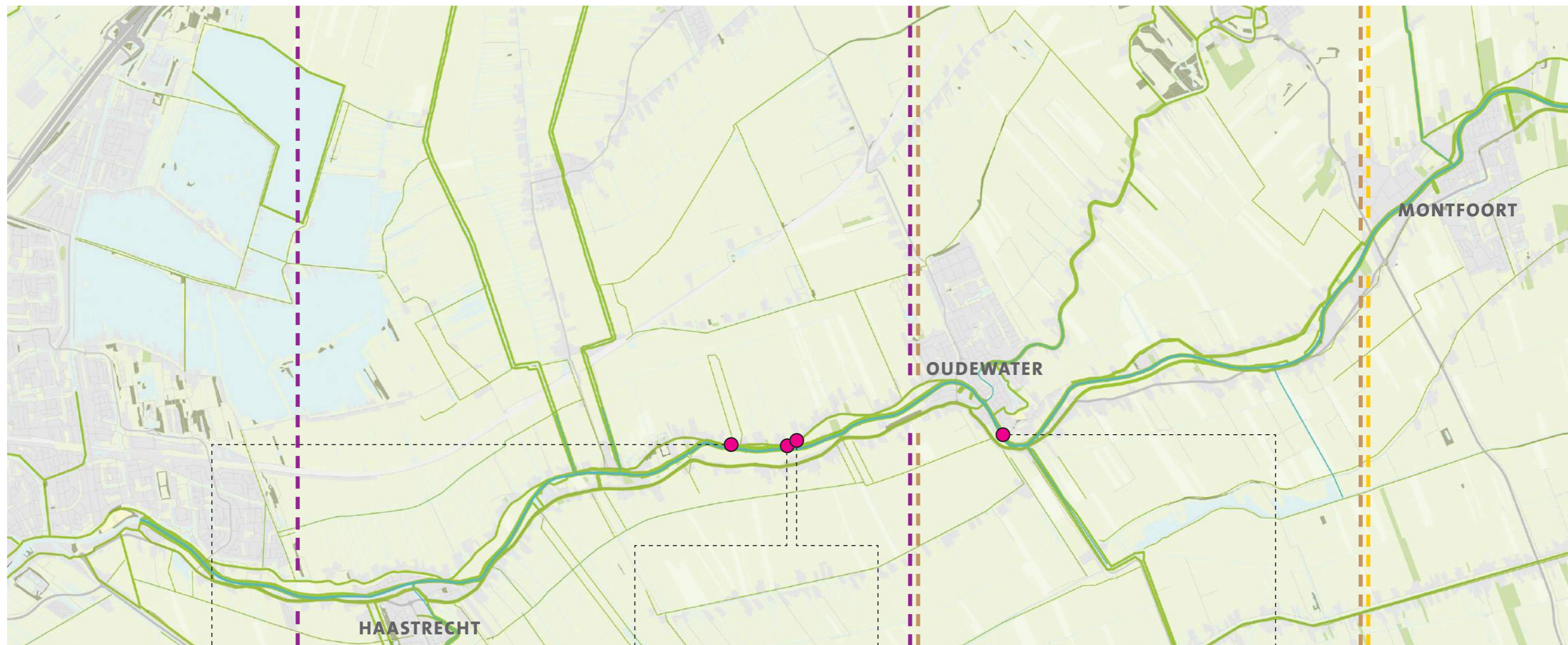
De variatie aan oevers heeft meestal te maken met de functies en het eigendom van de oever. Verkeer, aanleg van vaartuigen, wandelpad, camping, achtertuin, laadzone of ecologie zijn voorbeelden van functies die voorkomen langs de GHJ, waarbij elke eigenaar zelf de keuze voor het type oeverconstructie bepaalt.

De oevers onder te verdelen in drie typen:

- Harde oever: geen talud, forse hoogteverschillen tussen land en water (>0,30 meter), weinig groene uitstraling (stenen kades, stalen-, kunststof- of houten damwand);
- Hard-zachte oever: buitentalud, klein hoogteverschil tussen land en water (tot 0,30 meter), gras/kruiden. (doorgaans houten damwand, palen of beschoeiing, incidenteel betonnen damwand);
- Zachte oever; plas-dras, buitentalud, geleidelijke overgang tussen land en water, groene uitstraling (geen oeverconstructie, grasbetontegels of schanskorfmatten).

Figuur 3.10.10 - 6. Prolock beschoeiing met houten gording en deksloof
harde oever

Figuur 3.11.1 - Waterkeringentypenkaart van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (RAAP, 2019)

Figuur 3.11.2 - Voorlandkering langs de GHJ

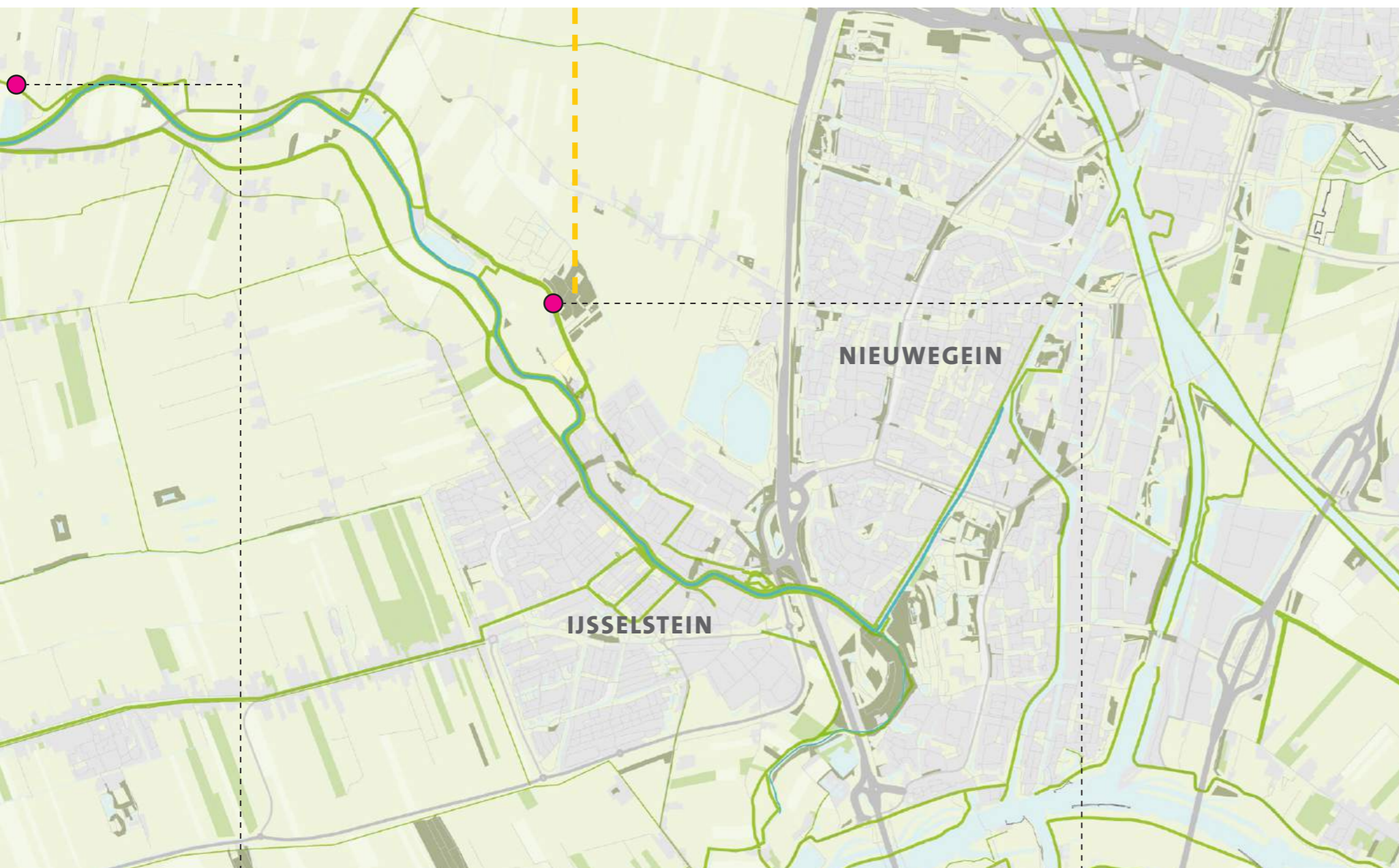
Figuur 3.11.3 - Groene waterkering ligt naast de weg

Figuur 3.11.4 - Coupure in de dijk

Figuur 3.11.5 - Groene kade aan de rand van Oudewater

3.11 Waterkering

Langs de GHJ liggen twee verschillende waterkeringen: een regionale waterkering en een overige kering (ook wel voorlandkering genoemd). De regionale kering is over het gehele tracé aanwezig en ligt in de steden direct langs de rivier. Hierdoor is in de steden - op een paar uitzonderingen na - geen voorlandkering aanwezig.

De voorlandkering is vooral in het landelijk gebied aanwezig, daar waar de regionale kering is gecombineerd met de rijweg en niet direct aan de GHJ. De voorlandkering, die direct langs de GHJ ligt, beschermt het voorland tegen hoogwater. In vroeger tijden was de rivierdynamiek groter met dusdanige verschillen in waterpeilen tussen winter en zomer zodat het voorland wel eens onder water stond als zijnde uiterwaarde. Tegenwoordig blijft het waterpeil in de rivier nagenoeg gelijk en blijft het voorland ook in de winter droog.

De voorlandkering is doorgaans smaller dan de regionale waterkering. Voor beide keringen gelden eisen, beide moeten op orde zijn.

In het gebied hebben de waterkeringen verschillende verschijningsvormen. Dit heeft onder andere te maken met de ligging in stedelijk of landelijk gebied, historie, bodemopbouw en maaiveldhoogte van polders en voorland. Op de kaart hiernaast zijn drie dijktypen benoemd die van toepassing zijn op de regionale keringen en zijn gebaseerd op de geomorfologie:

- Veendijken komen in het westen voor, hier is de oeverwal nagenoeg verdwenen. De bodem van de aangrenzende polders bestond uit een metersdik veenpakket, dat mede door inklinking ongeschikt was voor bewoning. Hierdoor clusterden de erven zich (binnendijks) rond de dijk en ligt de dijk hoog t.o.v. het achterland.
- Oeverwal-veendijken liggen tussen Oudewater en Montfoort, in het overgangsgebied naar het veen en op de rand van de oeverwallen. Waarschijnlijk is de dijk hier aangelegd nadat het gebied ontgonnen was: de verkaveling loopt onder de dijk door. Zowel binnen- als buitendijks is het bebouwingslint aanwezig en
- Oeverwaddijken zijn aangelegd op de oeverwallen en het hoogteverschil tussen dijk en achterland is klein; de oeverwal vormde al een natuurlijke hoogte die weinig opgehoogd hoefde te worden.

Kenmerken van de waterkeringen langs de GHJ:

In dit Ruimtelijk kwaliteitskader maken we onderscheid tussen keringen in het landelijk en stedelijk gebied. In de landelijke gebieden gaat het in vele gevallen om een dijklichaam met kruin en taluds en in het stedelijke gebied om een (historische) kade. De voorlandkering is vaak volledig opgebouwd uit grond of grond in combinatie met een beschoeiing.

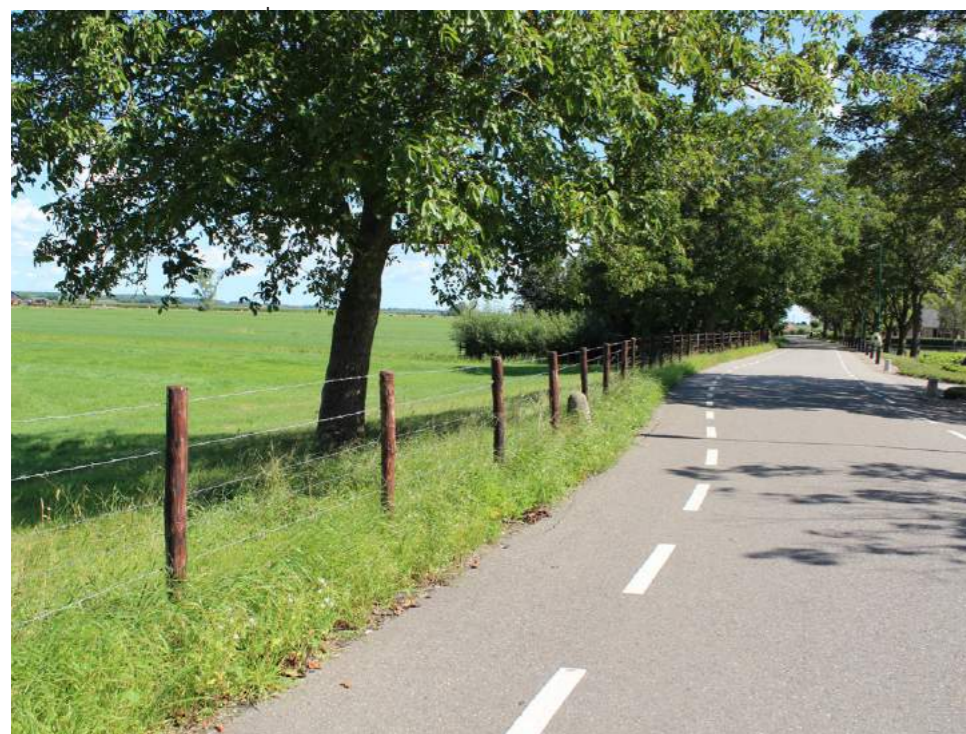
Stedelijke profielen:

- S1: Stedelijke kade;
- S2: Stedelijke , groene kade;
- S3: Kade bij tuinen/woningen aan het water;
- S4: Kade bij bedrijventerrein aan het water.

Landelijke profielen:

- L1: Kering langs de rivier, oeverwal;
- L2: Kering langs de rivier, veenweidegebied;
- L3: Voorland tussen twee keringen, weg naast de waterkering;
- L4: Voorland tussen twee keringen, weg op waterkering, smalle dijk kruin;
- L5: Voorland tussen twee keringen, provinciale weg op waterkering;

Op de volgende pagina's zijn de meest voorkomende profielen weergegeven met een korte omschrijving.

Figuur 3.11.6 - Bomen begeleiden de waterkering, die iets verhoogd ligt in het landschap

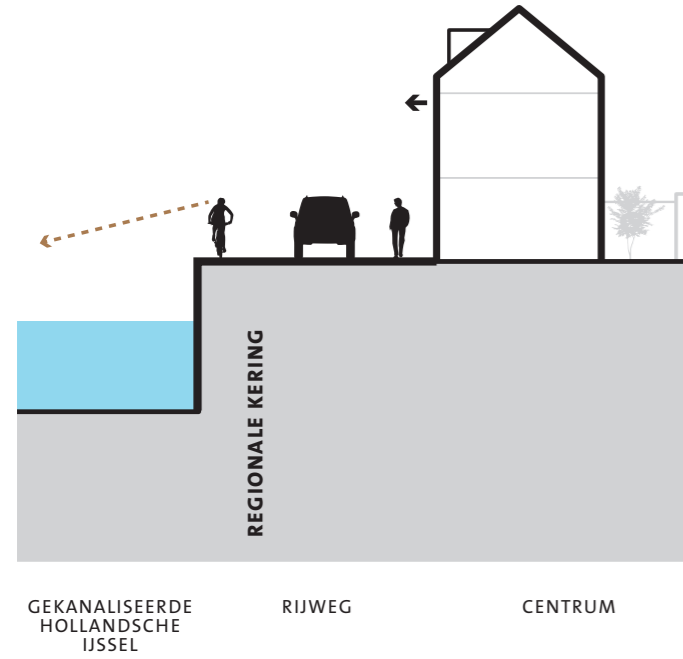
Figuur 3.11.7 - Waterkering ligt iets verhoogd ten opzichte van het landschap

Dijkprofielen stedelijk gebied/dijkbebouwing

In het stedelijke gebied komen de volgende dijkprofielen voor*:

S1: STEDELIJKE KADE

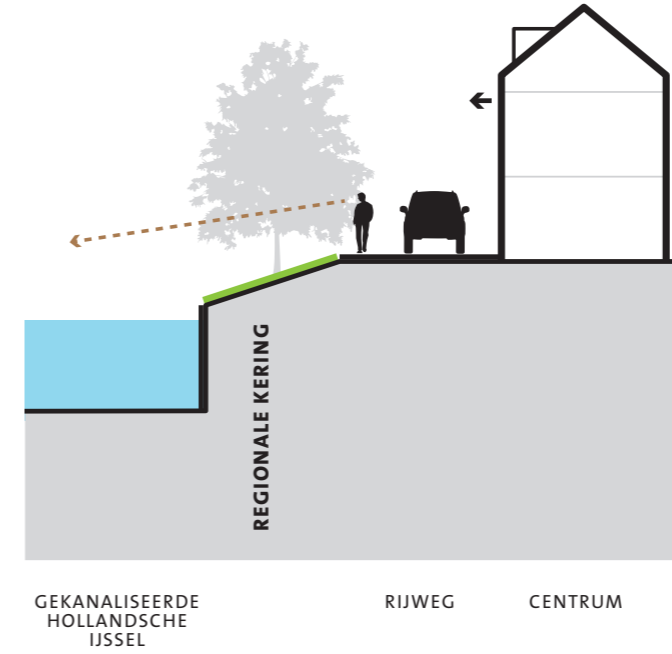
De historische, stedelijke kade ligt direct langs de GHIJ. Op de kade zelf is een weg/trottoir aanwezig langs de historische bebouwing die naar de rivier gericht is. Op vele plekken zijn aanlegmogelijkheden voor schepen aanwezig. De kade werd in het verleden ook gebruikt voor het 'jagen', het voorttrekken van schepen. Deze situatie komt voor in de steden Oudewater, Montfoort en IJsselstein.

*Alleen de meestvoorkomende dijkprofielen zijn getoond in deze paragraaf. De profielen laten het dijkprofiel globaal zien.

S2: STEDELIJKE, GROENE KADE

De kade ligt direct langs de GHIJ en de zone langs de rivier (vlak of talud) is groen ingericht. Dit profiel komt voor met en zonder groen talud. De groene kade wordt recreatief gebruikt (wandelpad). In de meeste gevallen is geen rijweg aanwezig. Deze ligt op afstand van de GHIJ. Deze situatie komt voor aan de randen van de steden en de Doorslag.

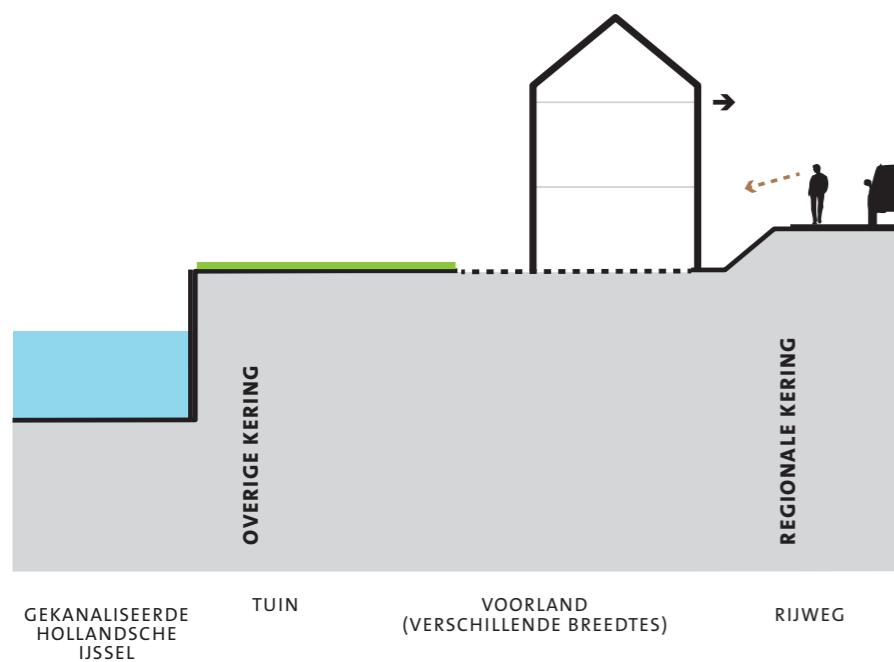
Figuur 3.11.7 - Kade in Oudewater

Figuur 3.11.8 - Aan de rand van Montfoort

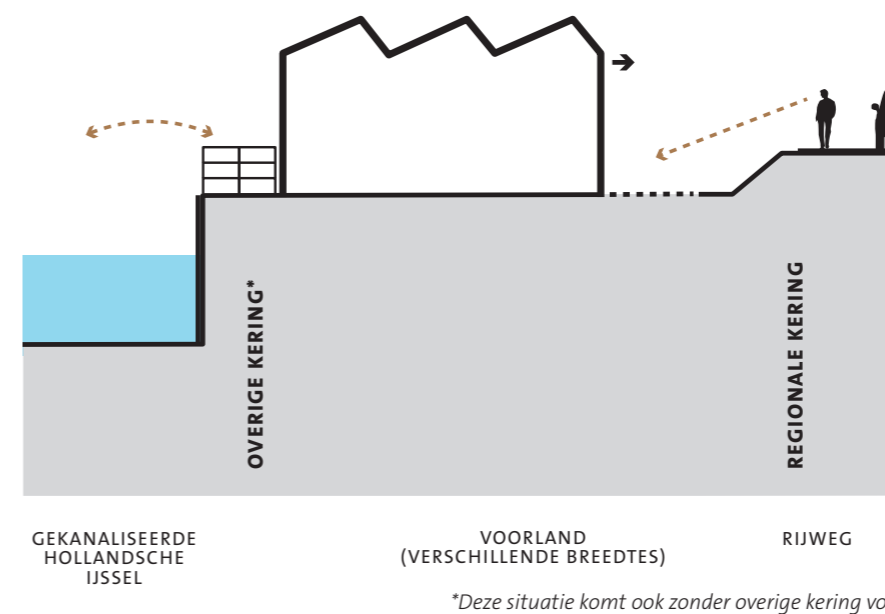
S3: TUINEN EN WONINGEN AAN HET WATER

De achtertuinen met woningen liggen langs de rivier en de kade is de voorlandkering. Woningen zijn meestal gericht naar de weg (op de regionale kering) en liggen op afstand van de rivier. Deze situatie komt voor in Hekendorp, de stadsrand van Oudewater (west) en dorpslinten aan de noordzijde van de GHIJ. Hier is in de meeste gevallen geen jaagpad aanwezig en de gronden zijn in eigendom van particulieren.

S4: BEDRIJVEN(TERREINEN) AAN HET WATER

Bedrijventerreinen liggen langs de rivier en de kade is de regionale kering. De achtertuinen van stadsranden en dorpslinten gaan over in bedrijventerreinen. Dit is het geval aan beide zijden van Montfoort, ten oosten van Haastrecht en daarnaast komen een aantal kleine bedrijventerreintjes voor langs de GHIJ. Sommige bedrijven staan op afstand van de rivier, andere bedrijven staan dichtbij de kade. In het laatste geval dient de kade dan ook als laad- en loswal.

Figuur 3.11.9 - Waardsedijk, ten oosten van Oudewater; woningen staan aan de buitendijkse zijde aan de dijk

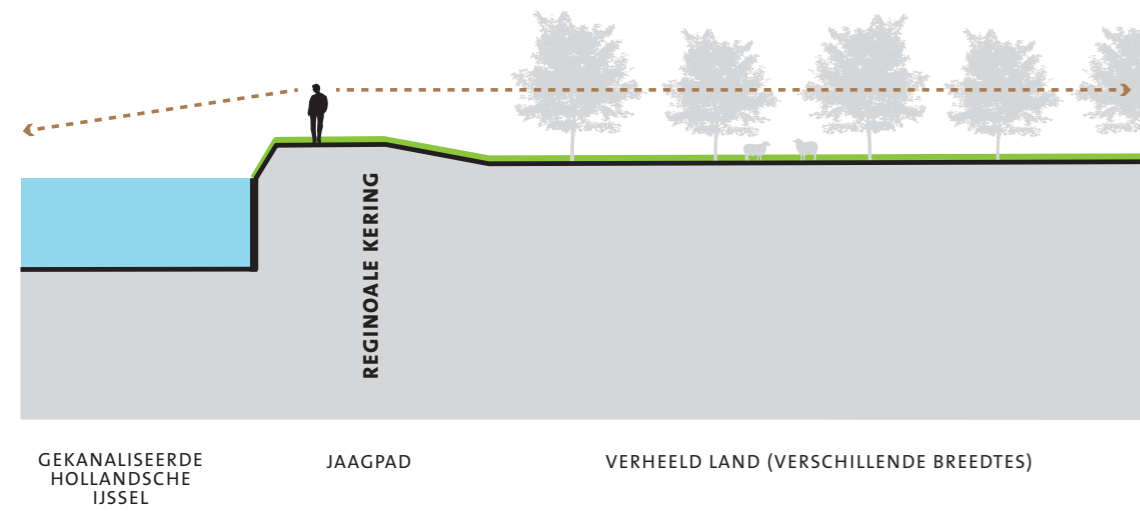
Figuur 3.11.10 - Bedrijven/industrie laad- en losmogelijkheden aan de kade

Dijkprofielen landelijk gebied

In het landelijk gebied komen de volgende dijkprofielen voor. In het gebied komen verschillende maaiveldhoogtes voor tussen regionale kering en polder/uiterwaard*:

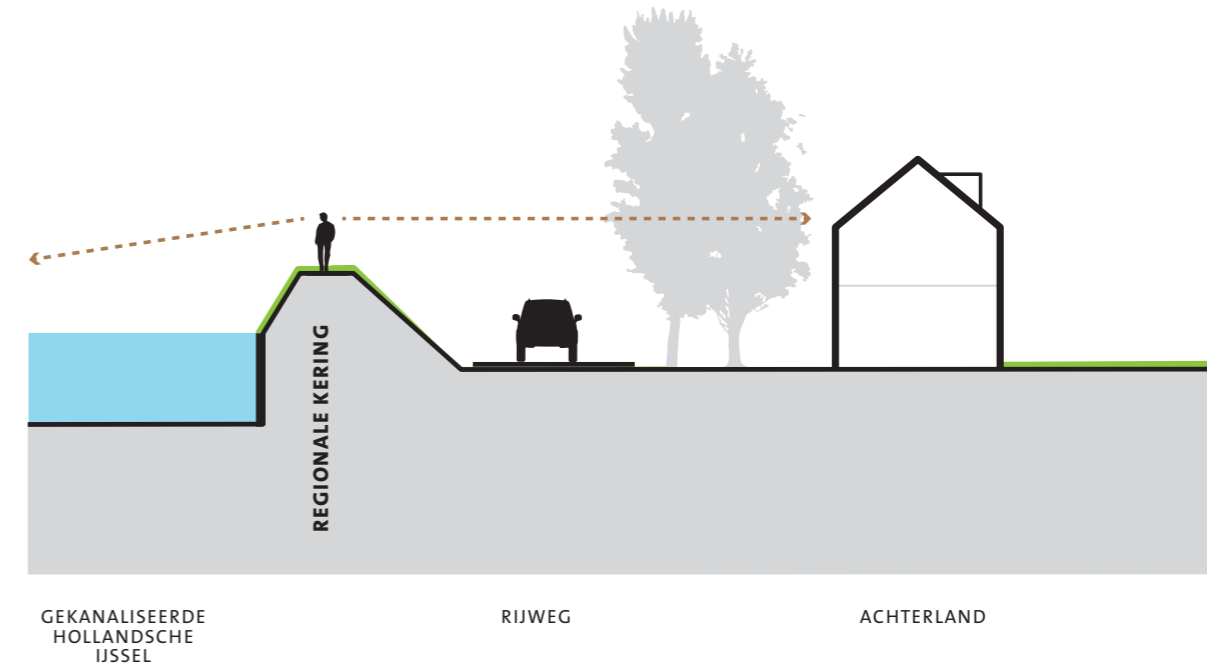
L1: KERING LANGS DE RIVIER, oeverwal

Deze situatie komt voor in het oosten van het gebied (zuidzijde). De regionale kering ligt langs de rivier en heeft in de meeste gevallen de (historische) functie van jaagpad. Het hoogteverschil tussen kering en achterliggende landschap is minimaal (aangeheeld land). Het verheeld land heeft meestal een agrarische functie, woningen/boerderijen zijn weinig of niet aanwezig of staan op afstand van de rivier.

L2: KERING LANGS DE RIVIER, veenweidegebied

Deze situatie komt niet veel voor langs de GHJ, alleen ter hoogte van Hekendorp, in het veenweidelandschap. De regionale kering ligt direct langs de rivier en er is een flink hoogteverschil tussen de polder en waterkering. Direct achter de kering liggen de rijweg en bebouwingen.

32

Figuur 3.11.11 - Kering met jaagpad langs de rivier, minimaal zichtbaar in het landschap

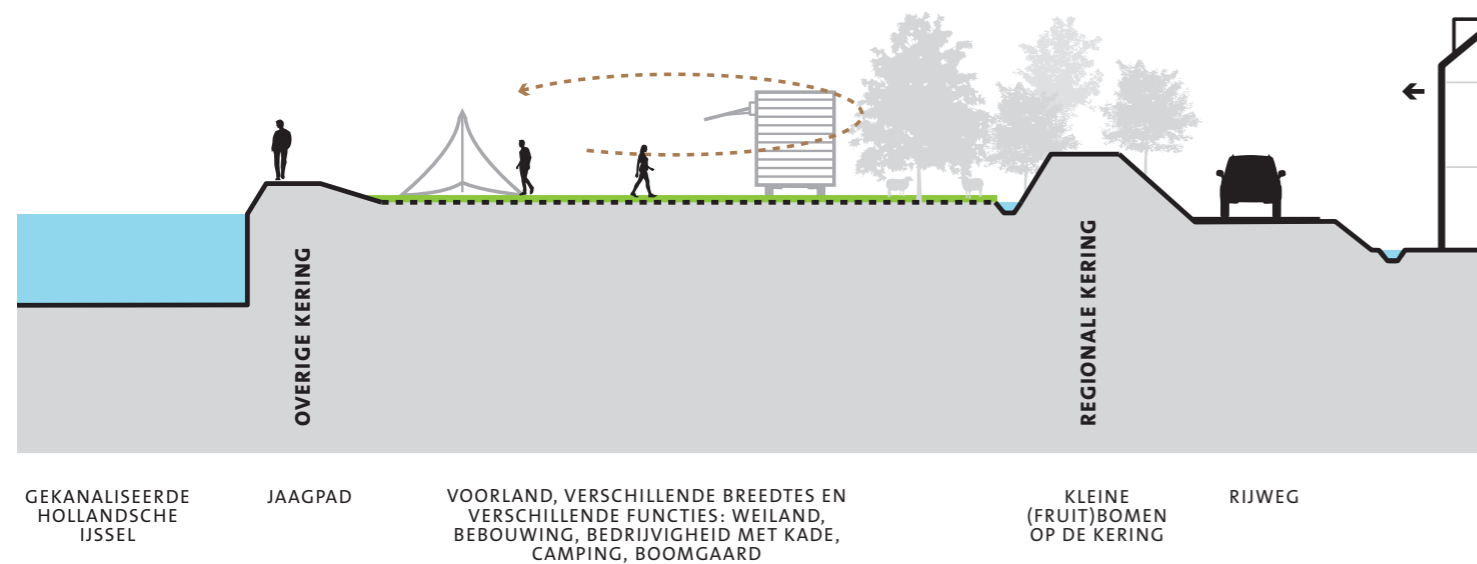

Figuur 3.11.12 - Kade in Oudewater

*Alleen de meestvoorkomende dijkprofielen zijn getoond in deze paragraaf. De profielen laten het dijkprofiel globaal zien.

L3: VOORLAND TUSSEN TWEE KERINGEN, weg naast de waterkering

In deze situatie is zowel een voorlandkering als regionale kering aanwezig. Het voorland tussen de twee keringen wordt gebruikt voor agrarische- of natuur doeleinden. Ook bebouwing is aanwezig dat meestal nabij de regionale kering staat. De rijweg ligt naast de regionale kering en wordt voor de bereikbaarheid van het voorland doorsneden met coupures. Er is een groot hoogteverschil waarneembaar tussen regionale kering en de naastgelegen rijweg met aansluitend het achterland. Deze situatie komt aan de noordzijde van de GHJ voor, ten westen van Oudewater.

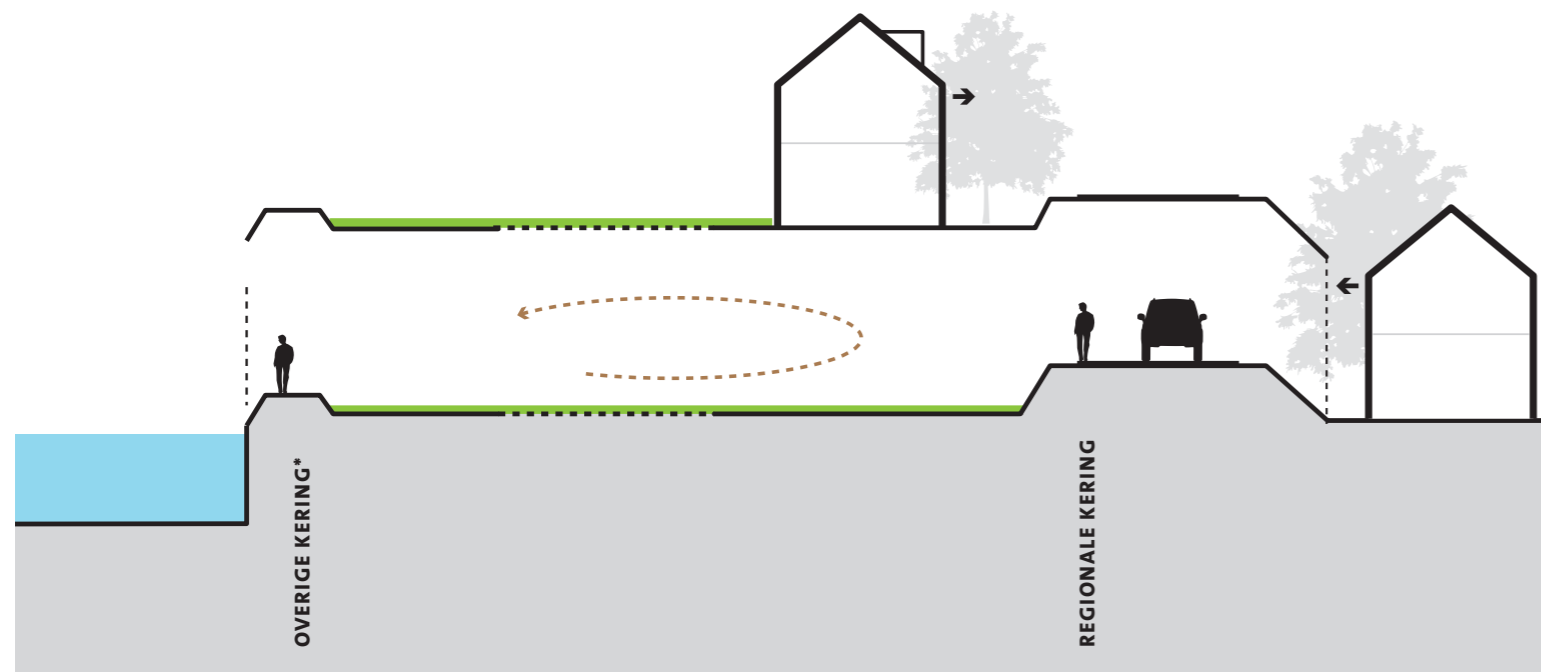
Figuur 3.11.13 - Dijk ten westen van Oudewater

Figuur 3.11.14 - Coupure in de dijk

L4: VOORLAND TUSSEN TWEE KERINGEN, weg op de waterkering, smalle dijkkruin

In deze situatie is zowel een voorlandkering als regionale kering aanwezig. Het voorland tussen de twee keringen wordt in de meeste gevallen gebruikt voor agrarische- of natuur doeleinden. Ook is bebouwing aanwezig die meestal nabij de regionale kering staat en gericht is naar de weg. De kruin van de regionale kering - met rijweg - is smal en het hoogteverschil met het achterland is waarneembaar maar niet zo groot als bij L2 en L3. Deze situatie komt voor aan de noordzijde van de GHJ, tussen Oudewater en Montfoort en tussen Montfoort en Achthoven-west.

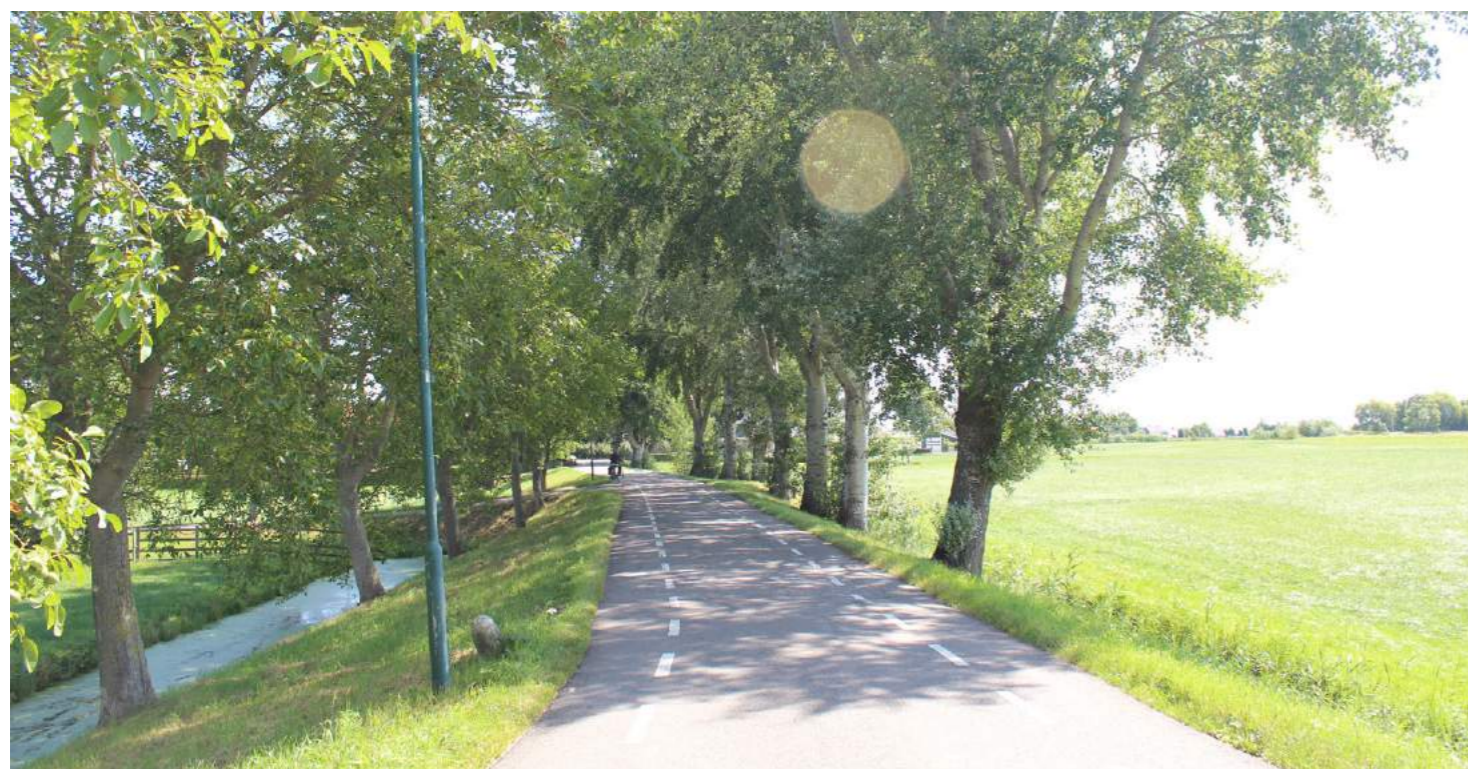

34
GEKANALISEERDE
HOLLANDSCHE
IJSEL

VOORLAND, VERSCHILLENDE BREEDTES,
BEBOUWING EN BEDRIJFVIGHEID

RIJWEG

**Deze situatie komt ook zonder overige kering voor.
De regionale kering ligt dan langs de GHJ*

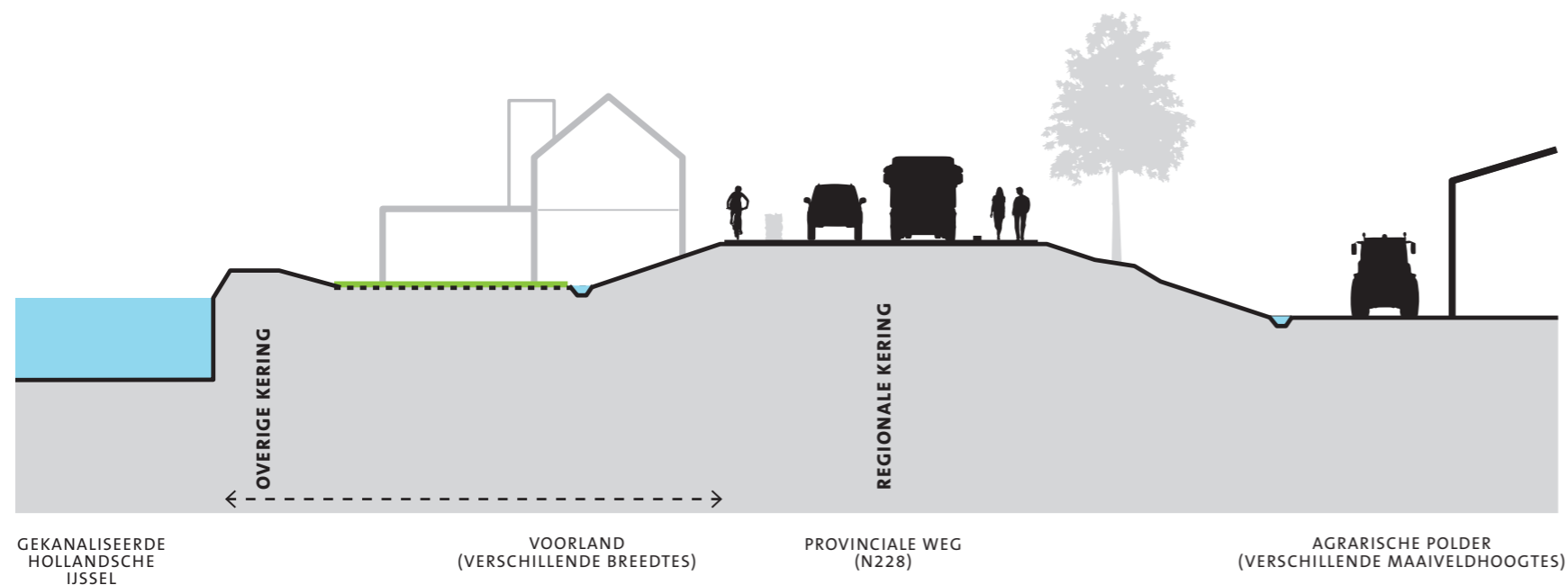
Figuur 3.11.15 - Dijk tussen IJsselstein en Montfoort

Figuur 3.11.15 - Zicht vanaf de dijk op het open, agrarische landschap buitendijks. Zicht richting GHJ.

L5: Voorland tussen twee keringen, provincialeweg op de Waterkering

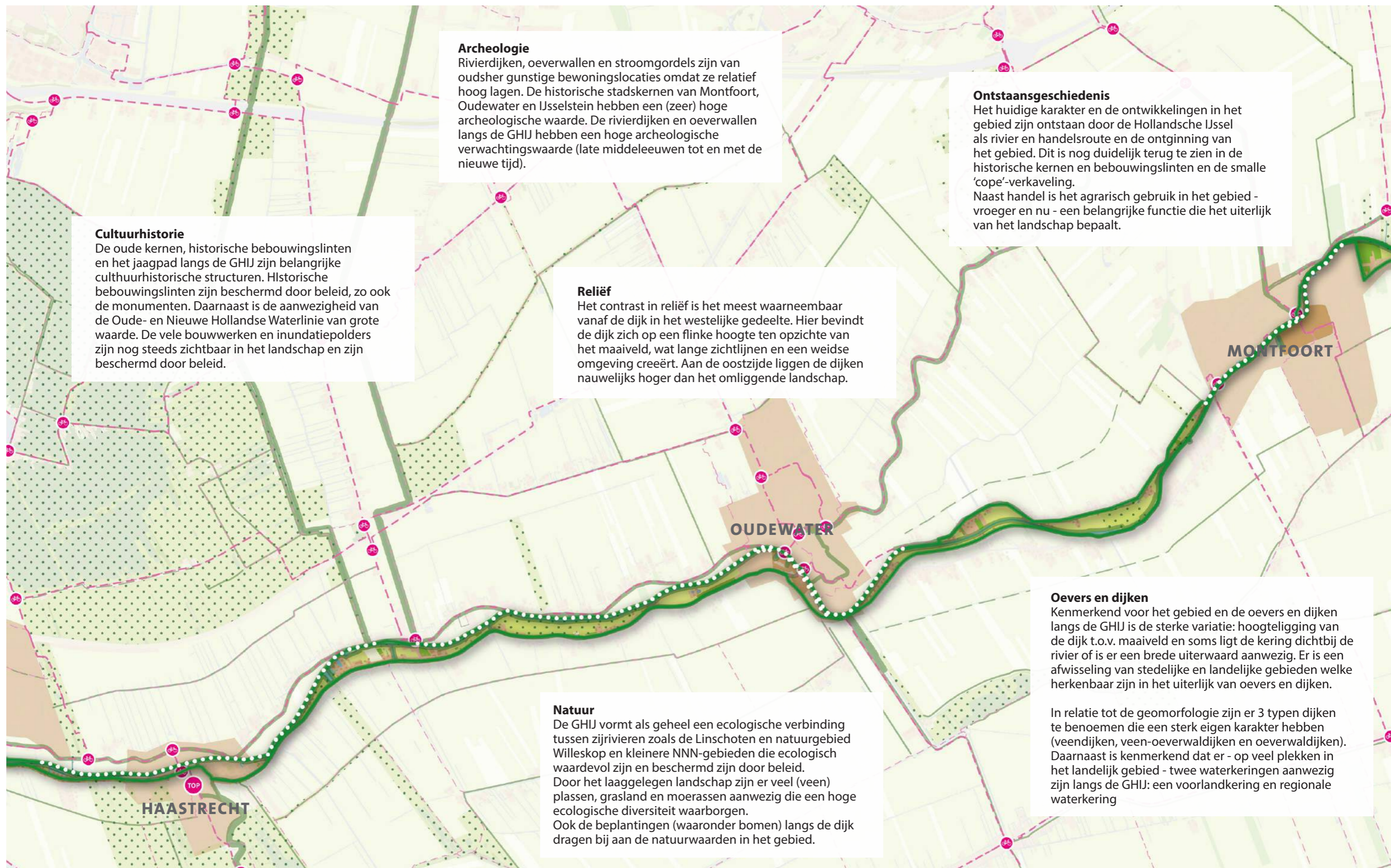
In deze situatie is zowel een voorlandkering als regionale kering aanwezig. Het voorland tussen de twee keringen is in gebruik als bedrijventerrein of agrarisch gebied. Woningen en schuren zijn eveneens aanwezig waarbij de woningen doorgaans nabij de regionale kering staan. De rijweg is een provinciale weg en ligt op de regionale kering. Het hoogteverschil met het omliggende achterland verschilt (in het westen is dit hoogteverschil groter). Omdat de provinciale weg op de waterkering ligt, is de dijkkruin breed en is de weginrichting dominant, waardoor de waterkering minder herkenbaar is als waterkering. Deze situatie komt op de plekken waar de Provinciale weg op de kering ligt: in het zuiden ten westen van Willeskop en aan de noordzijde over een klein gedeelte van Achthoven-west naar Achthoven-oost. Op sommige locaties ontmoet de Provinciale weg de rivier en ligt deze direct naast de GHJ.

Figuur 3.11.16 - N228 Provinciale weg ten westen van Haastrecht, aan de zuidzijde van de GHJ. Hier ligt de rivier aan de linkerkant (Cyclomedia Streetsmart, 2017)

Figuur 3.11.17 - Op sommige punten ontmoet de Provinciale weg de rivier, zoals hier in Willeskop

Archeologie

Rivierdijken, oeverwallen en stroomgordels zijn van oudsher gunstige bewoningslocaties omdat ze relatief hoog lagen. De historische stadskernen van Montfoort, Oudewater en IJsselstein hebben een (zeer) hoge archeologische waarde. De rivierdijken en oeverwallen langs de GHIJ hebben een hoge archeologische verwachtingswaarde (late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd).

Cultuurhistorie

De oude kernen, historische bebouwingslinten en het jaagpad langs de GHIJ zijn belangrijke cultuurhistorische structuren. Historische bebouwingslinten zijn beschermd door beleid, zo ook de monumenten. Daarnaast is de aanwezigheid van de Oude- en Nieuwe Hollandse Waterlinie van grote waarde. De vele bouwwerken en inundatiepolders zijn nog steeds zichtbaar in het landschap en zijn beschermd door beleid.

Reliëf

Het contrast in reliëf is het meest waarneembaar vanaf de dijk in het westelijke gedeelte. Hier bevindt de dijk zich op een flinke hoogte ten opzichte van het maaiveld, wat lange zichtlijnen en een weidse omgeving creëert. Aan de oostzijde liggen de dijken nauwelijks hoger dan het omliggende landschap.

Ontstaansgeschiedenis

Het huidige karakter en de ontwikkelingen in het gebied zijn ontstaan door de Hollandsche IJssel als rivier en handelsroute en de ontginning van het gebied. Dit is nog duidelijk terug te zien in de historische kernen en bebouwingslinten en de smalle 'cope'-verkaveling. Naast handel is het agrarisch gebruik in het gebied - vroeger en nu - een belangrijke functie die het uiterlijk van het landschap bepaalt.

Oevers en dijken

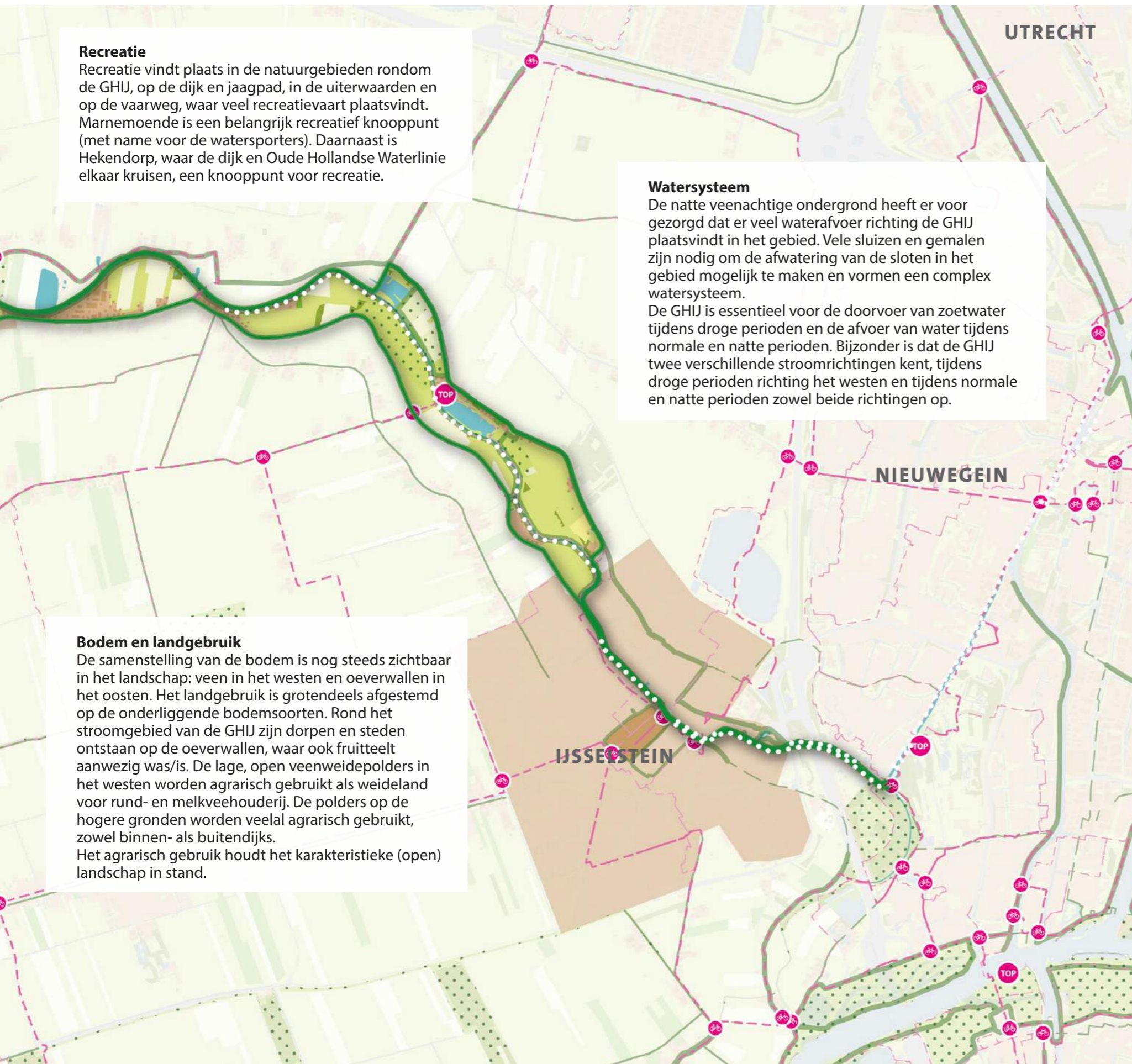
Kenmerkend voor het gebied en de oevers en dijken langs de GHIJ is de sterke variatie: hoogteligging van de dijk t.o.v. maaiveld en soms ligt de kering dichtbij de rivier of is er een brede uiterwaard aanwezig. Er is een afwisseling van stedelijke en landelijke gebieden welke herkenbaar zijn in het uiterlijk van oevers en dijken.

Natuur

De GHIJ vormt als geheel een ecologische verbinding tussen zijrivieren zoals de Linschoten en natuurgebied Willeskop en kleinere NNN-gebieden die ecologisch waardevol zijn en beschermd zijn door beleid. Door het laaggelegen landschap zijn er veel (veen) plassen, grasland en moerassen aanwezig die een hoge ecologische diversiteit waarborgen. Ook de beplantingen (waaronder bomen) langs de dijk dragen bij aan de natuurwaarden in het gebied.

In relatie tot de geomorfologie zijn er 3 typen dijken te benoemen die een sterk eigen karakter hebben (veendijken, veen-oeverwaddijken en oeverwaddijken). Daarnaast is kenmerkend dat er - op veel plekken in het landelijk gebied - twee waterkeringen aanwezig zijn langs de GHIJ: een voorlandkering en regionale waterkering

Figuur 3.12.1 - Waardenkaart van het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

3.12 Conclusiekaart

Als conclusie van de voorgaande analyse van het landschap rondom de GHJ is een conclusiekaart gemaakt. Op deze kaart zijn de belangrijkste kwaliteiten en waarden van het landschap beschreven aan de hand van de verschillende thema's: ontstaansgeschiedenis, bodem, reliëf, watersysteem, archeologie, cultuurhistorie, natuur, landgebruik en recreatie.

Figuur 3.12.2 - Historische waterkering met fruitboomgaard

Figuur 3.12.3 - Waterkering met jaagpad en landschappelijke beplantingsvormen

4. Input belanghebben en omgeving

Tijdens de totstandkoming van het Ruimtelijk kwaliteitskader is gebiedskennis van belanghebbenden (waaronder overheden, het waterschap en belangenorganisaties) opgehaald en gebruikt om het product aan te vullen en te toetsen. In drie interactieve werksessies is deze gebiedskennis opgehaald (in de bijlage zijn de aanwezige deelnemers van de werksessies te vinden).

De invulling van de werksessies was als volgt:

- Werksessie I: benoemen kansen en knelpunten in het gebied met HDSR;
- Werksessie II: ophalen 'verhalen over het gebied' en aanvullen kansen en knelpunten met verschillende belanghebbenden uit de omgeving;
- Werksessie III: delen visie en ontwerpprincipes, toetsen en aanvullen van ontwerpprincipes op basis van verschillende thema's.

De verhalen over het gebied en opgehaalde kansen en knelpunten worden in de volgende paragrafen toegelicht.

4.1 Verhalen over het gebied

In de tweede werksessie zijn verhalen over het gebied verteld door de aanwezigen. Quotes uit deze verhalen staan hiernaast weergegeven.

"De Gekanaliseerde Hollandsche IJssel ligt best verborgen in het gebied. Het verbindt ons, maar het slijt ons ook. Het verbindt ons als gemeente, steden en buitengebied, maar het slijt ons ook als stad Montfoort an sich."

- Marieke Visser, Gemeente Montfoort

"In dit gebied is een blokverkaveling gerealiseerd, dat is in onze provincie redelijk zeldzaam. We willen dat als WBL meer op de kaart gaan zetten."

- Wim Boesten, Voorzitter Werkgroep Behoud Lopikerwaard

"We zijn zelf bezig met het Jaagpad langs de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel langs de doorslag en het zou mooi zijn als we dit soort routes op zoveel mogelijk plekken langs de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel kunnen realiseren."

- Akke Huppertz, Gemeente Nieuwegein

"De mooiste beleving op het water in deze prachtige omgeving heb ik zelf gehad toen er ijs lag en de stilte alleen werd onderbroken door het geluid van mijn schaatsen op het ijs. Nou, die beleving kunnen we wel vergeten op de Hollandsche IJssel, schat ik. Maar vanuit de kano of kleine boot kan dat wel."

- Ivor van Harten, tuin- en landschapontwerper

"De rivier de Hollandsche IJssel raakt al onze beleidsthema's: natuur, cultuurhistorie, mobiliteit en water."

- Mado Witjes, Provincie Utrecht

"Recreatieve routes: wandelen, fietsen en varen zijn dingen die voor ons heel belangrijk zijn, veiligheid is vaak een issue."

- Rens van Dinter, Routebureau Utrecht

"De GHJ is een hele bijzondere rivier, want het slingert zo door de landschappen en door cultuurhistorische stadjes. En die identiteit moeten we echt versterken, dat is de boodschap die ik mee wil geven. Denk aan de cultuurhistorische identiteit, denk aan jaagpaden, het toerisme, economie."

- Anthony Tom, Stichting Mooisticht & Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit

"De eerste keer toen ik over de dijk heenreed, toen viel mij op dat 'ie slingerde door het landschap. Volledig ingepast, heel divers. Soms is ie wat breder, maar meestal heel smal, soms heel steil en soms helemaal niet herkenbaar. Soms huizen erlangs, prachtige monumentale gebouwen. Maar heel divers, veel beplanting ook, smalle weggetjes."

- Cathelijne van Haselen, HDSR

"Het belangrijkste hierbij vind ik de stilte, niet alleen de visuele indrukken die je krijgt maar ook de geluiden van vogels, golven van het water, de geuren van het landschap, de bedrijvigheid in de stadjes als afwisseling met de stilte van het landschap."

- Ivor van Harten, tuin- en landschapontwerper

"Ik ben geboren in Oudewater en ik leerde al op de basisschool over de kanalisering van de Hollandsche IJssel."

- Anthony Tom, Stichting Mooisticht & Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit

"Ik hoop op een nieuwe brug over de Hollandsche IJssel, zodat we Noord en Zuid beter kunnen verbinden."

- Marieke Visser, Gemeente Montfoort

“Verbetering van de oevers is een kans, nu is het een rommeltje als je de IJssel afvaart, dat zou de aantrekkelijkheid van het landschap ten goede komen.”

- Gijs Stigter, LTO

“ De afwisseling tussen oude handelsplekken, steenfabrieken en oude cultuurhistorie langs de oever met het groene ruimtelijke weidelandschap is prachtig.

- Ivor van Harten, tuin -en landschapontwerper

“Veiligheid: Als ik nu de Waardsedijk uitrijdt met mijn trekker en karretje is het al levensgevaarlijk. En ik zou willen pleiten voor scheiding van verkeersstromen. Als recreatie gaat toenemen leidt dat geheid tot ongelukken. Er zijn agrariërs die moeten met hun bedrijf door daar.”

- Gijs Stigter, LTO

“Ons grote belang de komende jaren is om iets leuks te maken in Hekendorp. Bij de Goejanverwellesluis, de schansen zijn allemaal verdwenen, afgebroken. Die zijn makkelijk te visualiseren, want er zijn goede kaarten van, althans de latere versies.”

- Sander Enderink, Stichting Oude Hollandse Waterlinie

“De Hollandsche IJssel is zowel een barrière als een verbinding. Voor dieren, ook voor planten uiteraard. Dat wil ik dan even specificeren voor een specifieke groep, de reeën.”

- Desire Karelse, Wildbeheer Eenheid Lopikerwaard

“Voor Nieuwegein is de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel een belangrijke identiteit. Nieuwegein is ontstaan aan de doorslag, aan het gekanaliseerde deel.”

- Akke Huppertz, Gemeente Nieuwegein

“Ja het jaagpad, dan kijk ik even naar de Kromme Rijn. Dat is een iconroute in Utrecht. De Hollandsche IJssel zou dat ook kunnen worden.”

- Rens van Dinter, Routebureau Utrecht

“Wat denk ik belangrijk is, is dat we heel druk bezig zijn om te kijken tussen de Hollandsche IJssel en de Lek kanoroutes op elkaar aan te laten sluiten. Er zijn heel veel mogelijkheden.”

- Rens van Dinter, Routebureau Utrecht

“Goejanverwelle, daar is zo'n brug aangelegd met aan de ene kant het wapen van Zuid-Holland en Krimpenerwaard en aan de andere kant met het wapen van Utrecht en Hekendorp.”

- Otto Beaujon, Stichting Hugo Kotestein

“De raakpunten met de Hollandsche IJssel is het erfgoed de werven, de bruggen, de steenovens, de sluizen, de bruggen met brugwachtershuisjes.”

- Otto Beaujon, Stichting Hugo Kotestein

“En ja, bedreiging voor ons is wel verlies van landbouwgrond. We hebben de grond keihard nodig en voor een groot deel is het ook in handen van agrariërs. Dus maak samen met hen de plannen en ga vroegtijdig in overleg met eigenaren.”

- Gijs Stigter, LTO Nederland-Noord

40 *Figuur 4.1 - Oevers in particulier bezit zijn soms slecht onderhouden en hebben een slechte beeldkwaliteit*

Figuur 4.2 - Verkeersveiligheid een probleem door de smalle dijkkrui, drukte op de waterkering en verschillende gebruikers

Figuur 4.3 - Bomen op de waterkering kan een knelpunt zijn voor de waterveiligheid

Figuur 4.4 - Het cultuurhistorische jaagpad is op een aantal plekken verdwenen

4.2 Kansen en knelpunten

HDSR zoekt naar mogelijkheden om de GHIJ veiliger en mooier te maken, bijvoorbeeld in combinatie met de versterking van bijvoorbeeld cultuurhistorie, natuurwaarden, biodiversiteit en recreatie. Ze wil hierbij actief en gebiedsgericht samenwerken met de omgeving.

Kansen en knelpunten rondom de Gekanaliseerde IJssel zijn in kaart gebracht op basis van het Ambitiedocument (HDSR, 2018) en twee interactieve werksessies. Bij de eerste werksessie op 23 juli 2020 waren verschillende disciplines van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR) vertegenwoordigd, zoals ecologie, duurzaamheid, waterkeringen, beheer, omgeving, watersysteem en vaarweg. Bij de tweede werksessie op 1 september 2020 waren afgevaardigden van verschillende belangenverenigingen (natuur, cultuurhistorie, agrarisch en recreatie etc.) en overheden (provincie en gemeentes) aanwezig.

Er is onderscheid gemaakt in kansen en knelpunten die algemeen zijn (gehele gebied, grote schaal) en degene die locatiespecifiek zijn (kleine schaal). De locatiespecifieke kansen en knelpunten zijn in kaart gebracht en weergegeven op de volgende pagina's waarbij het gebied is opgedeeld in west-midden-oost. De algemene kansen en knelpunten zijn hieronder opgesomd.

Aandachtspunt is dat er tegenstrijdige belangen kunnen optreden; een kans voor een bepaald thema kan een knelpunt opleveren voor andere belangen in het gebied.

Kansen en knelpunten op de grote schaal

Kansen

Water en waterkeringen

- Samenwerken aan een veilige en mooie GHIJ door:
 - Integrale en toekomstrobuste inrichting (combineren opgaven zoals klimaat-adaptatie, natuur, landschap, recreatie etc).
 - Vergroten waterdoorvoer door profielverruiming;
 - Realiseren waterberging (voorkeur voor buiten rivierbed);
 - Benutten kansen bij (binnenstedelijke) ontwikkelingen om doorstroomprofiel te vergroten i.c.m. het verbeteren van waarden in het gebied zoals recreatie en ecologie;
 - Waar mogelijk terug te gaan naar 1 kering op trajecten waar er 2 parallel naast elkaar liggen;
 - Dynamische uiterwaarden of buffergebieden (opvang piekregenbuien).
- Robuust en toekomstrobust watersysteem inrichten. Door bijvoorbeeld van 2 naar 1 kering te gaan, kan het doorstroomprofiel worden vergroot in combinatie met het verbeteren van waarden zoals recreatie en natuur;
- Het verhaal van de GHIJ en haar omgeving met polders, kaden etc. vertellen.

Recreatie

- Recreatieve routes stimuleren: fietsen, wandelen, kanoroutes en rustpunten ontwikkelen op kruisingen of ontmoetingsplekken met GHIJ;
- Aanlegplekken voor recreatievaart (op recreatieve knooppunten) en meer aanlegmogelijkheden voor kano's (inclusief voorzieningen zoals water/elektra, sanitair etc.);
- Recreatieve en ecologische kansen bij waterkruisingen (vispasseerbaarheid);
- Meer wandelrondjes rondom/vanuit de kernen;

Wonen en werken

- Bewustwording van aanwezigheid van de dijk, met name in het oosten van het gebied;
- Zonering dynamiek (stad) en rust (landelijk);
- Betrek ondernemers bij de ontwikkelingen in het gebied;
- Er zijn kansen voor de gebruiker/bewoner, zoals natuurvriendelijke oevers in combinatie met insteekhaven;

Cultuurhistorie

- Kansen voor archeologie en cultuurhistorie (Oude Hollandse waterlinie, bokpalen, fruitbomen)
- Behouden, versterken en beleefbaar maken watererfgoed;
- Versterken zichtlijnen richting polder.

Ecologie en duurzaamheid

- Oevers duurzaam en afwisselend maken. Natuurlijk waar het kan, hard waar het moet of past (industrie, kern), rekening houdend met de cultuurhistorie;
- Versterken robuust ecologisch netwerk door onder andere natuurvriendelijke oevers en fauna uittrede plaatsen:
 - Behouden en versterken biodiversiteit;
 - Aandacht voor duurzaamheid.

Knelpunten

Water en waterkeringen

- Voorlandkering is gedeeltelijk minder goed toegankelijk voor beheerders;
- 2 Parallele keringen (regionale kering en voorlandkering langs de GHIJ);
- Bomen op de waterkering kunnen een risico zijn voor de waterveiligheid.

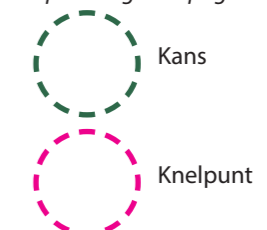
Recreatie, wonen en werken

- Beeldkwaliteit oevers in verband met vele eigendommen langs de GHIJ;
- Vaarweg is op een aantal plekken te smal, met name in de stadskernen;
- Verkeersveiligheid is op vele plekken een probleem door de smalle dijkkruijn, drukte op de waterkering en verschillende gebruikers (recreanten, langzaam verkeer, bewoners, agrarisch verkeer);
- Sluipverkeer Noord-IJsseldijk is een probleem voor de verkeersveiligheid;
- Weinig faciliteiten voor elektrische fiets (verhuur- en oplaadplekken);
- Aandacht voor grootschalige recreatieve ontwikkelingen langs de GHIJ: passend bij het gebied en met aandacht voor de natuur en het agrarisch gebruik;
- Druk op de landbouw en verlies van agrarische grond vanwege andere ontwikkelingen in het gebied, zoals recreatie en natuur;
- Eigendom oevers, dijken, jaagpad versnipperd. Groot deel in eigendom van particulieren.

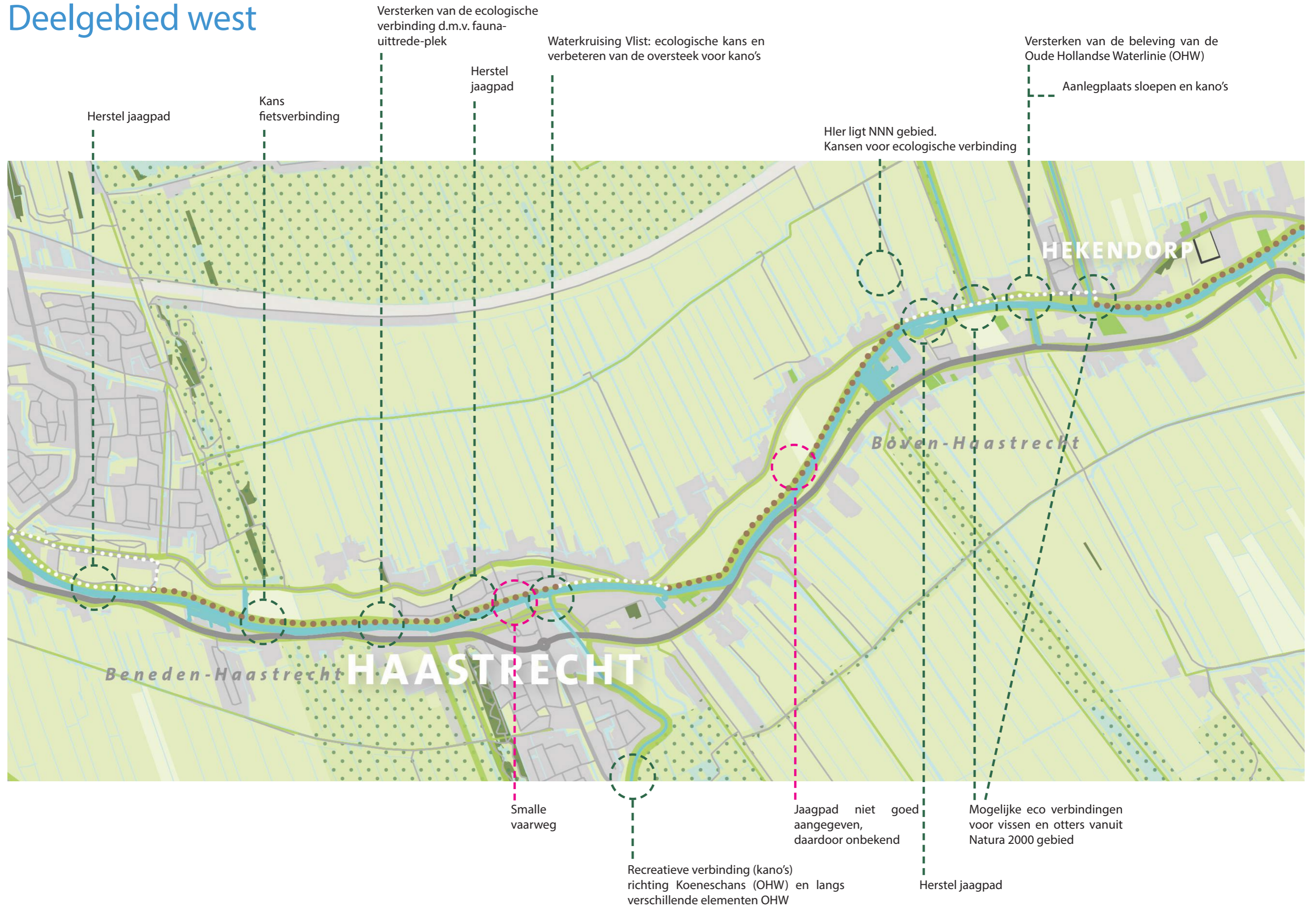
Cultuurhistorie

- Het cultuurhistorische jaagpad is op een aantal plekken verdwenen.

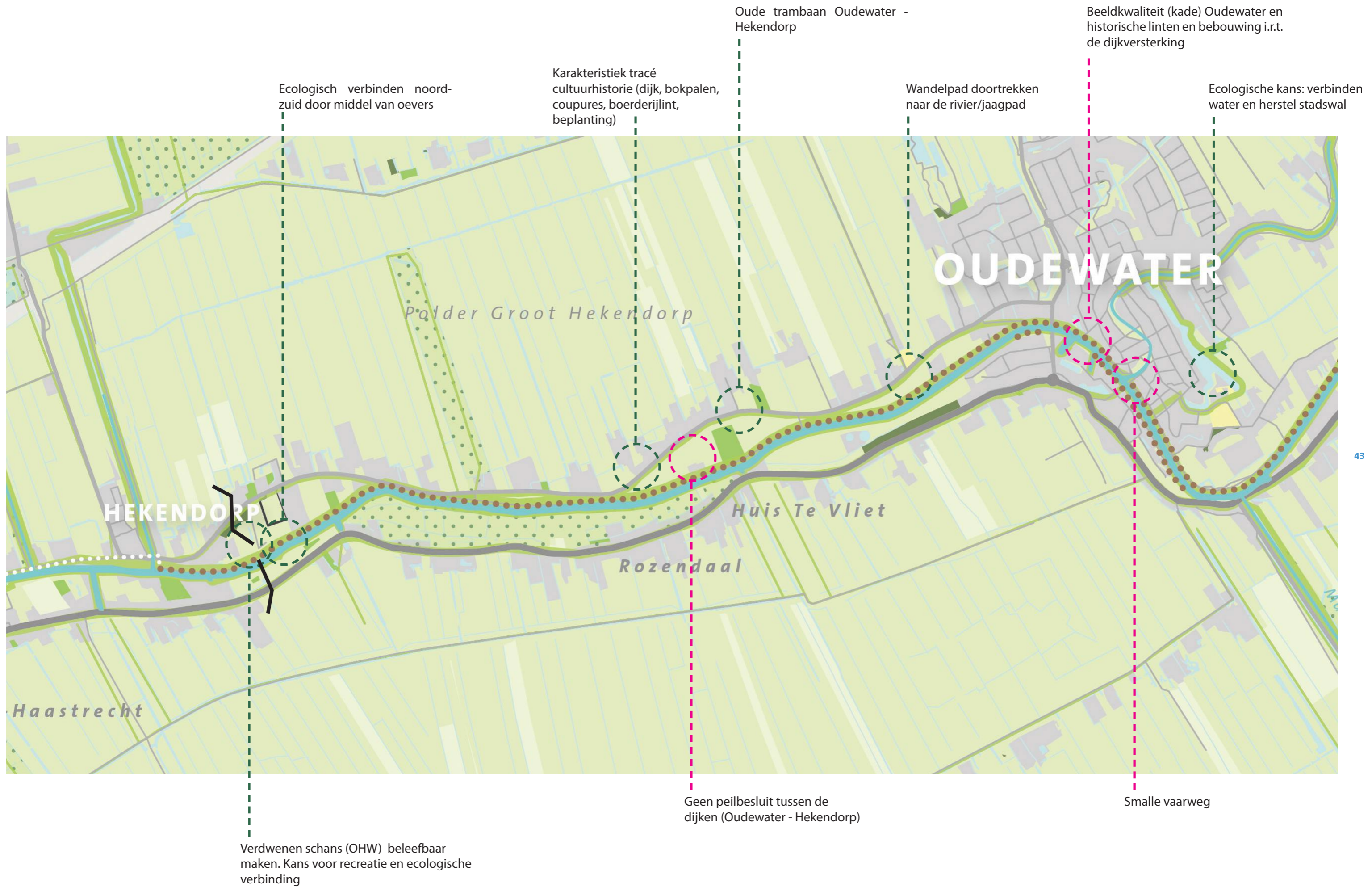
Legenda bij de kaarten met kansen en knelpunten op de volgende pagina's:

Deelgebied west

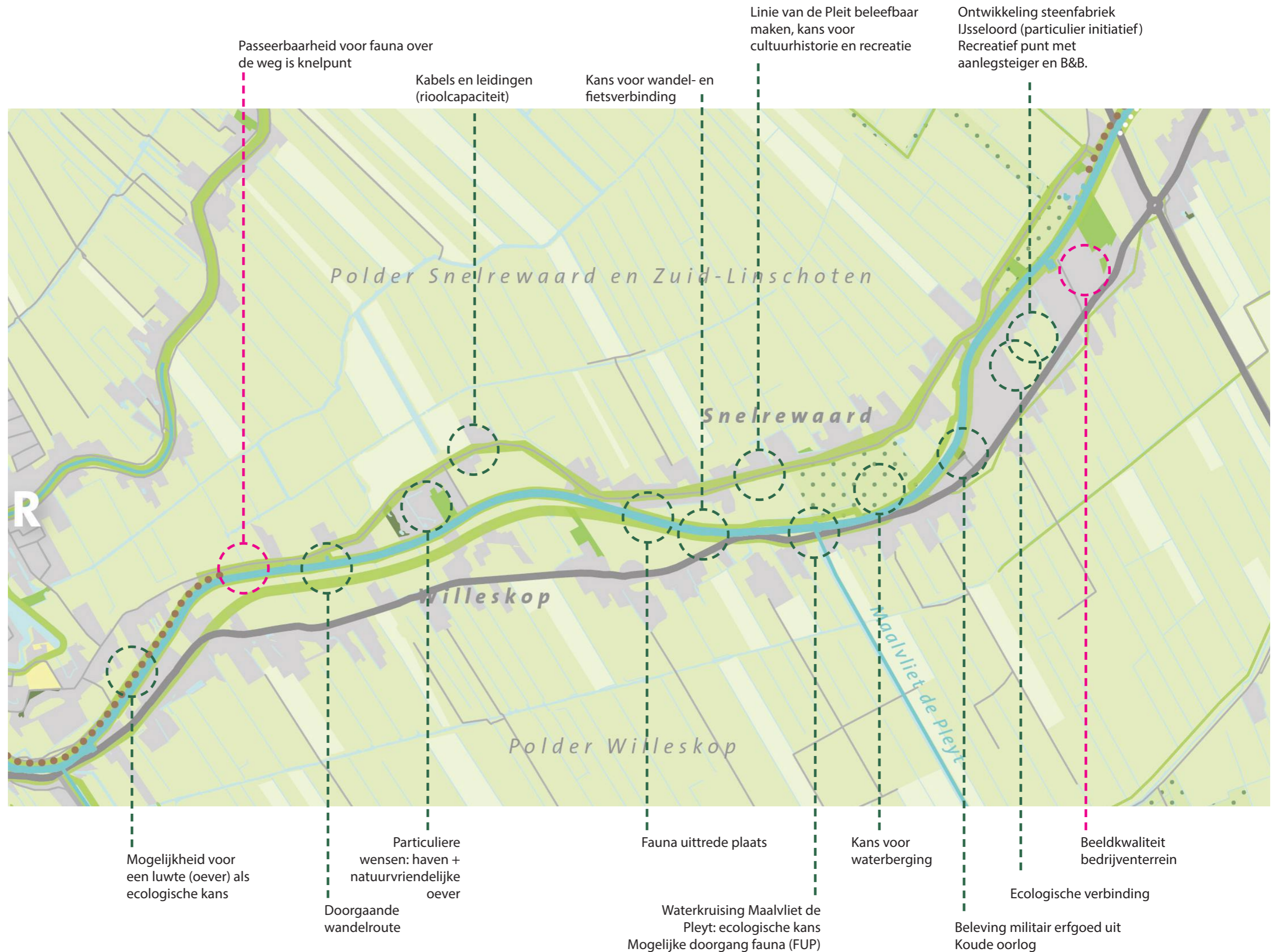

Figuur 4.1.2 - Overzichtskaart kansen en knelpunten in Deelgebied West rondom Haastrecht

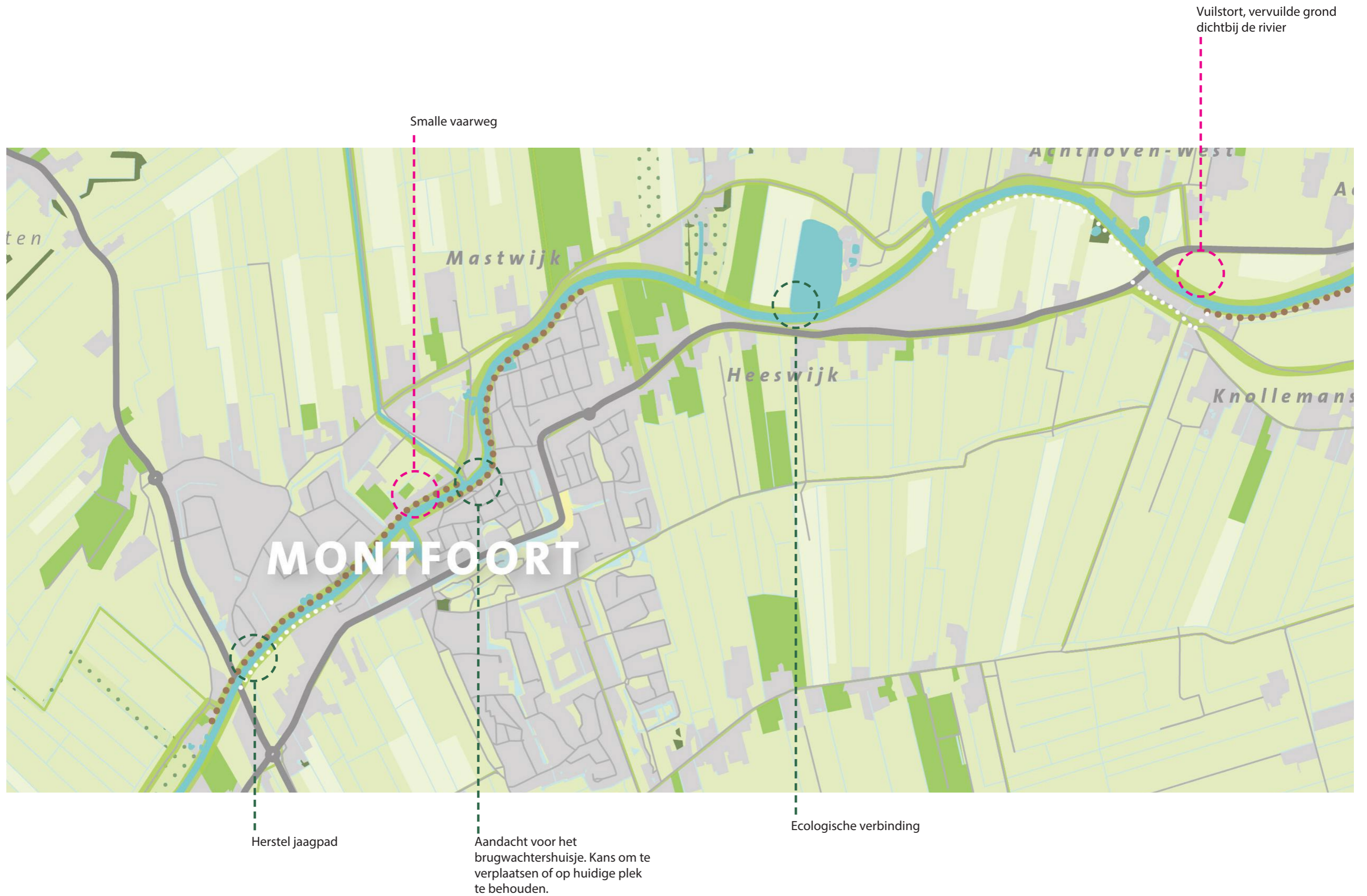

Figuur 4.1.3 - Overzichtskaart kansen en knelpunten in Deelgebied West tussen Hekendorp en Oudewater

Deelgebied midden

Figuur 4.1.4 - Overzichtskaart kansen en knelpunten in Deelgebied Midden ten oosten van Oudewater

Figuur 4.1.5 - Overzichtskaart kansen en knelpunten in Deelgebied Midden bij Montfoort

Deelgebied oost

Versnipperde eigendommen

Robuust en toekomstbestendig watersysteem.
Vasthouden van water in de
uiterwaarden GHJ in combinatie met natuur.

Zoek balans tussen grote en kleine recreatieve
ontwikkelingen. Grootschalige recreatief gebruik kan de
natuur verstoren.

Blokverkeveling
beschermen

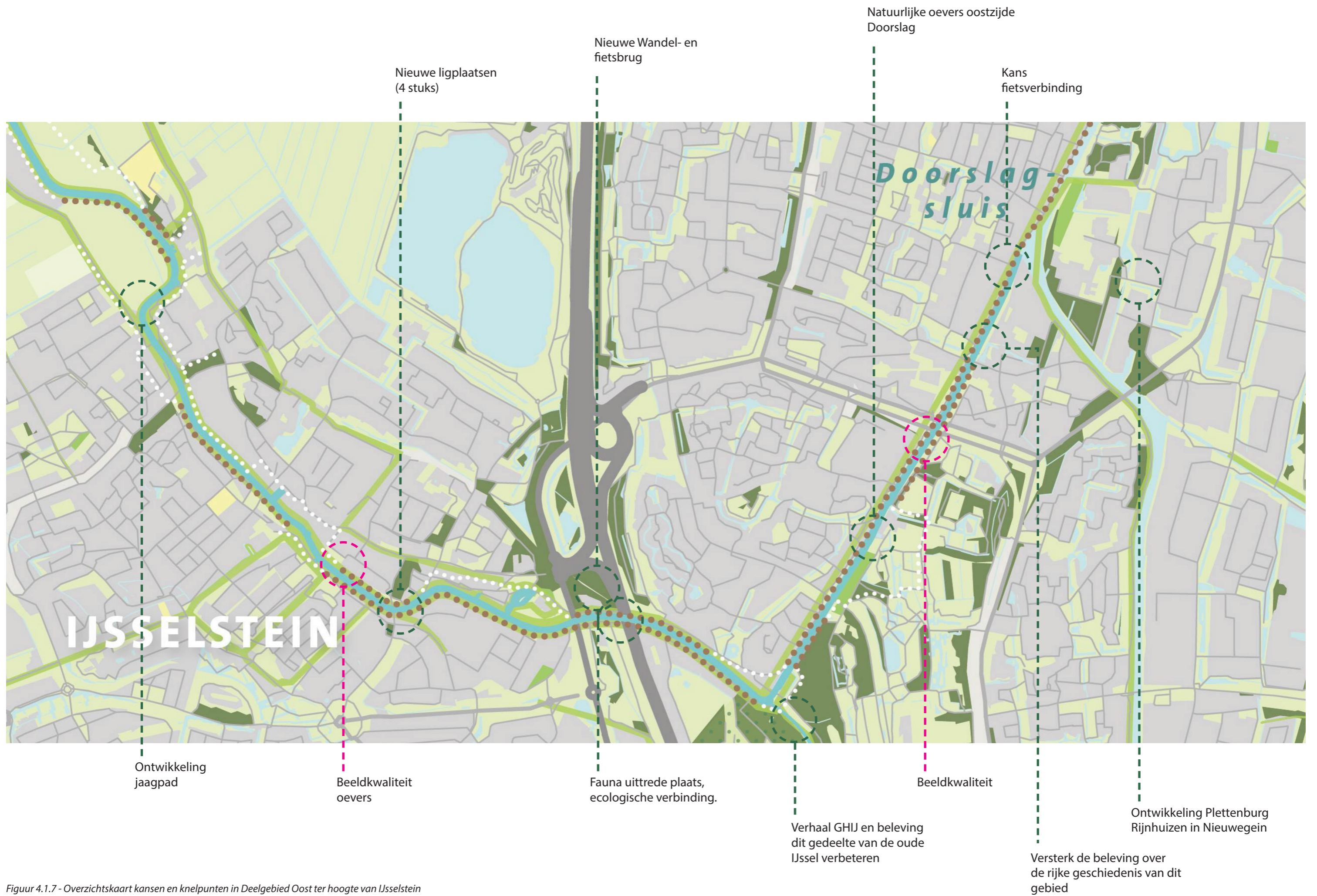
Natuurbeheer:
stroomdalgrasland en
meidoornhagen

Wortelhuis

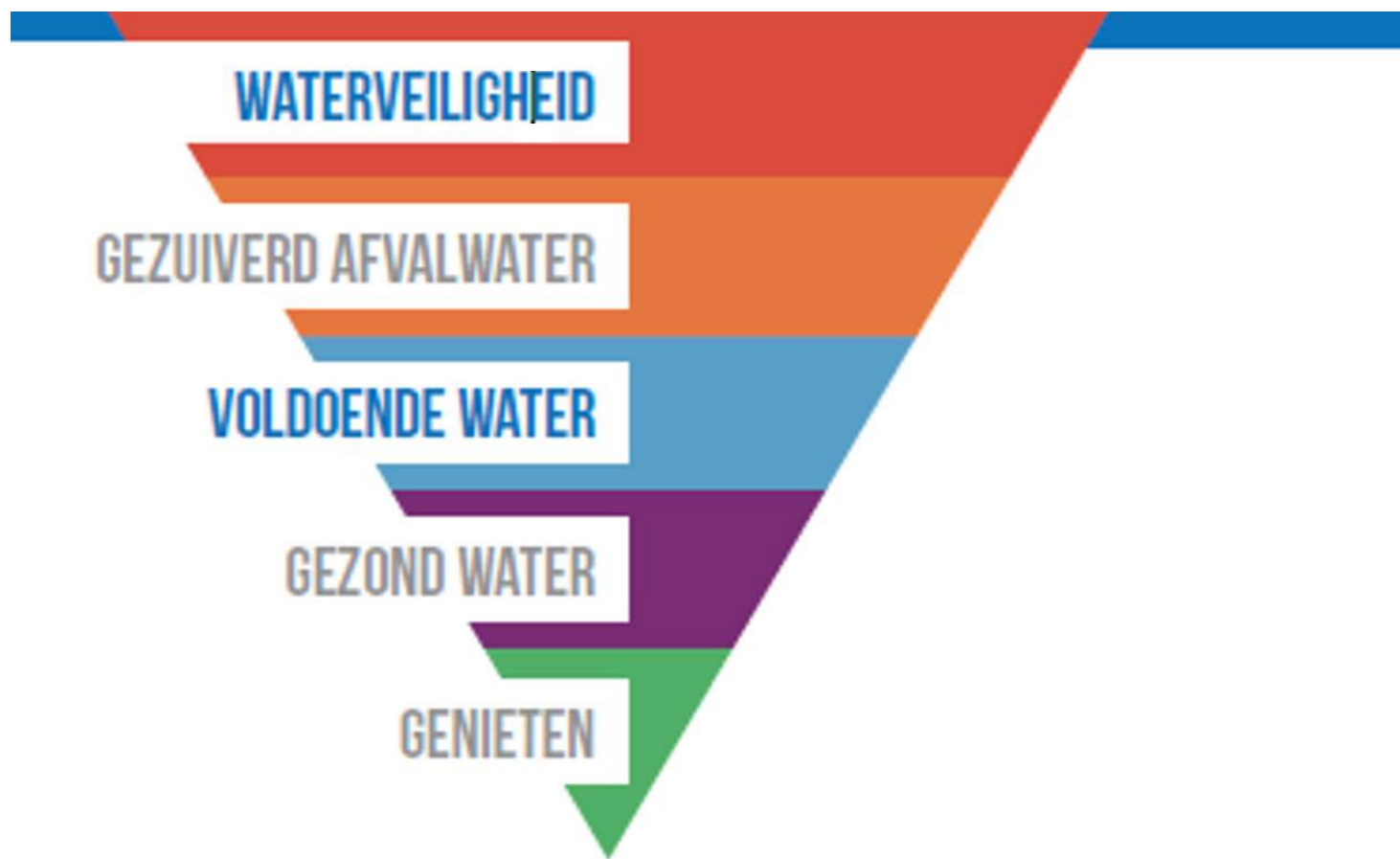
Ecologische verbinding
en Fauna uittrede plaats
tussen IJsselbos en andere
natuurgebieden

Verstoring van dieren (ree),
dus extensieve recreatie

Figuur 4.1.6 - Overzichtskaat kansen en knelpunten in Deelgebied Oost ter hoogte van Nieuwegein

Figuur 4.1.7 - Overzichtskaart kansen en knelpunten in Deelgebied Oost ter hoogte van IJsselstein

Figuur 6.1 - De waterthema's van HDSR zijn gevisualiseerd in een piramidevorm. Hoe breder de doorsnede, hoe belangrijker vanuit waterschapspectief.

Figuur 6.3 - Illustratie bij beleidsthema 'Klimaatbestendig en waterrobuust' uit de omgevingsvisie van de provincie Utrecht

HDSR staat voor Duurzaam Opdrachtgeverschap

Hier zetten we op in

- Extra inzet vanuit Duurzaam Opdrachtgeverschap
- Hier werken we aan via onze primaire taak

1. materialen	7. welzijn en gezondheid
2. water	8. sociale relevantie
3. bodem en ondergrond	9. bereikbaarheid
4. ecologie en biodiversiteit	10. investeringen
5. ruimtegebruik (wat en waar)	11. vestigingsklimaat
6. ruimtelijke kwaliteit	12. energie

De focus ligt op

- 1. materialen
- 4. ecologie & biodiversiteit
- 5. ruimtegebruik
- 6. ruimtelijke kwaliteit
- 10. investeringen
- 12. energie

Met Duurzaam Opdrachtgeverschap werken we aan het verduurzamen van alle bouw- en waterprojecten. Dit is waar we nu staan.

Wil je meer informatie of weten welke projecten we nog meer duurzaam uitvoeren? Neem dan contact op met: Femand Hoogeveen

Figuur 6.2 - Duurzaamheid in de projecten van HDSR

5. Beleid en ambities

In dit hoofdstuk is het beleid van de verschillende overheden samengevat. De GHJ stroomt door zes gemeenten en ligt in twee provincies. De gemeenten Krimpenerwaard en Gouda liggen in de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Oudewater, Montfoort, IJsselstein en Nieuwegein liggen in de provincie Utrecht.

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

Water is een belangrijke pijler van een veilige, gezonde en prettige leefomgeving. Vanuit die achtergrond zet Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden zich de komende jaren in voor duurzaam en robuust waterbeheer, klimaatadaptatie en gezond water. Bij klimaatadaptatie wordt gekeken naar de gevolgen van droogte, wateroverlast, hitte en overstromingen. Zo speelt de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHJ) een cruciale rol in de doorvoer van zoetwater naar west-Nederland en de afvoer van water tijdens normale en natte perioden. Bij het maken van afwegingen voor de toekomst is ruimte houden voor een toekomstbestendig watersysteem van belang.

In veel van de grote maatschappelijke ruimtelijke opgaven, zoals klimaatadaptatie, woningbouw, energietransitie, landbouw/natuurontwikkeling, bodemdaling, recreatie, cultuurhistorie, mobiliteit, zit water verweven. Door opgaven samen te brengen onder een gezamenlijke doelstelling wordt meer mogelijk. HDSR wil actief en gebiedsgericht samenwerken aan een krachtig landschap, waarin deze maatschappelijke opgaven geïntegreerd zijn. HDSR zoekt naar mogelijkheden om zijn doelstellingen te realiseren, in combinatie met de versterking van bijvoorbeeld cultuurhistorie, natuurwaarden, biodiversiteit en recreatie. In alle opgaven van het waterschap is duurzaam werken een randvoorwaardelijk onderdeel van het werk. Op 17 mei 2017 is door het algemeen bestuur van HDSR onze duurzaamheidsambitie vastgesteld: 'In 2020 werken we in alle projecten volgens de Aanpak Duurzaam GWW in alle fasen van een project. Dit duurzaam werken is 'business as usual'. Deze ambitie moet leiden tot het borgen van duurzaamheid in de gehele cyclus van een project én het ontwikkelen van een duurzame aanpak aan de hand van projecten en praktijkervaringen. Begin 2019 heeft de Unie van Waterschappen de Aanpak Duurzaam Grond-, weg- en waterbouw (ook wel DGWW) omgedoopt tot Duurzaam Opdrachtgeverschap (DOS). Het HDSR heeft zich hierbij van harte bij aangesloten.

Het waterschap wil in samenspraak met de omgeving cultuurhistorie, landschap en natuur zichtbaar en beleefbaar maken. Op het gebied van recreatie faciliteert het waterschap verschillende vormen van recreatie en stelt (publieke) eigendommen open voor recreatief medegebruik. Voorwaarden hierbij zijn dat de waterhuishoudkundige functie en de veiligheid geborgd is en er geen onevenredige hinderlijke gevolgen zijn voor de omgeving. Biodiversiteit wil het waterschap met haar werkzaamheden in stand houden of versterken.

Provincie Utrecht, Omgevingsvisie (2020)

Voor 7 beleidsthema's beschrijft de provincie Utrecht haar ambities en beleidskeuzes: stad en land gezond, klimaatbestendig en waterrobuust, duurzame energie, vitale steden en dorpen, duurzaam, gezond en veilig bereikbaar, levend landschap, erfgoed en cultuur en toekomstbestendige natuur en landbouw.

De GHJ ligt in het Landschap Groene Hart. Dit wordt gekenmerkt door

openheid, (veen)weidekarakter (incl. strokenverkaveling, lintbebouwing, etc.), landschappelijke diversiteit en rust & stilte.

Voor het gebied in en rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel zijn o.a. de volgende aspecten van belang:

- Ontwikkeling robuuste groenblauwe en recreatieve structuur langs doorgaande waterlopen.
- Behouden en versterken recreatieve hoofd(route)netwerk voor onder andere fietsen, wandelen en het recreatietoerwaartnet.
- Fysieke leefomgeving klimaatbestendig en waterrobuust maken. Bij ontwikkelingen rekening houden met een robuust bodem- en watersysteem, een klimaatbestendige en waterveilige leefomgeving en een perspectief voor bodemdalingsgebieden.
- Regionale keringen zijn op orde. De omgevingswaarden voor regionale keringen worden opgenomen in de Omgevingsverordening.
- Utrecht is Klimaat neutraal
- Toename woningbouw en behouden en versterken vitaliteit van aantal kernen.
- Goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving.
- Beschermen en benutten cultuurhistorische waarden, door ze beter zichtbaar en beleefbaar te maken en door ze te gebruiken als dragers en aanjagers van ruimtelijke kwaliteit bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Beschermen en ontwikkelen van natuur en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit. Om dit te bereiken is er een robuust netwerk met aaneengesloten gebieden die van hoge kwaliteit zijn.
- Duurzame landbouw. Samen met partners de omslag maken naar een circulaire, natuurinclusieve, klimaatneutrale en diervriendelijke landbouw.

Regionale omgevingsagenda Lopikerwaard

De Lopikerwaard - met de gemeenten Lopik, Montfoort, Oudewater, IJsselstein en Woerden - is een gevarieerd gebied met een sterke identiteit en eigenheid. Een belangrijk onderdeel van de identiteit van de Lopikerwaard is het unieke landschap; de lijnen uit het verleden die het gebied zo de moeite waard maken. Een oer-Hollands landschap van linten, cope-verkavelingen, een hoge hemel en vergezichten. Specifieke kenmerken zijn de afwisseling van historische kernen en waterrijk buitengebied, reuring en rust, linten en ontginningen en veen en klei. De regio wordt hoog gewaardeerd, vooral vanwege de ruimte voor natuur en de openheid van het landschap. De Gekanaliseerde Hollandsche IJssel is één van de recreatieve aders van de Lopikerwaard.

Gemeenten en provincie werken samen aan het verbeteren van recreatieve mogelijkheden en het optimaliseren van het wandel- en fietsroutenetwerk. Ook de biodiversiteit willen zij samen verbeteren door onder andere slootranden en waterstructuren beter met elkaar te verbinden.

De Lopikerwaard gemeenten willen dat het landelijk gebied in de toekomst weerbaar en toekomstbestendig is. Daarom zetten zij actief in op onder andere klimaatadaptatie. Dit vraagt om een robuust watersysteem, waarbij de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel een belangrijke rol heeft in de afvoer van teveel water en de aanvoer bij te weinig (zoet) water.

Verstedelijking vindt plaats in en rondom de bestaande kernen. Bedrijvigheid is geclusterd op gemoderniseerde bedrijventerreinen. In de kernen worden woningen bijgebouwd om in de eigen woningbehoefte te voorzien.

Recreatie is een belangrijke kans voor de Lopikerwaard, maar mag niet leiden tot verrommeling en overmatige drukte.

Gemeente Nieuwegein

In de huidige situatie is het beeld van de Doorslag aan de westkant stedelijk en verhard met laanbomen in extensief beheerde bermen, en aan de oostkant groen en natuurlijk met een landgoedkarakter. De Doorslag is voor Nieuwegein zowel een barrière als een verbinding (zie figuur hiernaast). Een barrière omdat het op slechts een paar plekken mogelijk is om het water over te steken. Maar het gebruiksgroen van Park Oudegein is daarnaast ook een verbinding in de vorm van een stapsteen voor de ecologie.

De aanwezig natuurwaarden en biodiversiteit vormen samen met de nog aanwezige cultuurhistorie in stadspark Oudegein één van de uitgangspunten bij nieuwe ontwikkelingen. Daarbij horen het behouden van enkele nog aanwezige oorspronkelijke verkavelingen, en de wensen tot het zichtbaar en beleefbaar maken van onder andere "het verdwenen stadje het Geyne" en het landgoed Oudegein. Deze aanwezige historische parels willen we beleven en ervaren door o.a. informatieve en educatieve voorzieningen en rustpunten. De natuurwaarden willen we vergroten door de natuurlijke gebieden uit te breiden en onderling te verbinden door middel van een ecologische zone. Ook zet de gemeente in op opschonen van overhangend groen over de watergangen ter verbetering van de waterkwaliteit. Bij herinrichting wordt gestreefd naar een robuust watersysteem, met een goede doorstroming. De maatregelen dragen ook bij aan de beleving van water voor de recreant.

Gemeente IJsselstein

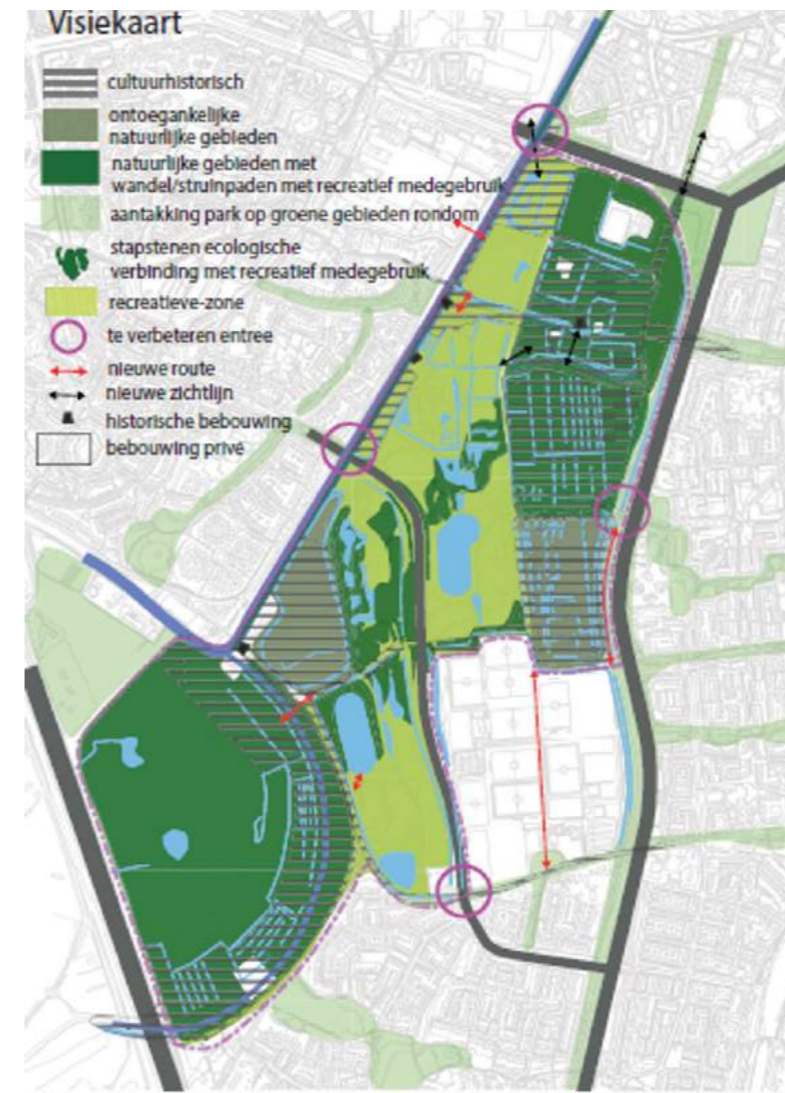
De Hollandsche IJssel is de naamgever van IJsselstein en laat daarmee de historie van deze plek zien. Het huidige landschap laat daarnaast goed de ontstaansgeschiedenis van dit gebied zien, met oeverwallen, kommen en uiterwaarden tussen de rivier en de dijk. Deze uiterwaarden hebben een behouden openheid en zicht op de rivier, maar niet overal komen ze goed naar voren en kan het verder versterkt worden. De gemeente wil deze historie gebruiken om de groenstructuur en recreatieve voorzieningen te versterken en het erfgoed van IJsselstein te herstellen. Daarmee wordt de stad en haar buitengebied nog aantrekkelijker voor recreanten.

De gemeente wil het buitengebied open en groen houden en de biodiversiteit verhogen. Onder andere de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel is een drager van de natuur in dit gebied. We bieden ruimte aan groene gebieden met ecologische waarden en werken aan de verbinding daar tussen. Door deze verbindingen kan er een groenblauw netwerk ontstaan dat aansluit op het open weidelandschap. Het beleid is er daarnaast op gericht om ook toeristisch en recreatief medegebruik te bevorderen. Versterken van toeristische mogelijkheden en recreatieve routestructuren vormt een uitgangspunt voor beleid.

Tenslotte wil de gemeente het oppervlaktewater beter benutten voor recreatie en natuur, en specifiek de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel voor het opvangen van gevolgen van klimaatverandering door te functioneren als zoetwaterbuffer.

Figuur 6.4- Natuur- en groenkaart uit 'Atlas van IJsselstein'

Figuur 6.5 - Visiekaart Stadspark Oudegein (gemeente Nieuwegein)

Figuur 6.6 - Montfoort visie binnenstad 2030: winkelgebied en recreatie langs de GHJ. Het gebied langs de rivier aangemerkt als intesieve zone (beeld SVP)

Figuur 6.6- Routes bij Toeristisch overstappunt (TOP) Marnemoende langs de GHJ

Gemeente Montfoort

De identiteit van Montfoort wordt bepaald door de historie, de kleinschaligheid, de bourgondische sfeer en de ligging aan de Hollandsche IJssel. De rivier zorgt voor extra beleving van het water in de binnenstad. Op sommige delen is de binnenstad gericht op de rivier, maar dit zou nog beter benut kunnen worden. Zo is het een wens van de gemeente om de oeverzone bij de noordwest entree van de stad te verbeteren, zodat een aangenaam beeld ontstaat waar pleziervaartuigen makkelijk kunnen aanleggen.

Daarnaast wil de gemeente het open groene boerenlandschap behouden en versterken door behoud van het contrast tussen het agrarische open weidegebied, de besloten linten en de halfopen oeverwallen van de Hollandsche IJssel.

De GHJ-zone biedt mogelijkheden voor verbetering van mogelijkheden voor kleinschalige dagrecreatie en recreatief medegebruik. De gemeente wil daarom vaar- en wandelroutes faciliteren en verbeteren, onder andere door uitbreiden van aanlegplaatsen en wandelpaden. Voor de wandelroutes is het jaagpad een belangrijk cultuurhistorisch element dat de gemeente wil behouden en versterken. Ook het openstellen en verder ontwikkelen van natuur verhoogt de beleving van het gebied.

De gemeente wil de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel meer betrekken bij het zoeken naar oplossingen om wateroverlast als gevolg van hevige regenbuien te beperken.

Gemeente Oudewater

De identiteit van Oudewater wordt, net als Montfoort, bepaald door historie, de bourgondische sfeer en de ligging aan de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel. Oudewater is een cultuurhistorisch waardevol gebied. Landschappelijke en cultuurhistorische waarden vormen dan ook een belangrijk uitgangspunt voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij neemt de gemeente de samenhang met natuur, landbouw en beleefbaar groen mee. Ook houdt de gemeente bij de inrichting van gebieden rekening met een toename van wateroverlast, hittestress en langdurige droogte (bodemdaling) mee o.a. vergroening bebouwd gebied.

In de cultuurhistorische waardenkaart (2020) staan de cultuurhistorisch waardevolle elementen, ensembles en gebieden beschreven en gewaardeerd. Bijzonderheden in de gemeente zijn:

- Het agrarische cultuurlandschap met zijn ontginningsblokken, kades en wegenstructuur;
- De omgang met het water;
- De kenmerkende (langhuis)boerderijen met bijgebouwen als boenhokken en hooibergen;
- De bijzondere kwaliteiten van de binnenstad van Oudewater.

Specifieke aandachtspunten voor het gebied in en rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel zijn:

- Waardevolle gebieden (binnenstad Oudewater, Hekendorpse Buurt, Polder Groot Hekendorp);
- Waardevolle vlakken (Polder Goot Hekendorp en Polder Rateles in Wileskop en relict OHWL: Schans Goejanverwelle en Schans de Pleit);
- Waardevolle lijnen (watergangen (GHJ), wegen & kaden (Noordelijke

- IJsseldijk (Waardsedijk en de (dijk langs) de Hekendorpse buurt), de zuidelijke IJsseldijk (Goudse- en (oude) Utrechtse Straatweg, Wileskop en Oudeweg);
- Waardevolle elementen (bestaande monumenten, 'nieuwe' panden en kenmerkende bijgebouwen.

Het huidige agrarische gebruik is naar verwachting rond 2040 niet meer te handhaven waardoor nieuwe verdienmodellen ontstaan in het buitengebied. Gedacht wordt aan combinaties met andere functies zoals natuur, energie en nieuwe vormen van agrarisch ondernemen.

De komende jaren zal het aantal woningen toenemen. Om aan de toekomstige woningbehoefte te kunnen voldoen, zijn ook locaties buiten de bestaande rode contour nodig. Daarnaast staat de vitaliteit van Hekendorp onder druk. Hiervoor is een dorpsvisie opgesteld waarin o.a. is voorgesteld de school open te houden, huizen bij te bouwen en alleen bestemmingsverkeer toe te staan. De vraag naar bedrijventerreinen zal ook toenemen, hierbij werkt de gemeente samen met het bedrijfsleven aan een economische agenda.

Vanuit recreatieve mogelijkheden speelt naast de lokale vraag ook de vraag vanuit de groeiende Utrechtse stedelijke regio (Utrecht, Nieuwegein en IJsselstein) en Gouda. Recreanten van buiten de Lopikerwaard weten Oudewater als aantrekkelijk cultuurhistorische parel in het Groene Hart ook te vinden. De historische binnenstad geniet landelijke bekendheid. Het omliggende landelijk gebied als recreatieve bestemming wordt in toenemende mate bezocht. Om dit verder te ontwikkelen wordt een visie opgesteld.

Daarnaast wil de gemeente kijken hoe ze verkeersveiligheid langzaam verkeer kunnen verbeteren, het (snel)fietsverkeer kunnen stimuleren. Ook wil de gemeente onderzoeken in hoeverre de binnenstad van Oudewater autoluw kan worden gemaakt en de parkeerdruk kan worden verminderd.

Gemeente Krimpenerwaard, Omgevingsvisie (2020)

De gemeente werkt aan een toekomstgerichte Krimpenerwaard. De opgaven en uitdagingen die hieraan bijdragen zijn vertaald in speerpunten. Deze speerpunten geven richting bij de afweging van Initiatieven, het opstellen van beleid en het vormgeven van Het Omgevingsplan. Relevante speerpunten voor het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel zijn:

- Toename woningen in relatie tot behoefte (in of nabij kernen of herbestemming / herontwikkeling huidige bebouwing);
- Versterken en ontwikkelen kwaliteit linten;
- Gezonde en vitale bedrijvigheid en ontwikkelruimte voor ondernemers;
- Recreatieve voorzieningen ontwikkelen;
- Verbeteren ontsluiting waardevolle natuur- en landbouwgebieden voor recreanten;
- Vergroten interne en externe fysieke bereikbaarheid;
- Verkeersveiligheid;
- Adaptieve landbouw;
- Vergroten biodiversiteit;
- Klimaatadaptatie in de kernen;
- Water vasthouden in het buitengebied;
- Tegengaan bodemdaling;
- Waterveiligheid;
- Sschoon water;

- Energie transitie - duurzaam energie opwekken;
- Duurzaam gebruik van grondstoffen.

Recreatief ontwikkelingsplan 2010 – 2030 “De Utrechtse waarden op kaart”

Het ontwikkelingsplan dient als bouwsteen voor zowel gemeentelijk als provinciaal toeristisch-recreatief beleid en de provinciale structuurvisie. Het streefbeeld voor de ontwikkeling van recreatie in De Utrechtse Waarden luidt: De Utrechtse Waarden is een aantrekkelijk en afwisselend recreatief gebied, gekenmerkt door en bekend om de historische stadjes, het cultuurlandschap en het rivierenlandschap. Het aantal bezoekers uit het omliggend stedelijk gebied is toegenomen en De Utrechtse Waarden is van grote betekenis voor haar inwoners én het omliggend stedelijk gebied. Dit uit zich in een hoge waardering voor het landschap en de recreatieve mogelijkheden.

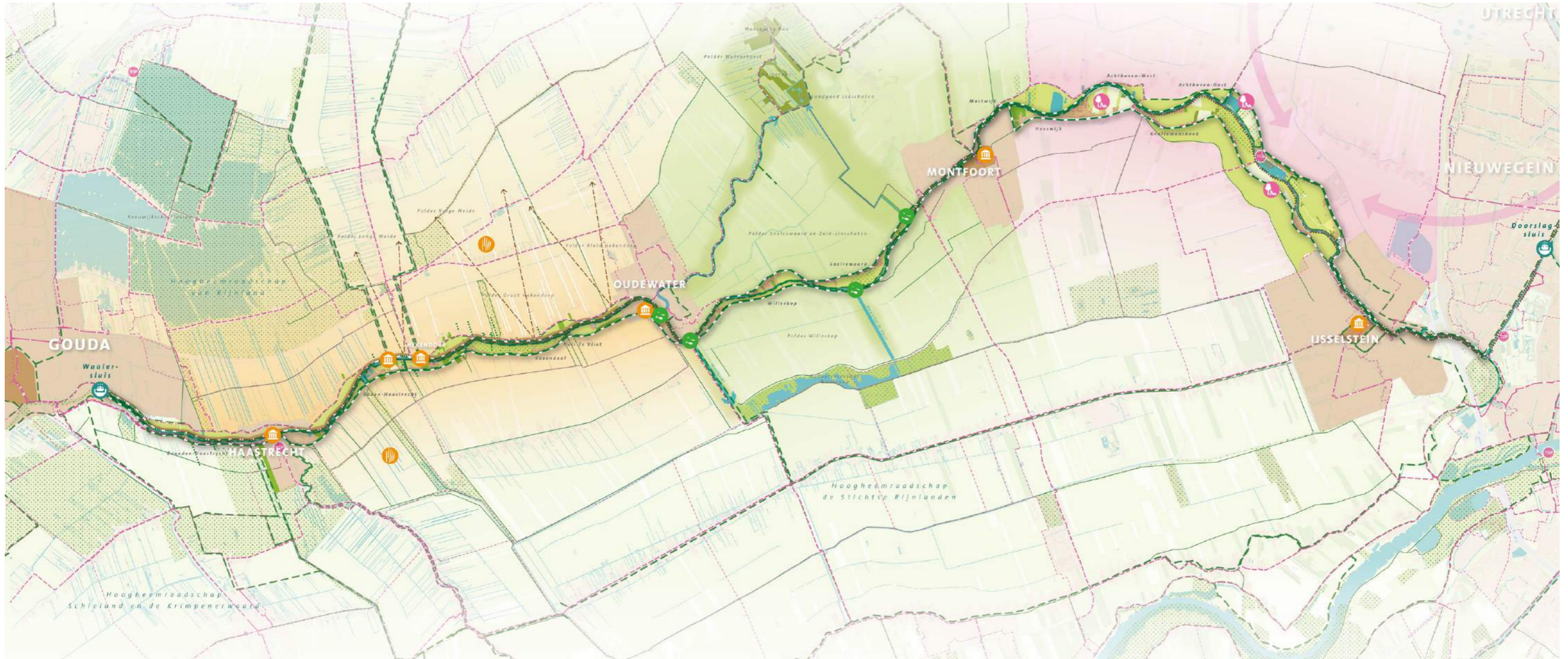
Dit wordt o.a. bereikt door het verbeteren van de recreatieve toegankelijkheid door zonering, toeristische overstappunten en complementeren routenetwerk en het beleefbaar maken van de kernkwaliteiten van het gebied d.m.v. de 3 “Utrechtse Waarden-Belevingen” (ervaar het levend agrarisch cultuurlandschap, bourgondisch genieten en waterrijk avontuur).

Landschapsontwikkelingsplan (2005) en uitvoeringsplan LOP “groene driehoek” Gemeenten Lopik, Montfoort & Oudewater

Het landschapsplan geeft inzicht in de mogelijkheden en keuzen voor de landschapsontwikkeling in het buitengebied tot ca. 2035. Hierbij worden de bestaande kernkwaliteiten van het landschap in al haar facetten als basis en richtinggevend kader meegenomen voor ruimtelijke veranderingen. In en rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHJ) zijn de volgende aspecten van belang (zie Visiekaart):

- Behoud, herstel, en ontwikkeling half open landschap met recreatief medegebruik (tussen IJsselstein en Oudewater);
- Zoeken naar nieuwe balans tussen rode, groene en blauwe functies in een versterkt half-open landschap. (stroomruggen GHJ tussen Meerndijk en Hekendorp);
- Behouden en versterken beeldkwaliteit (incl. erfbeplanting) (dijklint Oudewater en Montfoort);
- Behoud en ontwikkeling natuurgebieden en ecologische verbindingszones.

Uitvoeringsprojecten zorgen voor een actieve landschapsontwikkeling van het buitengebied. Deze zijn beschreven in het uitvoeringsplan LOP.

Deelgebied west (tussen Gouda en Oudewater)

De dijk ligt in een veenweidelandschap en het hoogteverschil tussen dijk en polder is goed zichtbaar. In dit gedeelte heeft de dijk aan de noordzijde een karakteristieke en eigen identiteit: de lintbebouwing is waardevol en de weg ligt naast de dijk. Op de dijk zijn (fruit) bomen en bokpalen aanwezig. Dit is het deel waar de Oude Hollandse Waterlinie de dijk kruist, wat een aantrekkelijk knooppunt is voor (extensieve) recreatie. De uiterwaarden zijn smal, de dijk ligt dicht bij de rivier.

Deelgebied midden (tussen Oudewater en Montfoort)

In dit gebied zijn smalle oeverwallen aanwezig en het hoogteverschil tussen dijk en polder is minder goed waarneembaar. In het deelgebied wordt gerecreëerd (dijk, rivier), maar er zijn weinig tot geen recreatieve hotspots aanwezig. De uiterwaarden zijn smal en dijk ligt dicht bij de rivier. In dit deelgebied zijn meerdere waterlopen en riviertjes aangetakt aan de GHJ. Er liggen kansen voor ecologische verbindingen naar de natuurgebieden in de omgeving

Deelgebied oost (tussen Nieuwegein en Montfoort)

In dit gebied zijn brede oeverwallen aanwezig en het hoogteverschil tussen dijk en polder is minder goed waarneembaar. In het deelgebied wordt intensief gerecreëerd en is aangemerkt als het uitloopgebied ('Ringpark') van het stedelijke gebied van Utrecht. Marnemoende is een recreatief knooppunt voor fietsen, wandelen en varen (haven). De uiterwaarden hebben een hoge ligging, zijn breed en dijk ligt aan de noordzijde op afstand van de rivier. Een aantal uiterwaarden in dit deelgebied zijn natuurgebieden (NNN).

6. Visie

Naast het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit in het gebied waar de visie uitgebreid op in zal gaan, heeft het waterschap de volgende hoofddoelstellingen:

- De basis is op orde: veilige dijken, kaden en vaarweg, voldoende water aan- en afvoer;
- Samenwerken met gebiedspartners;
- Aandacht voor toekomstrobustheid (duurzaamheid en klimaatbestendigheid).

Kenmerkend voor het gebied is de afwisseling van stedelijk en landelijk en daarmee de diversiteit van de omgeving van rivier en dijk. Daarnaast zijn de (cultuur)historie, kleinschaligheid (smalle rivier, dijk en uiterwaarden, kleine steden) en de aanwezigheid van twee waterkeringen op veel plekken typerend.

Naast de stedelijke gebieden zijn op basis van de gebiedsanalyse een drietal landelijke deelgebieden aangewezen die in deze visie als leidend principe wordt gezien. De deelgebieden zijn zorgvuldig samengesteld aan de hand van de volgende aanwezige karakteristieken in het gebied: bodem, cultuurhistorie, ligging langs de GHIJ en het gebruik van de rivier, de dijken en de omgeving. Daarnaast is de afwisseling van dynamische (stedelijke) en rustige (landelijke) gebieden langs de GHIJ een belangrijk uitgangspunt en spelen daarnaast ook verschillende ambities van overheden in het gebied een rol.

Toekomstige hoofdkeuzes en ontwikkelingen van het gebied kunnen worden gestuurd de hand van onderstaande visie. Deze geeft richting bij het vormgeven van oplossingen en het toevoegen van meekoppel- of ontwikkelkansen. Daarbij zijn de deelgebieden en de afwisseling van stedelijk en landelijk verder uitgewerkt.

In het gebied zijn verschillende gebruikers, functies en waarden aanwezig. In de dijk- en oeverversterkingsprojecten kunnen hierdoor tegenstrijdige belangen optreden. In de projecten (als de opgaven en meekoppelkansen concreter worden) dient, in overleg met belanghebbenden, gekozen te worden voor de meest passende oplossingen.

Hieronder volgen zes visiepunten die specifiek zijn samengesteld voor het gebied:

I De dijk en rivier als herkenbare dragers

De dijk dient overal in het gebied herkenbaar te zijn als lijnvormig element in het landschap. Wat de dijk uniek maakt is de diversiteit: hij komt in verschillende vormen in het landschap naar voren en die afwisseling is juist een kracht van dit gebied en dient in stand gehouden te worden.

Karakteristieke eigenschappen van de dijk zijn de elementen, hoogteverschillen,

bebouwing en (landschappelijke) beplantingen die aan of langs de dijk zijn te vinden.

Het is belangrijk om deze toe te blijven passen langs de dijk om een herkenbare, continue en lijnvormige identiteit te behouden vanaf het water, de weg en de omgeving. Hierbij is het belangrijk om onderscheid te maken tussen de karakteristieken van de voorlandkering en/of de regionale kering.

II Robuust en toekomstbestendig watersysteem

Het vergroten van het doorstroomprofiel van de GHIJ draagt bij aan een betere zoetwater doorvoer naar west-Nederland tijdens droge perioden en afvoer van water tijdens normale en natte perioden. Huidige keuzes dienen afgewogen te worden met oog op de toekomst. Uitgangspunt is: breed waar het kan, smal waar geen ruimte is. Een goed voorbeeld hiervan is de aanleg van natuurlijke oevers i.p.v. harde kades op plekken waar ruimte is.

Langs de gehele GHIJ, en in het bijzonder ten oosten van Oudewater en in de stadskernen, worden kansen benut om het doorstroomprofiel te vergroten in combinatie met het verbeteren van de waarden in het gebied, zoals ecologie en recreatie. Ook is het belangrijk om ruimte te reserveren voor waterberging buiten het rivierbed.

III Behoud en versterken van cultuurhistorie

Behoud en versterken van cultuurhistorie rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel omvat naast de historische dijken met jaagpaden ook het aanwezig agrarisch cultuurlandschap met zijn ontginningsblokken kades, wegenstructuur en bebouwing en beeldbepalende groenelementen. Daarnaast de historische kernen Oudewater en Montfoort waar de GHIJ een grote bijdrage heeft in de historische beleving. Terugbrengen van cultuurhistorische elementen draagt bij aan versterking van de recreatieve beleving op en rond de GHIJ.

IV De GHIJ als ecologische drager

De Gekanaliseerde Hollandsche IJssel vormt een prominente ecologische schakel in het landschap. Verschillende percelen nabij de rivier zijn aangemerkt als Natuur Netwerk Nederland en zijn van grote ecologische waarde. De verbinding tussen deze gebieden is belangrijk om een robuust ecologisch netwerk tot stand te brengen en te onderhouden. De rivier, oevers, uiterwaarden en dijktaaluds kunnen hier een grote rol in spelen en kunnen (verder) ingericht worden om de ecologische diversiteit te versterken. De zijrivieren en waterlopen kunnen samen met de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel een ecologisch waternetwerk vormen.

V Rivier en dijken als beleefbare recreatieve routes

In het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel wordt rijkelijk gecreëerd. Dit gebeurt op de GHIJ en langs de GHIJ op de dijken en over het jaagpad. Door wandelaars, fietsers, motoren, automobilisten, sloepjes, kano's en grotere boten. Allerlei verschillende recreatievormen ontmoeten elkaar rondom de rivier. Bij waterkruisingen liggen recreatieve (en ecologische) kansen. Voorzieningen worden in samenwerking met de partners waar mogelijk gefaciliteerd en ontwikkeld.

Hierbij is verkeersveiligheid op de smalle dijk aan de noordzijde van de GHIJ een belangrijk aandachtspunt. Een aantal voorbeelden van het verbeteren van routes en beleving van het gebied zijn: de toegankelijkheid van het jaagpad, het verbeteren van de beeldkwaliteit van de (vaak in particulier bezit en beheer)oevers voor de waterrecreant en beleving van de cultuurhistorie van het gebied.

VI Aantrekkelijk wonen en werken aan de GHIJ

De afwisseling van bebouwing en het open landschap/ruimten aan de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel is kenmerkend en maakt het een divers geheel. Vanuit historisch perspectief heeft de GHIJ altijd al een grote rol gespeeld als economische motor van het gebied.

De typerende bebouwing van dorpslinten, oude stadskernen die uitwaaiëren naar dorpsranden, (agrarische) percelen en erven, verschillende bedrijven en beplantingsstructuren vormen een afwisselende en aantrekkelijke omgeving. Deze kwaliteiten dienen behouden te worden en waar kansen liggen (bijvoorbeeld bij oever- en dijkversterkingen) kunnen ze worden verbeterd. Daarbij kan met de juiste ingrepen de beeldkwaliteit en verrommeling van bijvoorbeeld de oevers worden verbeterd wat de aantrekkelijkheid van het gebied ten goede komt.

Woningen en economische functies dienen beschermd te worden tegen hoogwater. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt een aantrekkelijke voorkantsituatie gecreëerd met zicht op de GHIJ. Agrarisch gebruik van uiterwaarden blijft behouden als dit niet ten koste gaat van de aan- en afvoer van water en een robuust en toekomstbestendig watersysteem.

Van visie naar ontwerpprincipes

Op de volgende pagina's zijn de zes visiepunten uitgewerkt in ontwerpprincipes. Ontwerpprincipes helpen om (ruimtelijke) keuzes te maken en het gebied vorm te geven. Ontwerpprincipes zijn uitgewerkt op de volgende schaalniveaus:

- > Landschap
- > Dijkprofiel
- > Materialisatie
- > Elementen

meekoppelkansen zijn aangegeven met het symbool:

7. Ontwerpprincipes

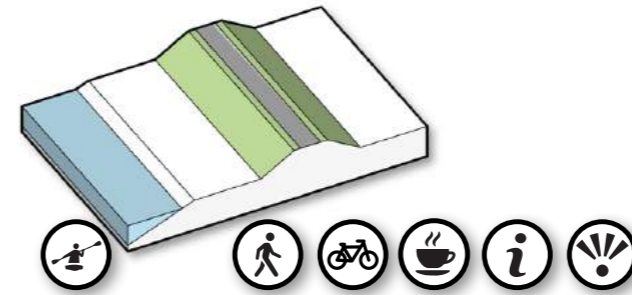
Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
•••••	I III	<p>1 De consequente lijnvormige identiteit van de dijk/waterkering behouden door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De zichtbaarheid van het hoogteverschil tussen dijk en omliggend landschap; • Een herkenbare vorm van de dijk (zie ontwerpprincipe 11); • Erven, aantakende wegen en op- en afritten ondergeschikt aan de dijk te maken; • Beplantingen en bebouwing die een relatie hebben met de dijk in stand houden. 	
•••••	I II III V VI	<p>2 Behouden en versterken van de afwisseling tussen de stedelijke en landelijke gebieden (dynamiek en rust) met de daarbij behorende groene/stedelijke dijken of oevers. De kaart met de drie landelijke deelgebieden met daartussen de steden geeft richting mee aan het maken van hoofdkeuzes. In paragraaf 3.11 is bij de profielen onderscheid gemaakt in stedelijk en landelijk om e.e.a. te verduidelijken.</p> <p>Zie ontwerpprincipes 16 en 17 voor suggesties van uitwerking en materialisatie van dijken en oevers in stedelijke en landelijke gebieden.</p>	
54	I III V	<p>3 Behouden en versterken van de waterkering als cultuurhistorische drager. Het gebied rondom de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel heeft een rijke cultuurhistorie aan (water)erfgoed bestaande uit kenmerkende polderverkavelingen, beschermde stadsgesichten en bebouwingslinten, monumenten en beplanting op/langs de dijk en de Oude Hollandse Waterlinie.</p>	
•••••		<p>3a De strijd van de mens tegen het water laten zien, bijvoorbeeld door het behouden van de kronkels in de dijk die het leven van de rivier tonen en de historische elementen als gemalen en sluisen die onderdeel uit maken van het bijzondere watersysteem.</p>	
•••••		<p>3b Karakteristieke (historische) bebouwing in de stadskernen en lintbebouwing in de landelijke gebieden in stand houden waar mogelijk. Op de kaart figuur 3.6.1 van dit document is weergegeven welke bebouwingslinten als historisch waardevol zijn aangemerkt in het beleid van onder andere de provincie. Overige cultuurhistorische elementen die van waarde zijn behouden en/of versterken (zie ontwerpprincipes 20 t/m 22).</p> <p>De dijk ten westen van Oudewater (Hekendorpse buurt, Goijanverwelle, profielen L2 en L3 op pagina 32/33) is een cultuurhistorisch ensemble van dijk in combinatie met het veenweidelandschap, lintbebouwing en fruitbomen/beplantingen. Op dit gedeelte de dijk en haar omgeving zoveel mogelijk behouden (in balans met technische keuzes). Bijvoorbeeld het karakteristieke tracé van circa 500 meter tussen Hekendorpse Buurt 41-99 (cultuurhistorische waardenkaart van Oudewater).</p>	

Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
		<p>3c</p> <p>Aandacht voor de beleving en inpassing van de dijk ter hoogte van de kruisende Oude Hollandse Waterliniestructuur (OHW), onder andere door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De openheid van het landschap (inundatiegebieden) te behouden. Het agrarisch gebruik van het landschap draagt hier aan bij (weideland, veehouderij); - De relatie tussen de dijk, GHJ, Wierickes en de OHW vertellen; - Elementen van de OHW beleefbaar en/of zichtbaar maken (zie ontwerpprincipie 22). 	 <p style="text-align: right;">Ambitiekaart Gekanaliseerde Hollandse IJssel Waterflood</p>
<p>I II III</p>		<p>4</p> <p>De GHJ kent twee waterkeringen: de regionale waterkering en de voorlandkering (zie landelijke dijkprofielen op pagina's 32 t/m 35). Beide waterkeringen hebben hun eigen functie en karakter en dienen herkenbaar in het landschap te blijven.</p> <p>Door: vorm (groot/klein), functie (weg/jaagpad), ligging (op afstand of dichtbij de GHJ) en beplantingen en bomen/bebouwing/erven die (niet/wel) aanwezig zijn langs de kering (zie ontwerpprincipie 1).</p> <p>Er is een wens om waar mogelijk terug te gaan naar één waterkering op trajecten waar er twee parallel naast elkaar lopen. Bij deze keuze zijn er vanuit de visie twee aspecten uitgelicht als ontwerpprincipes bij 4a en 4b.</p>	
		<p>4a</p> <p>Vanuit een robuust en toekomstbestendig watersysteem is het een kans om de regionale kering in stand te houden (of een deels nieuwe kering aan te leggen) en de voorlandkering op te heffen. Hiermee wordt meer ruimte gegeven aan de GHJ en de doorstroomcapaciteit vergroot. Dit is met name een wens ten oosten van Oudewater, waar bredere uiterwaarden zijn.</p> <p>Hierbij dient een afweging gemaakt te worden tussen de huidige functies en economische waarde in de uiterwaarden in relatie tot een toekomstrobuust watersysteem.</p>	
		<p>4b</p> <p>Vanuit de bestaande (cultuurhistorische) elementen, bijvoorbeeld: bebouwing, bomen en functies rondom de regionale waterkering en in de uiterwaarden is een kans aanwezig om de regionale kering dichtbij en langs de GHJ te laten lopen. De huidige voorlandkering zal dienst doen als regionale kering en de huidige regionale kering heeft geen waterkerende functie meer. Op deze wijze kan het binnendijkse gebied worden behouden in zijn huidige staat en zijn eisenvanuit waterveiligheid niet meer van toepassing op de huidige regionale kering en elementen als bebouwing en bomen.</p> <p>Hierbij dient een afweging gemaakt te worden tussen het in stand houden van het huidige gebied in relatie tot de dimensionering van de nieuwe regionale waterkering langs de rivier en de keuze voor het definitief vastleggen van een (theoretisch) smaller doorstroomprofiel van de GHJ. Bij de dimensionering van de nieuwe regionale kering kunnen kansen worden benut om waarden in het gebied te vergroten (zie o.a. ontwerpprincipie 5).</p>	
<p>V VI</p>		<p>5</p> <p>Het vergroten van het doorstroomprofiel van de GHJ zorgt voor een robuust watersysteem en geeft het water meer ruimte in het stroombed van de rivier. Dit is nodig om hoge piekafvoeren van regen op te kunnen vangen en voor wateraanvoer naar west Nederland in droge perioden. Dit kan onder andere door de een dynamische inrichting van de uiterwaarden (uiterwaardverlaging, aanleg van geulen), zie ook ontwerpprincipie 4a en natuurvriendelijke oevers in de landelijke gebieden (zie ontwerpprincipes 14a, 14b en 14c).</p>	

Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
--------	------------	-----------------	--

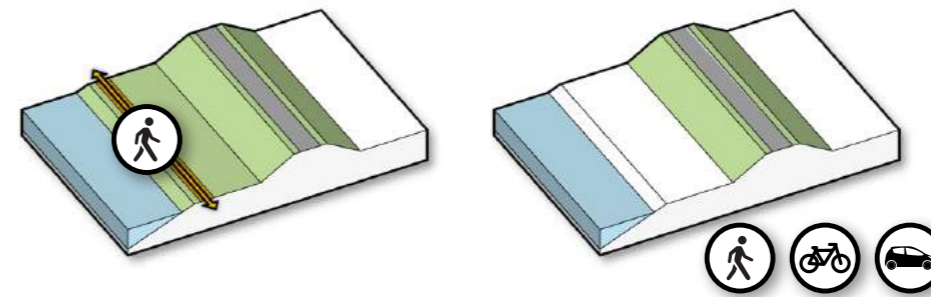
V VI

6 Op en rondom de GHJ wordt veel gerecreëerd: varen, fietsen en wandelen. De dijken en GHJ zijn aantrekkelijke routes voor recreanten, als verbinder van de steden, recreatieve knooppunten, plekken en als onderdeel van een groter recreatief netwerk.

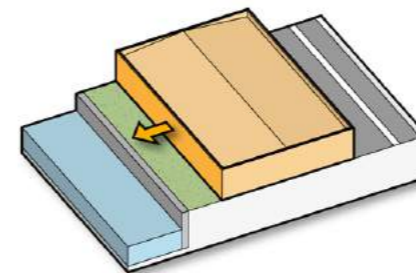

6a Dijken en jaagpad als routes: geef iedereen een plek op de smalle kruin van de dijk, waarbij verkeersveiligheid een aandachtspunt is. Houdt bij verkeersveiligheid rekening met de verschillende typen verkeer (wonen, werken en recreatie).

Het jaagpad behouden of in ere herstellen op de plekken waar dit mogelijk is en rekening houdend met (particuliere) eigendommen. Waar het jaagpad ophoudt: de (wandel)route omleiden en terugleiden naar het jaagpad.

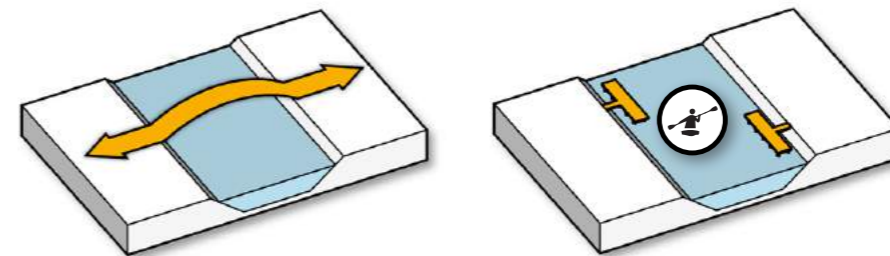

6b Rivier en vaarweg: de beeldkwaliteit van oevers kan worden verbeterd door achterkanten van bebouwing meer als voorkant in te richten. Voor oevers zelf geldt dat het creëren van meer eenheid (toepassen van soortgelijke oplossingen), ecologische inrichting en goed onderhoud bijdraagt aan de beeldkwaliteit (zie ontwerpprincipes 15 en 17 voor een uitwerking en beelden). In de kaarten met kansen en knelpunten op pagina 41 t/m 47 staan voor een aantal specifieke locaties benoemd waar de beeldkwaliteit verbeterd zou kunnen worden.

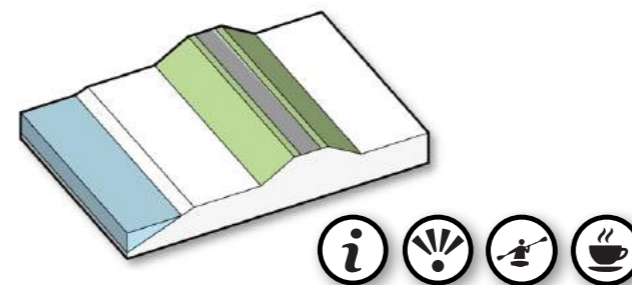

6c Routenetwerk:

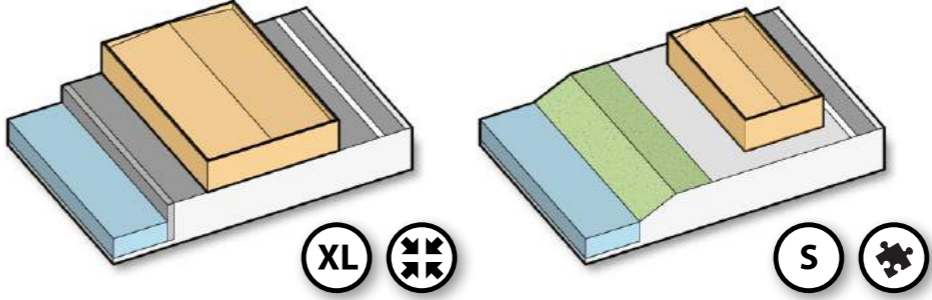

- Meer verbindingen, met name tussen Oudewater en Montfoort, over de rivier. Ook noord-zuid;
- Ommetjes rond de kernen (kleinere afstanden) en het verbinden van bestaande routes met elkaar is een kans;
- Het onderling verbinden van kanoroutes, wandelroutes en fietsroutes aan elkaar is een kans en een wens, zodat verschillende recreatieve vormen met elkaar kunnen worden gecombineerd.
- Er is behoefte aan korte vaarondjes voor kano's, inclusief aanlegmogelijkheden.

6d Recreatieve ontwikkelingen langs dijk en rivier stimuleren. Liever meerdere kleine ontwikkelingen passend bij kleinschaligheid van het gebied met balans tussen recreatie, cultuurhistorie en natuur, dan één grote ontwikkeling. Als recreatieve routes worden gestimuleerd dan moet het voorzieningenniveau worden opgewaardeerd (bijvoorbeeld rustplekken, aanlegplaatsen en parkeerplaatsen).

Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
	<p>Ⓥ Ⓦ</p> <p>7</p>	<p>De Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, onderdeel van de kaderrichtlijn water, vormt een ecologische verbinding met de zijrivieren zoals de Lange Linschoten, natuureservaat Willeskop en de NNN-gebieden (Natuur Netwerk Nederland), die ecologisch waardevol zijn. De ambitie is het versterken van een ecologisch robuust netwerk. In deelgebied midden en west zijn over het algemeen smalle uiterwaarden aanwezig (zie profiel L3 op pagina 33) en liggen met name kansen voor natuurvriendelijke oevers of hard-zachte oevers waar ruimte is. Zie ontwerpprincipe 16 voor een uitwerking van natuurvriendelijke oevers. Ten oosten van Oudewater (deelgebied oost) komen brede uiterwaarden voor (zie profielen L4 en L5 op pagina 34/35) en zijn een aantal natuurgebieden aanwezig. Meer water in de uiterwaarden door uiterwaardverlaging of geulen en natuurvriendelijke oevers passen goed bij de huidige functies en gebruik.</p>	
	<p>7a</p>	<p>Langs de rivier door middel van natuurvriendelijke oevers en dynamische uiterwaarden met fluviatiele flora (zie ontwerpprincipe 11.). Rivier begeleidend bos of oobos zou passend kunnen zijn in het gebied tussen Montfoort en IJsselstein (zie profiel L1 en L4 op pagina 32/34) waar dit in het verleden ook voorkwam. Deze ambitie dient in balans met een robuust watersysteem worden afgewogen.</p>	
	<p>7b</p>	<p>In noord-zuidrichting kan gedacht worden aan verbindingen richting de Lek, Landgoed Linschoten en Willeskop. Specifiek bij Willeskop zijn een aantal ecologisch waardevolle gebieden die verbonden kunnen worden. Daarnaast zou het mooi zijn als er een verbinding (d.m.v. stepping stones) kan komen bij Achthoven-Oost richting de Knollemanshoek, hierbij kan worden aangesloten bij bestaande structuren. Zie kaart rechts voor mogelijke ecologische verbindingen.</p>	
	<p>7c</p>	<p>Zowel natte en droge verbindingen zijn van belang voor de biodiversiteit. Kansen liggen ook in de combinatie van functies als recreatie en cultuurhistorie. In dit gebied zijn specifiek een aantal doelsoorten te benoemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Watergebonden soorten: vis, slak en waterinsecten en zoogdieren: spitsmuis en otter via oevers; • Overige soorten: Reeën, marters, otters, dassen, hazen, insecten en vlinders. <p>Voor wateren geldt dat vispasseerbaarheid van gemalen en sluzen verbeterd kan worden (zie ontwerpprincipe 26).</p>	
	<p>7d</p>	<p>Bijdragen aan ecologie door ecologische grastaluds met kruiden langs en op de dijkbermen en beplantingen langs de dijk. Zie ontwerpprincipe 19. voor een uitwerking van bomen en beplantingen. Dit ontwerpprincipe heeft impact op het agrarisch gebruik van het gebied, dus dit belang meewegen bij keuzes i.r.t. ecologie.</p>	

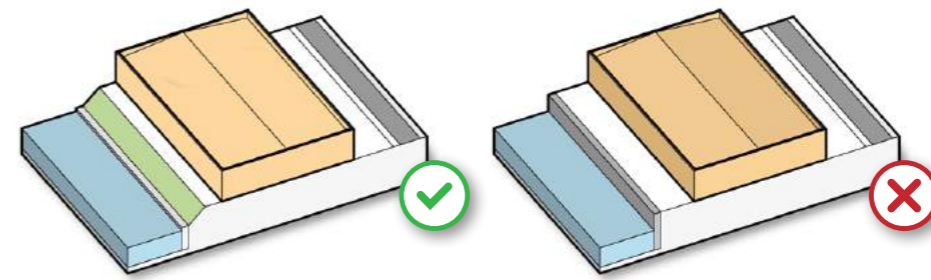
Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
	VI 8	Nieuwe bedrijvigheid toestaan langs de GHJ bij grotere ontwikkelingen op de bedrijventerreinen (clustering), bij kleinere bedrijvigheid panden goed inpassen in het gebied en de kleinschaligheid van het gebied respecteren bij nieuwe ontwikkelingen. Zie profielen S4 en L5, pagina's 31 en 35.	
	VI 9	Het agrarisch gebruik van het gebied hoort bij de (historische) karakteristiek van de landelijke gebieden. Bij inpassing van maatregelen wordt rekening gehouden met het economisch belang van de agrarische percelen en het gebruik van de dijk als toegangsroute naar agrarische bedrijven en landerijen/percelen. Hierbij is verkeersveiligheid een aandachtspunt.	
58	I VI 10	Relatie met de Kromme IJssel zichtbaar houden en versterken bij de kruising van wateren GHJ en Doorslag. Dit kan door informatie te verstrekken over de oude loop van de rivier en de zichtbaarheid te verbeteren door meer openheid rondom het water ter hoogte van de brug bij het Hooglandse jaagpad.	

Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
	I III	<p>11 De herkenbare vorm van de dijk behouden. De kruin en taluds bovenaan zover als mogelijk zichtbaar houden. Voor een berm geldt: deze ondergeschikt maken aan de hoofvorm van de dijk. Des te groter het hoogteverschil tussen berm en dijk, des te meer sprake er is van een herkenbare dijkvorm (rekening houdend met techniek).</p> <p>Voor de steden geldt: Harde oever/kade met hoogteverschil tussen maaiveld en water is karakteristiek (zie ontwerpprincipie 14a) Voor de landelijke deelgebieden geldt: Harde/zachte natuurlijke oever tussen maaiveld en water (zie ontwerpprincipes 14b en 14c).</p> <p>Karakteristieke coupures in de dijk behouden (zie ontwerpprincipie 20).</p>	
		<p>12a Deelgebied oost en midden - hoogteverschil tussen dijk en polder erfahrbaar maken/houden, bij nieuwe ontwikkelingen de dijk als losliggend grondlichaam laten blijven bestaan. Zie profielen L4 en L5 op pagina's 34/35.</p>	
		<p>12b Deelgebied west (noordzijde GHJ, Hekendorpse Buurt) - contrast behouden tussen dijk en polder wat hier zeer karakteristiek is, bij voorkeur geen ophoging of grote aanpassingen aan de berm van de dijk, om huidig profiel met weg naast de dijk te behouden. Zie profielen L2 en L3 op pagina's 32/33.</p>	
	I III V VI	<p>13a Breedte van de kruin Smalle kruin (zie landelijke profielen): vanuit het karakter van de dijk de kruin zo smal mogelijk maken. Niet breder dan vanuit de functie (waterkering) en eventueel verkeer/verkeersveiligheid. De verkeersruimte op de kruin van de dijk (aan de noordzijde) zo inrichten dat de verkeersveiligheid verbeterd wordt. Dit kan bijvoorbeeld door:</p> <ul style="list-style-type: none"> Natuurlijk sturen, 'auto te gast'; Aanbrengen van passeerhaventjes waar nodig, zoals in de huidige situatie het geval is; Het ontvlechten van langzaam en 'snel' verkeer; Voor wandelaars een alternatieve route te bieden (bijvoorbeeld jaagpad) om deze waar mogelijk van de dijk af te halen. <p>Houdt daarbij rekening met (agrarische) bedrijven en woningen die de dijk als belangrijke ontsluitingroute.</p>	
		<p>13b Breedte van de kruin Brede kruin: In combinatie met provinciale weg (profiel L5 op pagina 35): nu is dit een functionele dijk en de verkeersinrichting en bijbehorende inrichtingselementen overheersen het beeld. Het zicht op polder en dijktalud in stand houden. Aandacht voor ontmoetingen GHJ en provinciale weg door het openhouden van vrij zicht op de rivier.</p>	

Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
--------	------------	-----------------	--

II IV

14 Het profiel van de oevers aan laten sluiten bij de uitstraling van de stedelijke en landelijke gebieden (zie paragraaf 3.11 voor landelijke en stedelijke profielen). Voor een robuust en toekomstbestendig watersysteem geldt: breed waar het kan, smal waar geen ruimte is. Dit betekent dat waar mogelijk natuurvriendelijke oevers of hard-zachte oevers toegepast worden. Taluds dienen beschermd te zijn tegen afslag i.v.m. de vaart op de GHJ en golfslag. Zie ontwerpprincipe 16 voor materialisatie van de oevers.

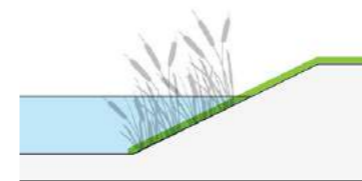
14a Harde oevers of kades in de steden en langs bedrijventerreinen behouden (zie stedelijke profielen op pagina's 30/31). Hierbij is er verschil tussen de harde oevers/kades in de historische binnensteden en overige harde oevers (zie ontwerpprincipe 16a).

14b Zachte, natuurvriendelijke oevers waar dit mogelijk is. In deelgebied oost, met name aan de noordzijde van de GHJ is hier ruimte voor en is het te combineren met bestaande natuurgebieden. In overige delen liggen kansen en moet men rekening houden met eigendommen van onder andere agrariërs. Deze oever kan worden toegepast indien als er meer ruimte is, Daarnaast moet de oever een voorland zijn en geen onderdeel van de kern- of beschermingszone van een kering.

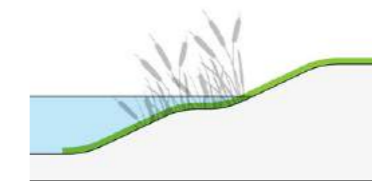
Een natuurvriendelijke oever kan als volgt worden vormgegeven:

- Flauw talud (1:3 talud of flauwer);
- Getrapt talud (plasberm).

Zie ontwerpprincipe 16b voor een uitwerking.

Flauwhellend talud

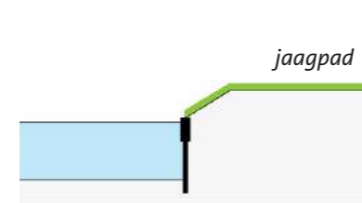
Plasberm

14c Hard-zachte oevers in overgangengebieden en op plekken waar minder ruimte is (bijvoorbeeld bij aanwezigheid jaagpad, agrarische gronden, smalle/geen uiterwaard). Hierbij is onderscheid te maken in klein of groter ruimtebeslag:

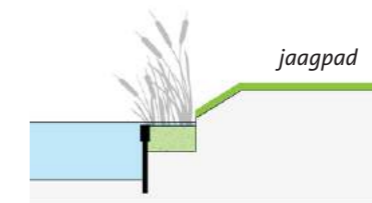
- Klein ruimtebeslag, droge oever: beschoeiing met daarachter een smalle plas-dras zone en een kleine houten damwand;
- Middelgroot ruimtebeslag, droge oever. Voordeel van dit type oever is dat geen fauna uittredeplaatsen nodig zijn;
- Middelgroot ruimtebeslag, droge oever: damwand/houten palen met daarachter een plas-draszona die is opgebouwd uit grond. Voordeel van dit type oever is dat geen fauna uittredeplaatsen nodig is. Afkalving door golfslag kan een risico zijn, maar door een groter ruimtebeslag niet erg. Beplanting houdt de oever vast en dempt golfslag.

Waar mogelijk de damwand onder de waterlijn aanbrengen i.v.m. barrièrewerking van de oever voor fauna.

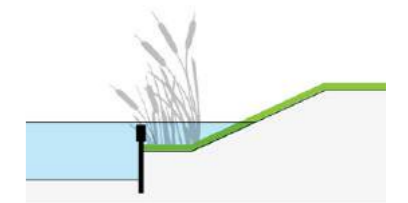
Zie ontwerpprincipe 16c voor een uitwerking.

Klein ruimtebeslag, droge oever

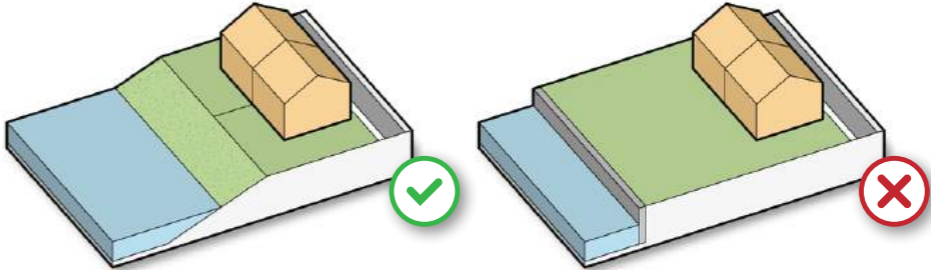
Middelgroot ruimtebeslag, natte oever

Middelgroot ruimtebeslag, natte oever

14d In de natuurvriendelijke oevers of hard-zachte oevers kunnen de volgende plantensoorten zich vestigen: grote waterweegbree, gewone engelwortel, zwanenbloem, liesgras, gele lis, wolfspoot, grote kattenstaart, riet, blaartrekkende boterbloem, waterzuring, kleine egelskop, kleine lisdodde, grote lisdodde, echte valeriaan.

Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
PROFIEL	<p>II</p>	<p>15</p> <p><i>In de steden kansen benutten om doorstroomprofiel te verruimen voor aan- en afvoer water, bijvoorbeeld bij woningbouw, aanpassen bruggen of herontwikkeling. Het handhaven van de huidige waterlijn of het maken van ruimte in het doorstroomprofiel is uitgangspunt. In het verleden werden nieuwe damwanden voor oude damwanden geplaatst met versmalling van de GHJ tot gevolg. In recent uitgevoerde en komende oeverprojecten worden oude damwanden verwijderd en wordt de nieuwe damwand op dezelfde plek teruggeplaatst. Waar mogelijk wordt het doorstroomprofiel daarmee iets verruimd.</i></p>	

Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe	
--------	------------	-----------------	--

Ⓛ Ⓜ Ⓨ Ⓩ

16 Materialisatie van oevers aan laten sluiten bij stedelijke en landelijke gebieden (zie paragrafen 3.10 en 3.11):

16a Harde oever/kade in de steden en langs bedrijventerreinen waar het noodzakelijk is: keuze voor damwand van staal, hout of beton damwandplanken. In de historische centra gecombineerd met metselwerk of steen (zie profiel S1 en S2 op pagina 30). Waar mogelijk de damwand laag aanbrengen i.v.m. barrièrewerking van de oever voor fauna. Aanleg van fauna uittrede plaatsen (FUP's, zie ontwerpprincipe 23) is ook mogelijk. Drenkelingentrapjes zijn nodig bij een kade.

16b Zachte, natuurvriendelijke oevers bestaande uit grond. Oevers bestaande uit grond hebben vanuit kosten, duurzaamheid en beheer een voorkeur.

16c Hard-zachte oevers in overgangsgebieden en op plekken waar minder ruimte is (bijvoorbeeld bij aanwezigheid jaagpad, agrarische gronden, smalle/geen uiterwaard). Hierbij is onderscheid maken te maken in natte en droge oever:

- Klein ruimtebeslag, droge oever: beschoeiing/damwand met daarachter direct het talud;
- Middelgroot ruimtebeslag, droge oever: beschoeiing met daarachter een smalle plas-dras zone vastgelegd met evt. stenen (met macro-poriën) en een kleine houten wand. Voordeel van dit type oever is dat geen fauna uittredeplaatsen nodig zijn;
- Middelgroot ruimtebeslag, natte oever: damwand/houten palen met daarachter een plas-draszone die is opgebouwd uit grond. Voordeel van dit type oever is dat geen fauna uittredeplaatsen nodig zijn.

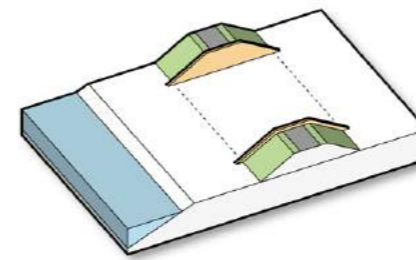
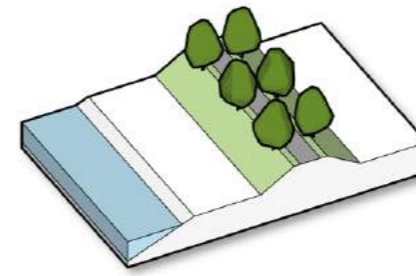
Er zal een materialenwijzer door HDSR worden opgesteld voor de oevers die gebruikt kan worden door het waterschap zelf, overheden en particulieren.

Schaal	Visiethema	Ontwerpprincipe		
	I IV VI	17 Gebruik waar mogelijk duurzame materialen voor het maken van oevers, grondlichamen en constructies, dit in balans met technische keuzes. Houdt hierbij rekening met:		
		17a <i>Hergebruik:</i> <ul style="list-style-type: none"> • hout (palen, damwandplanken en beschoeiingen) kunnen na het verwijderen van aangetaste delen, opnieuw worden gebruikt. Damwandplanken van hout zijn vaak nog in goede staat onder de waterlijn; • steen en klinkers (beton/gebakken), kunnen opnieuw worden toegepast. Stortsteen kan worden hergebruikt in plas-dras zones (met macroporiën); • staal: hergebruik stalen damwanden en deksloven kunnen na verwijderen van de aangetaste delen, opnieuw worden gebruikt. 	 <p>Planken links zijn hergebruikt (rechts)</p>	
		17b <i>Toepassen van gebiedseigen materialen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • bij aanvoer van grond, bij voorkeur grond (klei/zand) uit het gebied gebruiken of uit de directe omgeving en aanvoer bij voorkeur over water; • langs landelijke oevers kunnen (met onder andere takafval, wilgentenen of stammetjes) ecoriggels worden gevormd die een kleine ecologische zone vormt voor insecten, reptielen en kleine zoogdieren. Deze randen voorkomen afkalving van zachte oevers. 		
		17c <i>Bij keuze van constructies/materialen: aandacht voor duurzaamheid en circulariteit:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Voor het maken van keuzes op het gebied van duurzaamheid: maak een afweging voor type materialen (kunststof, staal en hout), duurzaamheid tijdens uitvoering en hergebruik. Houdt rekening met beheer en onderhoud van de constructies; • Versterk de dijken en oevers zoveel mogelijk in grond in het kader van duurzaamheid en beheerbaarheid; • Voor hout wat onder water komt te staan inheems hout toepassen als Douglas en Larix. 	 	
		18 <i>Bij aanlegplekken en insteekhaventjes voor kano's en boten, aansluiten op de stedelijke of landelijke materialisatie en aansluiten bij de oeverconstructie. Daarnaast mogelijkheden verkennen voor realiseren andere waterschapsdoelen, zoals vergroten doorstroombroef, realiseren ecologische stapstenen, meer waterberging, etc. Zie hiervoor ook de 'beleidslijn insteekhavens'.</i>	 	

Schaal **Visiethema** **Ontwerpprincipe**

I III IV VI

19 Waar mogelijk waardevolle bomen om en langs de dijk behouden of terugbrengen. Een aantal richtlijnen i.r.t. bomen zijn, rekening te houden met: beeldbepalende, monumentale bomen en historische lanen (zijn vaak beschermd zijn door beleid), cultuurhistorisch waardevolle beplantingen, zoals fruitbomen en meidoornstruwelen op de dijk bij de Hekendorpse Buurt, fruit- en knotbomen langs de dijk en de dichte beplantingsstructuren langs de Waardsedijk die karakteristiek zijn. Voor deze laatste geldt dat onderbeplanting/bomen kunnen worden verwijderd om open zichten te behouden, waarmee zicht op de omgeving mogelijk is en daarmee ook de verkeersveiligheid wordt verbeterd. Welke bomen meer of minder waardevol zijn kan in de projecten worden bepaald door een 'boomeffectanalyse'. Daarnaast kunnen bomen vanuit ecologie worden aangemerkt als waardevol, bijvoorbeeld i.r.t. vleermuisroutes en nestgelegenheden fauna en/of landschappelijke of cultuurhistorische waarde (lijst bij gemeente). Gebiedseigen (inheemse) beplantingen toepassen, zoals: wilg, els, iep (resistente soorten), meidoornstruwelen of hagen, fruit- en notenbomen. Knotbomen zijn passend bij het gebied (soorten: wilg, els, populier). Afwisseling van verschillende soorten draagt bij aan de biodiversiteit. Vanuit waterveiligheid gelden eisen/randvoorwaarden voor bomen; deze mogen de waterkerende functie van de kering, ook als de beplanting volgroeid is, niet nadelig beïnvloeden. Bomen met een maximumhoogte van 5 meter of knotbomen zijn toegestaan op de waterkering.

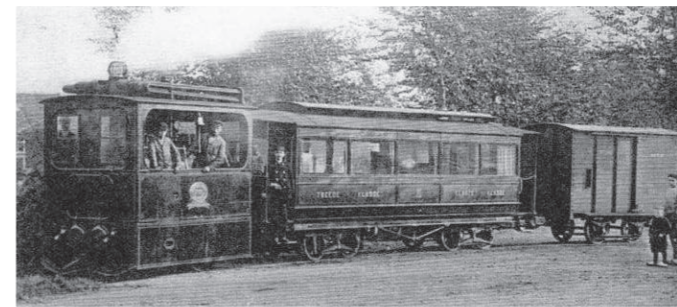

I III

20 Bij coupures in het westen (noord, Hekendorpse Buurt), huidige situatie het profiel van de dijk zichtbaar maken/houden en dit bespreken met belanghebbenden. Zie profiel L3, pagina 33.

III

21 Een meekoppelkans is het in ere herstellen of beleefbaar maken van cultuurhistorische bouwwerken, zoals de steenfabriek IJsseloord, trambaan Hekendorpse Buurt en onderdelen van de Oude Hollandse Waterlinie: Linie de Pleit en verdwenen schans nabij Hekendorp. Meekoppelkansen dienen in overleg met alle belanghebbenden uitgewerkt te worden.

III

22 Historische karakteristieke elementen zoals bruggen, coupures, dijkpalen, bolders, fruitbomen, rolpalen en bokpalen behouden en/of hergebruiken in het gebied. Daarnaast zijn er relictten van de vestingwal zichtbaar die in het verleden over de IJssel heen liep met twee versterkte bruggen: De Goudse Boom en de Utrechtse Boom.

IV

23 Fauna uitreedplaatsen (FUP) toevoegen langs de rivier zodat dieren makkelijker uit het water kunnen komen. Dit is onder andere van belang voor diersoorten als ree, watervogels en bever/otter. Fauna uitreedplaatsen dragen ook bij aan noord-zuid verbindingen voor ecologie. Gewenste locaties voor FUP's zijn te vinden op de kaarten met kansen en knelpunten (figuur 4.1.2 t/m 4.1.7). Op plekken waar een nieuwe oever wordt aangelegd kan de damwand lager worden aangebracht, waardoor de barrière tussen water en oever kleiner wordt, zie ook 15. FUP's dienen aangebracht te worden: om de 100m in bebouwd gebied, om de 500m in buitengebied, maar vooral letten op plekken waar ecologische verbindingen zijn (geldt met name voor het buitengebied en in overleg met ecooloog).

8. Borging ruimtelijke kwaliteit in de projecten

Het Ruimtelijk kwaliteitskader is gemaakt in samenwerking met overheden uit het gebied, verschillende afdelingen van HDSR en belanghebbenden. Hiermee vormt dit document een basis voor de implementatie van ruimtelijke kwaliteit in de projecten.

Het ruimtelijk kwaliteitskader kan op verschillende manieren ingezet worden in de projecten van HDSR:

- Als input voor het beoordelingskader dat wordt gebruikt bij de afweging van verschillende varianten voor de dijk- en oeververbeteringen. Dit geldt voor thema's als ruimtelijke kwaliteit, landschap, cultuurhistorie, recreatie en landgebruik. Groot (landschap) gaat hierbij boven klein (profiel, materialisatie, elementen) en is het meest sturend;
- In zijn algemeenheid geldt dat in de verkenningsfase van de projecten met name de ontwerpprincipes op de schaalniveaus *landschap* en *dijkprofiel* sturend zijn. In de planuitwerkingsfase komen de onderdelen *materialisatie* en *elementen* meer aan de orde;
- Tijdens de werksessies is breed input opgehaald, waaronder kansen en knelpunten, en zijn verschillende meekoppelkansen benoemd die in de projecten van dijken en oevers kunnen landen. Deze kansen gaan over gebruik, beleving en de toekomst van het gebied en dragen daarmee bij aan ruimtelijke kwaliteit. In de 'folder meekoppelkansen' (bijlage 2) is beschreven hoe wordt omgegaan met meekoppelkansen in de projecten. Bij de ontwerpprincipes zijn de meekoppelkansen aangegeven met het symbool:
- Het ruimtelijk kwaliteitskader is tot stand gekomen door een integrale benadering. Deze integrale benadering is in de projecten ook cruciaal om met de juiste maatregelen en oplossingen te komen die naast techniek een bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteit en gebruik van het gebied. Betrek daarom een breed scala aan specialisten, denk aan techniek, beheer, duurzaamheid, omgeving en ecologie en laat deze gezamenlijk optrekken in de projecten.
- Bij de vormgeving en keuze van oever- en dijkversterkingsmaatregelen dienen de ontwerpprincipes als input en aandachtspunt meegenomen te worden bij (technische) vormgeving en uitvoering. Dit gebeurt in verkenningsfase bij de uitwerking van alternatieven en in de planuitwerkings- en uitvoeringsfase bij de uitwerking van een voorkeursalternatief;
- Het geeft aandachtspunten voor het ontwerp en het formuleert (toetsings) criteria aan de hand waarvan alternatieven kunnen worden vergeleken. Het gaat daarbij om de mate waarin aan de criteria wordt voldaan.
- In de uitvoeringsfase kunnen richtlijnen uit het kader vertaald worden in een programma van eisen. Hiermee worden de vormgeving en maatvoering van de dijk en oever op specifieke plekken, maar ook keuze van elementen en materialisatie vastgelegd.
- Het betrekken van een landschapsarchitect in alle fases van de projecten is een pré om de ruimtelijke kwaliteit te borgen en implementeren. Binnen de projecten zal er gedetailleerder onderzoek worden gedaan naar de veiligheidsopgave en o.a. de invloed op specifieke (waardevolle) locaties/elementen en beplantingen. Een landschapsarchitect kan verschillende rollen innemen in de projecten: als ontwerper binnen het projectteam of meer in een toetsende rol. Bij voorkeur is de landschapsarchitect als ontwerper in ieder geval betrokken in de verkennings- en planuitwerkingsfase.

9. Bronnen

Afbeeldingen

- Cyclomedia (2019) Luchtfoto NL 2019 10cm. Foto gedownload op 10 augustus 2020 vanaf: streetsmart.cyclomedia.com/streetsmart
- Het Utrechts Archief (1600) Gezicht over de Hollandsche IJssel op Montfoort. [804947] / collectie Het Utrechts Archief. Gedownload op 27 juli 2020 vanaf: https://hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal/detail/438fd07e-e5c7-5261-8026-2577b104cbe1/media/4bbc9921-6270-f983-4bec-d413fe0a0563?mode=detail&view=horizontal&q=montfoort&rows=1&page=47&fq%5B%5D=search_s_soort_beeldmateriaal:%22Tekeningen%20en%20prenten%22
- Het Utrechts Archief (1616) Kaart van het terrein tussen Rijn en IJssel. [199] / collectie Het Utrechts Archief. Gedownload op 27 juli 2020 vanaf: <https://hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal/detail/858ad40e-d998-dd56-e053-4701000a4020/media/623fb22b-0565-1355-16a3-3b3cf022e5d7?mode=detail&view=horizontal&q=oudewater&rows=1&page=418>
- Het Utrechts Archief (1869) Gezicht in de Havenstraat met bebouwing langs de Haven (Lange Linschoten) te Oudewater. [220906] / collectie Het Utrechts Archief. Gedownload op 27 juli 2020 vanaf: <https://hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal/detail/7200719e-fffc-5460-8cb8-b82349054321/media/58a8b7ef-02e1-308b-0c11-04443b516272?mode=detail&view=horizontal&q=oudewater&rows=1&page=110>
- Het Utrechts Archief (1938) Gezicht over het Hooglandse Jaagpad richting IJsselstein. [829052] / collectie Het Utrechts Archief. Gedownload op 27 juli 2020 vanaf: <https://hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal/detail/867ed212-8a95-54f8-9ecc-81a1f10f84bb/media/dba78da0-9d3d-0e56-119c-ca5b6990bcbb?mode=detail&view=horizontal&q=jaagpad%20ijsselstein&rows=1&page=6>
- Het Utrechts Archief (1860) Gezicht op drie molens aan de Damweg bij Willeskop. [202264] / collectie Het Utrechts Archief. Gedownload op 12 augustus 2020 vanaf: <https://hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal/detail/ea782522-2a37-57a6-9436-01e3646eab1e/media/ac32e71b-28d7-7386-ee44-9fa4ea89dff7?mode=detail&view=horizontal&q=willeskop&rows=1&page=3>
- Het Utrechts Archief (1934) Gezicht op de provinciale weg Oudewater [220755] / collectie Het Utrechts Archief. Gedownload op 12 augustus 2020 vanaf: <https://hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal/detail/e871d639-ae38-5877-918e-6eb3d076806a/media/5d82772f-4052-c99e-e45b-f6493cb23af7?mode=detail&view=horizontal&q=220755&rows=1&page=1>
- Het Utrechts Archief (1934) Gezicht op weilanden, de Hollandsche IJssel en de Hekendorpse Buurt [221051] / collectie Het Utrechts Archief. Gedownload op 12 augustus 2020 vanaf: <https://hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal/detail/198d05a8-7661-5630-a602-2a198373ed8e/media/d88d22b5-d0ad-9752-3476-268a4302d017?mode=detail&view=horizontal&q=221051&rows=1&page=1>
- Meulebrouck, S. van (2018) De Nederlandse delta in zijn natuurlijke en zijn door mensen beïnvloede (anthropogene) staat. Afbeelding gedownload op 27 juli 2020 vanaf: <https://www.uu.nl/nieuws/onbedoelde-rivierverleggingen-Nederlandse-delta>
- NielsB (2009) Overzicht van de inundaties en forten, CC BY-SA 3.0. Afbeelding gedownload op 27 juli 2020 vanaf: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=7615041>

Informatie

- Antea (juni 2020), Bouwstenencatalogus, waardering oeverconstructies beheergebiedHDSR
- Canon van IJsselstein, geraadpleegd via: <https://www.canonvannederland.nl/nl/utrecht/regio-zuidwest/ijsselstein>
- Daf-architecten & Poldergast (mei 2019), Streefbeeld Linie de Pleit
- Denslagen 2001: Wim Denslagen [e.a.], Gouda – de Nederlandse monumenten van geschiedenis en kunst, Zwolle 2001
- Gemeenten IJsselstein, Lopik, Montfoort, Oudewater, Woerden en HDSR, Regionale omgevingsagenda Lopikerwaard 2040, 'Weerbaar Lopikerwaard'
- Gemeente Krimpenerwaard (2020), Omgevingsvisie Gemeente Krimpenerwaard
- Gemeente Montfoort (november 2007), Visie Binnenstad 2030
- Gemeente Montfoort (december 2011), Structuurvisie/totaalvisie Montfoort
- Gemeente Nieuwegein, Groenstructuurplan Nieuwegein 2017
- Gemeente Nieuwegein, september 2015, Visie Stadspark Oudegein
- <https://geo-point.provincie-utrecht.nl/>
- Landschapontwikkelingsplan (2005) en uitvoeringsplan LOP "groene driehoek" Gemeenten Lopik, Montfoort & Oudewater
- Provincie Utrecht (2020), Omgevingsvisie Utrecht
- Recreatief ontwikkelingsplan 2010 – 2030 "De Utrechtse waarden op kaart"
- Meulebrouck, S. van (2018, 26 september) Mens zorgde onbedoeld voor rivierverleggingen in de Nederlandse delta. Geraadpleegd van <https://www.uu.nl/nieuws/onbedoelde-rivierverleggingen-Nederlandse-delta>
- Plaatsengids.nl (z.d.) Lopikerwaard. Geraadpleegd vanaf: <https://www.plaatsengids.nl/lopikerwaard>
- RAAP (Rapport 3870, 2019), Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek Gekanaliseerde Hollandsche IJssel
- Wikipedia (2020, 20 maart) Oude Hollandse Waterlinie. Geraadpleegd vanaf: https://nl.wikipedia.org/wiki/Oude_Hollandse_Waterlinie

Bijlage 1: aanwezigen werksessies Ruimtelijk kwaliteitskader

Werksessie 1: kansen en knelpunten (HDSR)

- HDSR (Herman van Rooijen)
- HDSR (Sienke Lodiers)
- HDSR (Martin van de Beek)
- HDSR (Freek Braam)
- HDSR (Arnoud van Spronsen)
- HDSR (Jaap Gijsbertsen)
- HDSR (Johan Leguijt)
- HDSR (David Reurslag)
- HDSR (Esther Nieuwenhuis)
- HDSR (Cathelijne van Haselen)
- RHDHV (Lisette van Helden)
- RHDHV (Johanna Bouma)

Werksessie 2: kansen en knelpunten (omgeving)

- Stichting Oude Hollandse Waterlinie (Sander Enderink)
- Routebureau Utrecht (Rens van Dinter)
- MooiSticht (Antony Tom)
- Hugo Kotestein (Otto Beaujon)
- Werkgroep Behoud Lopikerwaard (Wim Boesten)
- Wildbeheereenheid Lopikerwaard (Desire Karelse)
- LTO (Gijs Stigter)
- Provincie Utrecht (Mado Witjes)
- Gemeente Montfoort (Marieke Visser)
- Gemeente Nieuwegein (Akke Huppertz)
- Poldergast (Ivor van Harten)
- HDSR (Esther Nieuwenhuis)
- HDSR (Cathelijne van Haselen)
- Croonen bureau5 (Vincent Smeets)
- RHDHV (Johanna Bouma)

Werksessie 3: ontwerpprincipes (HDSR + omgeving)

- Stichting Oude Hollandse Waterlinie (Sander Enderink)
- Stichting Hollandsche IJssel Altijd Anders (Wim Knol)
- Routebureau Utrecht (Rens van Dinter)
- MooiSticht (Antony Tom)
- Wildbeheereenheid Lopikerwaard (Desire Karelse)
- LTO (Peter Lekkerkerker)
- Provincie Utrecht (Mado Witjes)
- Gemeente Nieuwegein (Akke Huppertz)
- Gemeente IJsselstein (Harley Veldhuizen)
- Gemeente Montfoort (Marieke Visser)
- Gemeente Oudewater (Femke Steenbergen)
- Gemeente Krimpenerwaard (Natascha Verbree)
- HDSR (Freek Braam)
- HDSR (Mathijs van de Griendt)
- HDSR (Jaap Gijsbertsen)
- HDSR (Linde Reidsma)
- HDSR (Esther Nieuwenhuis)
- HDSR (Cathelijne van Haselen)
- Croonen bureau5 (Vincent Smeets)
- RHDHV (Johanna Bouma)

Bijlage 2: Folder meekoppelkansen

Wij zijn op zoek naar uw project, wens of idee

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden gaat de komende jaren aan de slag in en rondom de gekanaliseerde Hollandsche IJssel, die stroomt tussen Nieuwegein en Gouda. Het waterschap gaat de dijken, kaden en oevers opknappen en baggeren. Dat willen we graag met u samen doen, zodat de Hollandsche IJssel nog mooier wordt!

Waar zijn we naar op zoek?

We zijn op zoek naar uw project(en), ideeën of wensen. Dat zijn kansen om samen op te trekken en voordeel te hebben van elkaar. Voorbeelden van kansen zijn de aanleg van een jaagpad of nieuwe nutsleidingen. Ook (woning)bouwprojecten of verbeteren van recreatie en natuur zijn kansen.

Samen doen is meedoen

We willen samen met u kansen realiseren in combinatie met ons project. Daarbij hanteren we: Samen doen betekent meedoen. Voor het tegelijkertijd uitvoeren van uw project vragen we u om zelf mee te helpen en ook mee te betalen.

Afwegen

Bij het beoordelen van kansen kijkt het waterschap vooral of ze in conflict zijn met de eigen projectdoelen. Denk aan: de veiligheid van de waterkering moet gelijk blijven, de oeverbeschouwing moet op een goede manier worden aangelegd. Ook moet uw kans tegelijkertijd met ons project te realiseren zijn.

Andere belangrijke voorwaarden

- Vergunningen OK
- Voldoende steun uit gebied
- Duidelijk wie betaalt
- Geen risico's voor ons project

Wie beslist over samen optrekken?

Alle ingediende projecten ideeën, voorstellen worden zorgvuldig bekeken en afgewogen. Uiteindelijk beslist het waterschap of iets kansrijk is of niet.

Samenwerken is mogelijk

Als het ingediende project, idee of voorstel voldoet aan de voorwaarden en het waterschap honoreert deze, wordt de kans meegenomen in het ontwerpproces. Uw project of idee maakt dan dan deel uit van ons project.

Kansen benutten lukt niet, en nu?

Soms lukt het niet om uw project, idee of wens te combineren met ons project. Draagt het wel bij aan een maatschappelijk belang? Dan kan het waterschap, de gemeente of provincie u mogelijk helpen buiten ons uitvoeringsproject om. Neem hiervoor contact met ons op.

Goed idee?

Heeft u vragen, een goed idee of ziet u kansen om samen op te trekken? Neem dan contact op met het projectteam via e-mail informatieghij@hdr.nl

Doet u mee?

